శ్రీ

నిర్వచన సంగ్రహ
రామాయణము

రచయిత:

ఈమని వేంకటకృష్ణయ్య

యల్లయపాళెం

శ్రీ తిరుమల - తిరుపతి దేవస్థానమువారి
"ఆర్థిక సహాయమున"
ముద్రింపబడినది.

ప్రథమ ముద్రణము. 1000 ప్రతులు.

వెల: రూ. 16-00 లు.

ముద్రణ :
కమలాంబిక - నెల్లూరు.

తొలి పలుకు

భక్తాగ్రేసరులారా !

ఈ చిఱుత కబ్బంపు మొలక మా పెదతండ్రిగారైన యామని జానకీ రామశర్మగారి హృదయ క్షేత్రమునసుద్భవించినది బాలకాండ మురో "శివధనుర్భంగము" వఱకొతినిచే వ్రాయబడినది. అనంతరము వ్యాధిగ్రస్తులై శేషభాగముఁ బూర్తిడేయఁ జాలక పరమపదమును జెందిరి.

తదాదిగ నాకీపొత్రమును బూర్తిచేయవలెనను సంపూర్ణాభి మానము కలిగి, నాయున్నస్వల్పజ్ఞానముతో నేనిది పూర్తిచేయగలనా? లేనా? యను విచక్షణఁగూడ చేయక ప్రారంభించితిని శ్రీరామకటాక్ష వీక్షణ పరంపరాగతి పరిజ్ఞానమువలనను మా పెద తండ్రిగారి యను గ్రహమువలనను తుదకు పూర్తిచేసితిని

పూర్వ కవుల పద్ధతివలెగాక, యీగ్రంధములోని విశేష మేమన గ్రంధమంతయు నిర్వచనము షట్కాండలును షడ్విధవృత్తసంచయ ముచేఁ బూర్తి చేయఁబడినవి

అప్పటినుండి నీగ్రంధమును ముద్రించు ప్రయత్నములుచేసియు విఫలమనోరధుడనై కొంతకాలమాప్రయత్నమును విరమించియుంటిని కొందఱు మిత్రులప్రోత్సాహముచే గత సంవత్సరము శ్రీ తిరుమల తిరు పతి దేవస్థానము వారికి ఆర్థికసహాయమునకై విజ్ఞప్తినిపంపుకొనుటయు వారందులకంగీకరించి దనసహాయము నేయుటయు జరిగినది వారికి సర్వదా, సర్వథాకృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను

* ఈ గ్రంథము ముద్రణలో ఉమ సంపూర్ణ సహాయసహకారము లందించి మాకెంతో చేదోడు వాదోడుగ నున్న శ్రీ వేంకటే శ్వర విశ్వవిద్యాలయ రిజిష్ట్రారుగారైన శ్రీ కె. చంద్రశేఖర రెడ్డిగారికి సహృదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు.

ఈ గ్రంథమును బరించి, కొందఱిచ్చిన యమూల్యాభిప్రాయ ములను గ్రంథారంభమునఁ జేర్చియున్నాను. పెద్దలగు భక్తజనులందఱు నాశీర్వదించెదరని నా నమ్మకము.

సుబుద్ధులగు వారలకీ గ్రంథము తేనెపెర, పనసతొళ్ళ ద్రాక్ష గుత్తి.

చ॥ అమరమెఱుంగనయ్య మఱియాంధ్రసుశబ్దపుఁ బొప్పెఱుంగనే
విమలప్రబంధసంచయను విన్నదిరేదు బుధాళిదర్శనం
బమరినదన్న గాదు సుసుణాంచితపండితవర్యులార ! మీ
సుమనముల్దలంచి నెరసుల్గలవేని గణింపకుండుడీ !

బుధజనవిధేయుడు,
ఈమని వేంకటకృష్ణయ్య
యల్లయపాళెము

ఈ గ్రంథముపైఁ బెద్దలొసగిన యభిప్రాయములు :

ఈ "రామాయణము" నామూలాగ్రముగఁ బరిశీలించితిని. సాంఘికోన్నతిఁ బ్రసాదించులోకోత్తరమైన యితివృత్తము. శైలి సరళము. అన్వయము సౌలభ్యము. లలితమధుర సంస్కృత పద విన్యాస విలసితము. కవిత యిరువురిదైనఁగను గొనరానంత కలయికతో నొప్పుచున్నది. ఈ గ్రంథమును టూరించిన కవి చిన్నవాడయ్యును ప్రౌఢకవులతో సమానముగఁ గవనమల్లినాడు ఇతనికి సుజ్జ్వల భవిష్యత్తున్నదని యాశించి, యాశీస్సునిచ్చుచున్నాను.

విద్వాన్ **రామిరెడ్డి నారాయణరెడ్డి**
(ప్రధానాంధ్ర పండితులు రిటైర్డు)
నెల్లూరు

భో భో ! విద్వదగ్రేసరా ఈమన్యుపనామ్నా వేంకటకృష్ణ శర్మణా విరచిత "నిర్వచన సంగ్రహరామాయణ" మామూల చూడ మద్రాక్షం. బాలస్యాపేః తస్యకవేః కవితా స్వభావమధురా కోమలపద గుంఫితా పరీవర్తీ త్యేదతీవ మోదాస్మః అనేకగుణభూయిష్ఠాపి స్వభావ మాధుర్య రహితా కవితా సద్వృత్త రహితేవ ప్రశంసాస్పదం భవతి. అస్యబాలకవేః కవితాయాంధారా శుద్ధిశ్చ సులలిత మేతత్కనక సుగంధ న్యాయమనుసరతి విశ్వరక్షక శ్రీకృష్ణపరమాత్మకవేః యితోధికాం కవితా శక్తిందత్వా దీర్ఘాయురనుగ్రహో త్విత్యా శాస్మహే॥

పైడిమఱ్ఱి చంద్రశేఖరశాస్త్రి
తర్క వేదాంత విద్వాన్
ఖమ్మం

విద్వత్కవివరులార ! సాహితీ పరులారా !

"నిర్వచన సంగ్రహరామాయణము" అను పేరు గల యీ కావ్యము కవిగారు దయతో నొసంగుటచే తద్గర్భిత రసాస్వాదనము సేయు భాగ్యము లభించినది వీరు వయసునఁ జిన్నవారయ్యును, సాహిత్యానుభవమున మిన్నలై, ప్రౌఢ కవులలో నెన్నఁదగినవారనుట కీపొత్తము తార్కాణము నాతికరినమై, సమాన ప్రయోగిత సంస్కృతాంధ్రి సమాసఘటితమై శబ్దార్థాలంకార రంజితమైన యీ కావ్యము సర్వజనపఠనీయము. షట్కాండలును, షడ్విధవృత్తసంచయముచే రచింపబడుట, వీరి మధురానర్గళ కవితాధారకు, సాహిత్యరంగమునందు వీరికిఁగల యనుపమాన పరిశ్రమను దెటతెల్లమొనర్చుచున్నది. శ్రీరామచంద్రమూర్తి నిజకరుణా కటాక్ష వీక్షణములచేఁ గవిగారికి దీర్ఘాయురారోగ్యములిచ్చుగాక ! వేంకటకృష్ణశర్మగారూ !

మ॥ రసవచ్ఛబ్ద ప్రయోగచాతురికళా రాజత్సుపద్యావళీ
ప్రసవానీక వినిర్గతోత్పరిమళ ప్రాధాన్యసంయుక్తమై
యసమానాంచిత శైలిసంయుతమునై యాద్యంత మాధుర్యమై
రసముంగ్రక్కుచునుండెఁద్వద్రచితమౌ రామాయణ 'గ్రంథమున్'

సుధీజనవిధేయుడు,

చతుర్వేదుల ప్రభాకరశాస్త్రి బి. కాం.
హైదరాబాదు

కవి చిన్నవాడయ్యుఁ బూర్వకవులతో సమానమగు కవితఁ జెప్పినాడు. గ్రంథమంతయు గ్రంథకర్తచేఁ బూర్తిగఁ జదివించుకొని వింటిని. చాల బాగున్నది లలితపద భూయిష్ఠమై షట్కాండలును షడ్విధవృత్త సంచయముచేఁ బూర్తిచేయఁబడుటఁగడుంగడు ముదావహము. భగవానుదే తద్గ్రంథకర్త కాయురారోగ్య సంపదలనిచ్చుగాక !

గుమ్మా నారాయణశాస్త్రి
సంస్కృత పండితుడు
యల్లయపాలెము

ప్రార్థనాది పద్యమంజరి

శా॥ శ్రీకై వల్యపదప్రలబ్ధికొఱకై సేవింతు మాయావిధా
స్తోకాకల్ప చరాచరాన్విర జగత్స్తోమ స్థితాత్మోదరున్
లోకాదీశు నిరీశు యోగిజనలోలున్ భక్తమందారు స
త్యాచారు న్నిగమాంత వేద్యుని యశోదాసూను "గృష్ణాకృతిన్"

క॥ శ్రీలక్ష్మీనారాయణ
లీలావిర్భూత నిఖిల లేఖామోద
శ్రీయుర సీతారాముల
లాలిత పదపద్మయుగములను నుతియింతున్

చ॥ అరయ ననేకజాతికుసుమావళులన్ తులసీదళంబులం
దరమిడి పూజసేనెడివిధం బదితప్పనరాదుగాని నే
నరుదుగ వేఱువేఱ గుసుమార్చనఁజేసినయట్లు వృత్తముల్
వరుసగ నొక్కడొక్కడుగ భాగములారిటిఁజేయఁ బూర్తిగన్

ఉ॥ భాసురమైన దాశరథి భవ్యచరిత్రను సంగ్రహంబునన్
వేసటలేర్చి నూతనకవీశ్వరమండలిమెచ్చఁ జేయుచున్
దాసులఁగాచు నీశ్వరునిధర్మువు నాశ మొనర్చుపట్టు నా
భూసురుడైన సత్కవియుఁ బొల్పుగఁబూర్తిగఁజేయ నెంచటన్

మ॥ సకలప్రాణి హృదంబుజాతముల నాస్వల్లీలమైవెల్గు నా
యకలంకుండగు బ్రహ్మమూర్తిని అదియంతై నరోకంబునన్

ప్రకటాశ్చర్యవిదంబుఁదోపఁగొనగన్ బాలుండనౌనేను శే
షకథంజెప్పఁగఁబూని మాధవుదయన్ సంపూర్ణమొప్ప న్సుభవిన్

సీ॥ జానకీరామాఖ్యఁ జరితార్థుడైనట్టి
ఘనుని మా పెదతండ్రిఁ గరము మెఱయఁ
గరములుముకుళించి గాఢంబుగా మ్రొక్కి
తక్కటిసుతవులఁ దనరఁగొల్చి
వైకుంఠవాసుఁడై వఱలుచుండెడిదేవు
పాదపద్మంబులు భక్తిఁదలచి
మద్గురూత్తముల నమస్కృతశతములఁ
బరివృత్తులనుజేసి పరమతోష

తే॥ గీ॥ మునను బట్టితిఁ బొత్తముఁ బూర్తిఁజేయ
స్వర్గలోకముఁజేరిన శర్మకెపుడు
శాంతిఁజేకూరు గాత! దోషంబులున్న
నొప్పులుగఁజేసికొనుడు వినోదమలర

ఆంజనేయస్తుతి

దం॥ శ్రీరమణీయవేష కబళీకృతపూష నిరస్తదోష దో
స్సారవిశేష భోగివరసన్నుతభాష జగద్ధితైష ఘో
రారిసమూహశోష ప్లవగాన్వయభూష బుధాళితోష సీ
తారమణీగవేష జితతామరసాజమనీష మారుతీ॥

వేంకటేశ స్తవము

చ॥ వరదుని యేడుకొండల నివాసుని యవ్యయు భక్తరక్షణా
భరణుని కామితార్థదుని భావభవారినుతాంఘ్రిపద్మునిన్
పరమపవిత్రనాముని యపారకృపాంబుధి నాదిదేవునిన్
"తిరుమలవేంకటేశ్వరు" నుతింతును యస్మదభీష్టసిద్ధికై

సాయిబాబా ప్రార్థన.

చ॥ సరసిజనాభరూపుని విచారవిహీనుని శిష్యకోటిసం
భరితుని నిత్యతోషుని యపారదయామతినిన్ ఫకీరునిన్
వరమగు "షిర్డి" పట్టణనివాసుని మామకమానసంబునన్
కరమనురక్తిఁ గొల్చెదను కామితసిద్ధుని "సాయిదేవునిన్"

భక్తపాదరేణువు,
ఈమని వేంకటకృష్ణయ్య
యల్లయపాలెం.

శ్రీ రామాష్టకమ్॥

శ్రీమత్కాకుత్స్థవంశేన్ద్రం శ్రీకరం సేవితామరం
రాజీవలోచనం రామం ముహుర్ముహురహంభజే॥
అయోధ్యాపురి నేతారం అజ్ఞానాంధితమోపహం
అవ్యయానన్దపదదం రామంముహురహంభజే॥
కల్యాణగుణసంపన్నం కపర్దీజపితాహ్వాయమ్
కౌసల్యానన్దజలధిం రామంముహురహంభజే॥
చారులక్షణసర్వాంగం చండాంశుకులమండనం
చరాచరజగన్నాథం రామంముహురహంభజే॥
టంకారజ్యారవామాత్ర మూర్ఛమానమహోదధిమ్
దంభాసురాబ్జమాతంగం రామంముహురహంభజే॥
పంక్తికంధాద్రిదంభోళిం పావనంపాపశోషణం
భుక్తిముక్తిప్రదాతారం రామంముహురహంభజే॥
యజ్ఞవిఘ్నామరారిఘ్నం యశోవ్యాప్తత్రివిష్టపమ్
యమయాతనవిధ్వంసం రామంముహురహంభజే॥
శాంతస్వాంతంసుప్రసన్నం శ్యామాబ్జంశర్మదాయకం
శారదాభ్రప్రభాకీర్తిం రామంముహురహంభజే॥

ఇతివర్గాష్టకం రామసంగతంయః
పఠేన్నరః సర్వపాపవినిర్ముక్తం
తతోయాతి పరాంగతిం

బాలకాండ

క॥ కోసల దేశంబందున
భాసిల్లు నయోధ్యయనగ వరనగరము వి
ద్యాసవరమై యోధా
గ్రేసరధామంబయి మహికిన్మణినిభమై

క॥ ఆనగరము దశరథభూ
జానియనన్ భానుకులుఁడు సంతతకరుణా
మానాధీనస్వాంతముఁ
బూని ప్రజల నేలుచుండె ముదమొదవంగన్

క॥ ఆతనిచేతోవృత్తికిఁ
బ్రీతిగననవరతభక్తి విస్తృతమతులై
పూతచరిత్రలు సతులు
ఖ్యాతలు సల్లక్షణాన్వితాకారములన్

క॥ కౌసల్యయన సుమిత్రయు
వాసిగఁగైకేయియనగ భార్యాత్రయమా
మాసతి భారతి హిమగిరి
జాసతి కెనయనగ సుగుణసంపదనలరున్

క॥ వితరణఖనియగు దశరథ
పతి హితమునసాతతంబు పరమార్థముగన్
మతిఁదలఁచి మెలగుచుందురు
మతిమంతులు మంత్రు లరులమర్మజ్ఞులునై

క॥ హరివరముఖాసి దశరథ
నరపతి యాధరముఁజేసి నగరరాజంబుల్
విరివిగఁజరిపించెనో యను,
వెరపునఁ గరికరము మొప్పు వేసుకసపటన్

క॥ సురవరువాహనకులమున
జిరముగ జన్మించి హరిణాక్షిమృగసుతయున్
సంకుగొననగునె మరకను
బరువున హరులలరు నధికహాసుంజపతన్

క॥ సురగిరిశిఖర మొఁదోలెడి
యురిదంటులసంక్తహాస్య నస్ఫురితోనన్
కరువలిఁగరములఁబట్టెడి
వరవీరభటాళి యందువసియింద్రుఁదగన్

క॥ అప్పురిఁగల యుప్పెంగలు
నుప్పరమును సొంపి సొప్పుహారికెసుపలవల్
గప్పుఁగజందునిమప్పియుఁ
గప్పునుసితిమెప్పుఁగలుగు హాంరిన్ చెందున్

క॥ కోరక కుట్మల సుమఫల
భారాధిక వృక్షకుల పావపతతులున్
భూరిలతాసుమసౌరభ
సారంబై నిష్కుటాళి సంకటిలంబున్

క॥ అనాసైనమెప్పుంచ్చటి
ద్విజులం మించిదివుచేని వృద్ధుంధనుడుక్
గజనిర్ఘరరిపుశిప్ప ము
భజియించరు ఎవరు ప్రక్షిహాడని రాంభల్

క॥ అక్షయధనవర్గములకు
సక్షయమగు వైశ్యులచట శోభింత్రుఁదగన్
యక్షేశునైన నేలుదు
రక్షణభృతినొసంగి యాదరణమునన్

క॥ హలముఖసంలబ్ధశ్రీ
విలసిత సౌభాగ్యగరిమ వితరణగుణమున్
ఆలపూర్వభిషజ్ఞైశ్వ్యము
సులువుగమాన్పంగలట్టి శూద్రజనంబుల్

క॥ గురుమివసిష్ఠుండు పురం
దరుడుదశరథుఁడు సుపర్వనదిసరయువు స్వ
ర్పురియునయోధ్యయని యెం
తురు సంయమునులు విధూతదోషస్థలిగన్

క॥ దిగధశవరపురస్థితి
యగణితవిభవాభిరామమైన యయోధ్యా
నగరంబు నేలుచుండెను
జగతీశుడు దశరథుండు సచ్చరితమతిన్

క॥ వితరణఖనియన దశరథ
పతిఁ బొగడిరి సర్వదేశవాసులధీశుల్
శ్రితవితతి విహితతతియున్
మతిమంతు డుదాత్తు డధికమాన్యుండనుచున్

క॥ రాజపభోగఖ్యాతులఁ
బూజితమైయెసగుచుండఁ బుత్రోదయ స
ద్భావితయోగముఁ గలుగక
నేజన్మము ధన్యమొందు నిందునుసందున్

క॥ అని చింతించుచు జనపతి
మనమునఁ దనయాభిలాష మల్లడిగొనగన్
వనజభవోద్భవు కులగురు
మునివరుని వసిష్ఠుఁ గాంచి మ్రొక్కిటులనియెన్

క॥ అనఘ గృహస్థాశ్రమమున
కెనయగు నాశ్రమముఁ గలదె నెందును మఱియున్
తనయయుతంబగుచోఁ ద
ద్ఘనతను వర్ణింపఁదరమె కంజజపుత్రా!

క॥ వరచతురంగబలంబులుఁ
దరుణులు రాజ్యంబు హితులుఁ దగు మంత్రివరుల్
విరివిగనుండియు సుతులను
వరభాగ్యముకొఱతఁ గరిగె వగపు జనించెన్

క॥ కావున సుతజన్మము నా
కేవిధిఁ బడయంగనగునొ నేర్పడ మీరున్
దేవునిపై భారంబున
గావింపుడు పుత్రలాభకార్యము నాచేన్

క॥ అనవిని వసిష్ఠసంయమి
మనమునసంతయును నెఱిగి మనుజాధిపునిన్
కనిపల్కె రవికులోత్తమ
తనయులుఁ గల్గుదురు నీకుఁ దధ్యంబనఘా!

క॥ విను పుత్రకామసవనం
బను యజ్ఞము సేయుమయ్య యచ్యుతుకరుణన్
తనయులు తప్పకఁ గల్గుదు
రనియుము సంతోషవార్ధియందున దేల్చ—

క॥ ఆవాక్యము వినినంతనె
భూవరుమన ముదధియటుల పొంగి వసిష్ఠున్
భూవిబుధోత్తమ మమ్మున్
భావిశుభప్రాప్తిఁగూర్చి పాలింపఁగదే

క॥ అన మౌని సంతసమునన్
మనుజాధిప ఋశ్యశృంగమౌనివరేణ్యున్
వనితాసహితంబుగ న
య్యనఘుని మఖమునకుఁబిల్వనగును శుభంబున్

క॥ అని ఋశ్యశృంగుచరితము
జనతికి న్దెలియఁదెల్పిసవనమొనర్పన్
తనయులఁగీర్తియు సౌఖ్యము
ఘనపుణ్యంబమరు విగతకల్మషయుతమై

క॥ కావున నాలస్యంబిక
గావింపక సప్తతంతుఁ గావింపుమొగిన్
శ్రీవిభుడు మిమ్ముఁ గృప సం
భావించునల దధ్యమింత వలపురిదారీ!

క॥ మునిమృదుల మధురసూక్తుల
విని మనుజవరేణ్యుడనియె విప్రోత్తమ! నీ
పనుపునొనర్తు మదీప్సిత
మునమానస వెలయఁజేయుము సదయహృదయా!

క॥ అనిపల్కి మునికివందన
మొనరిచి తత్సవనమునకు నుత్తమదివసం
బును నిర్ణయింపు మనుమా!
మనుకులపతిముకుటమంజు మణిరుచిచరణా!

క॥ అనఘాని సంతసమునన్
వనిఁబూని తదర్థములను బ్రారంభింపన్
యనువగు శుభదినమెల్లియ
యని తత్తద్యత్నములకు నమ్మునియరిగెన్

క॥ అంతట దశరథపతి య
భ్యంతరమందిరమునొచ్చి యాగోదంతం
బంతయు గులకాంతలకున్
సంతసమందగఁ దెల్పె సరసవిభోక్తిన్

క॥ పిమ్మట సరయూతటమం
దిమ్మహిరాధ్వరముసేయ ననువగునమునన్
యిమ్ముగను యాగశాలల
నమ్మునివర్యుండొనర్ప నాజ్ఞనొసంగెన్

క॥ ఆసవనశాలయంతయు
భాసిల్లె సమస్తవస్తువాయము జేలన్
భూసురవనితాతతితో
వాసిగనృప పత్ని మిత్రి వందిజనముతోన్

క॥ అందబై వెలసెడి ముఖ
మందిరమున మనుజవరుఁడు మంగళరవముల్
విందుగనెలగగ శుభదిన
మందుఁ బ్రవేశంబుసేసె నాప్తగణముతోన్

క॥ సకలామోదంబుగ న
య్యకలంకుఁడు యాగశాలయందు వసిష్ఠున్
సుకరుని ఋశ్యశృంగుని
బ్రకటితముగఁ బూజచేసి ప్రారంభించెన్

క॥ విధివంతముగను సవనము
ప్రధితంబై వెలయ విప్రబహుళాహుతులన్
అధికజ్వాలల ననలుఁడు
బుధనుతుఁడై ఘోరతేజమున జెంపొందెన్

క॥ దశరథ ఋత్విక్కులచే
భృశభక్తిం బిల్వఁబడిన బృందారకులున్
దశవదను బాధలెల్లను
విశదముగ విరించిఁగూడి వినిపించునెడన్

క॥ వారిజనాభుఁడు శ్రీహరి
వారికిఁబొడసూప నపుడవారింభక్తిన్
వారలు సన్నుతులు సమ
సారస్యమ్ములొనర్చి పంక్తికంఠునిబాధల్

క॥ వినిపించిన వైకుంఠుఁడు
విని తలపంకించి యెక్క వినుఁడీ యుపాయన్
వనజజువరమున దనుజుఁడు
ఘనకల్మషమాచరించెఁ గర్విష్ఠుఁడై

క॥ నేనీదనుజునిఁదునుమఁగ
భూనాథునిగర్భమందుఁ బుట్టెదఁ బ్రీతిన్
మానవుఁడనగుచు మీరు ని
దానం బొకయింతఁదాల్పఁదగుఁ బ్రియమునన్

క॥ అనిపల్కి తిరోహితుఁడై
చనుదెంచిరి వారు సవనసంస్థలికి రాఁగన్
అనలజ్వాలల నాహుతు
లనయము పాయసము వెట్ట పంచజ్వాలుఁడై

క॥ వరపాయసపాత్రంబును
గరములధరియించి యొక్కఁఘను డతికరుణన్
నరపతినిఁబిల్చి సీకుల
తరుణులకిమ్మంచు మఱియుఁదగనిట్లనియెన్

క॥ నలువురుతనయులునీకుం
జెలువుగఁగల్గుదురు దీనసిద్ధము నృపతీ!
విలసితమగు దివ్యాన్నము
వెలయును దైవాజ్ఞదీనివిధమిది కొమ్మా

క॥ వినయము గుతుకము సంభ్రమ
మును ముప్పిరిపడినమనము ముందుకుఁద్రోయన్
జనపతి యంజలిఁగీలిం
చి కరయుగ్మమును సాచెఁజెందినభక్తిన్

క॥ పరిదుఁడయి వేదపురుషుఁడుఁ
జిఱునగవున నృపతిఁగనుచుఁ జేతులఁబెట్టెన్
పరమార్థపాయసాన్విత
వరపాత్రను సంతఁబుష్పవర్షముఁగురిసెన్

క॥ అంచయు నీయుత్సవమును
సంతసంబుగఁ జూచి పొగడి యానందాశ్రుల్
చిందుపరంపరఁ గురియగ
బృందారకనుతు డదృశ్యవేషమునొందెన్

క॥ అంతట మతిమంతుఁడు భూ
కాంతుఁడు దశరథుఁడు దనదుకాంతలకునొగిన్
చింతతలబ్ధ్ధారమును
స్వాంతత నొసగంగఁదలచి భాగములొసరన్

క॥ సగమున్ సిగముతో సగమును
సగమందలి సగముఁజేసి సతులకునిచ్చెన్
మిగిలినదాని సుమిత్రకు
జగతీపతి యదికనిచ్చె సాదరమతితోన్

క॥ వారలుఁ బానముఁజేసిన
వారంబులు నెలలుగడువ భారములయ్యెన్
వారలగర్భంబుల నుర
వారాధిపుఁడుఁ ప్రీతి వాసముసేయన్

క॥ మధుమాసపుశుక్ల నవమిని
బుధవాసర మదితిబుక్ష పూర్ణోచ్చములం
బ్రధితగ్రహ పంచకమున్
బుధనుత! కర్కాటకరాశిఁబుణ్యాహమునన్

క॥ కోసలనృపసుత సుతుఁగనె
వాసవనిభుఁ గేకయాత్మ జాత్మజుఁగాంచెన్
భాసుర పుణ్యఫలంబున
నాసుదతి సుమిత్రవడసె నహ్నక్రమతన్

క॥ రాజిత ధనధాన్యంబులు
భోజనములు వస్త్రములును బొందుగనిచ్చెన్
భూజనముల కవ్వారిగ
నాజిమనంబలరి సుతులనందినకతనన్

క॥ ఈరీతి సుతచతుష్టయ
మారాజవరుండు గాంచియధికప్రీతిన్
వారికి సర్వారిష్టని
వారణముగ జాతకర్మ వాసకఁజేసెన్

క॥ వెలయగ శిశురత్నంబుల
లలితుల శ్రీరామ భరత లక్ష్మణ శత్రు
ఘ్నులనన్ వ్యవహారాహ్వయ
ముల నామకరణముకొప్ప భూపతిఁ జేసెన్

క॥ దినదినముఁ గువలయాప్తుని
యనువున నారాజసుతులు సతులప్రభలన్
ఘనవృద్ధి నొందుచుండిరి
కనువారి కఖండకౌతుకశ్రీఁ దనరన్

క॥ నిగమోక్తవిధుల నుతులకు
జగతీశవరుం డొనర్చె చౌలోపనయనం
బగణిత వైభవమమరఁగ
జగతీనుతపరులు మిగులసమ్మదమందన్

క॥ గురునొద్దఁ జదివి వెలసిరి
విరివిగ నర్థములఁదోడ వేదనిచయమున్
వరరథగజహరులెక్కియుఁ
దురమునఁ బరవీరపతులఁ ద్రుంచి జయింపన్

క॥ రాజిత రుచి శక్తి మతిన్
రాజ కుమారులను మఱియు రాజకుమారున్
రాజకుమారులు మీరిరి
రాజును సంతోషసలిలరాశినిఁ దేలన్

క॥ అంతట నొకదివసంబున
సంతసమున రాజు నిండుసభయందుండన్
అంతకసముఁడగు మునిజన
కాంతుఁడుం గౌశికుడు రాజుకడకరుదెంచెన్

క॥ పూజించి సేమమడిగిన
యాజింగని మౌనిపల్కె యనఘ మదీయం
బౌజన్న మఖరక్షార్థవ
తేజంబున దర్మచంద్రదీధితి నొప్పెన్

క॥ వినుమంతరాయమొదవెను
దనుజులమర్దించి మఖముఁ దగరక్షింపన్
మనుజాధిప భవదాత్మజు
ననఘుని శ్రీరామచంద్రు ననుపుము నాతోన్

క॥ అనవిని హృదయముఝల్లన
జనపతి యిట్లనియె మౌనిచంద్రమ! నన్నీ
యనువున బరీక్షసేయగ
ననియెదవనితలతు లేక యన్యమొభ్రమయో।

క॥ రాముడె నాప్రాణంబౌ
రాముడె ధర్మార్థఫలము రాముడె తపమున్
రాముడె పరమపదంబును
రామునిఁబంపుటకు నంతరంగముఁగుందున్

క॥ నేవచ్చి దనుజసముదయ
కావరమడగించి క్రతువుఁగాచెద ననినన్
భూవల్లభుఁగని కౌశికు
డీవిధమునఁబల్కె రోషహృదయస్ఫురణన్

క॥ శతయాగఫలమునొసగె స
హితుడగుఁ గౌశికునకప్పు డినకులుఁడుదయన్
ధృతియాగమొందు నోమత
హితుడగు గౌశికునిమాట నినకులుఁడదయన్

క॥ తనయుని నింటనెయుంచుము
ఘనమహనీయాస్త్రసమితిఁగానక రిపులం
జెనకక కఠోరధనువు
ల్దునుమక శార్ద్రిక్కఁక శుభదారుగ నృపతీ!

క॥ అనిలేచి నిప్పులురకెడి
కనుగవ వీక్షించి రాజుకంపముఁబొందన్
మునికులతిలకుం డరిగెను
జనులెల్లఁ గృతాంతభీతి సంక్షోభింపన్

క॥ అదిగని వసిష్ఠమౌనియుఁ
హృదయస్థితభయముమాపి యుర్వీశునితోఁ
సదమలమంగళమొదవును
గదలింపుము సుతుని నిపుడ గాధిజుతోడన్

క॥ అనవిని రాముని లక్ష్మణు
ననఘుల సర్కేందుసముల నాత్మజులనొగిన్
యనువుగనంపెను జనపతి
మునిపతి కనలుడిగి మోదమున గొనియాడన్

క॥ పరమశివువెనుక గణపతి
శరజన్ముఁడుఁ జనెడులీల శరచాపములన్
కరములఁదాలిచి నృపసుతు
లరుదుగఁ గౌశికునివెంటనరిగిరి వరుసన్

క॥ సురదుందుభి నినదంబులు
విరివానలజల్లు లపుడు విరివిగఁగనుచున్
వరభావికాలశుభముల
స్ఫింపుని మదిఁదలచి సంతసించెను బతియున్

క॥ బలయును నతిబలయును వి
ద్యలు శ్రమభయంకరములు సద్వ్రశమహిమం
బులు నుపదేశంబొనరిచె
నలఘుమతిం గౌశికుం డనాగతవిదుడై

క॥ తనవెంట రాములక్ష్మణు
లనఘులుఁ జనుదేర వారికటనటఁగల త
ద్వనముల యాశ్రమకథలను
వినిపించుచుఁ బోవుచుండె వింతలుఁగలుగన్

క॥ అటఁజని వారలుఁగాంచిరి
పటుతర ఘనదాట్టహాస భాసురగర్జా
ర్భట పటులాకృతి భ్రుకుటీ
తట నటనవికటనిటలను తాటకయక్షిన్

క॥ విశ్వామిత్రునిపనుపున
విశ్వామిత్రను మహోగ్ర విఘ్నక్రతుఘ్నన్
విశ్వంబునంతసిల స
ప్రాశ్వకులుం డపుడుఁ దాటకాహ్వయఁగూల్చెన్

క॥ అదిగని సురచోదితుడై
పదిలంబుగ జృంభకాది బహుశాస్త్రములన్
ముదమున రామునకిచ్చెను
కదనమున నజేయపదవిఁ గ్రాలగమునియున్

క॥ అంతట మునిసందోహము
వంతలుడిగి యెదురువచ్చి వారిక వీరిఁ—
సంతసమునఁ బూజించి త
దంతికమున నొప్పు కౌశికాశ్రమమునకున్

క॥ కొనియాడఁ బూజనుచేరగ
మునివరసంఘములఁ దనదుముంగలఁ బతినం
దనులు వెనుకనడువగ న
మ్మునివరుఁడు విధూతదీనముఖుడై చేరెన్

క॥ అంతట సుర మునికోటులు
సంతసిలన్ రాజవరులు సన్నుతులిడగన్
చింతితయధ్వరము నిర
ఖ్యంతరమౌనముచు మునిజనాగ్రణిఁ దలచెన్

క॥ బోయన జన్నము జరుగగ
మారీచసుబాహునామ మదసుంరిపుడు
ర్వారముఁ గవిసిన ఋత్వి
గ్భాంఛంబుగ రాముడుగ్రపావకసముడై

క॥ దీపిత మనుజాస్త్రంబున
మారీచునినబ్ధిఁద్రోసి మదమునఁబై పై
మారసుబాహుని తద్ధిత
వారంబులఁగూల్చి యనుజవరునితో వెలసెన్

క॥ మునిసంఘంబులుఁ గౌశికు
డిసకులులంజుట్టుముట్టి యెంతయుమోదం
బునదీవించిరి యక్షతు
లని తోషించిరి నుతించిరధికప్రీతిన్

క॥ సవనము యథోక్తవిధిఁజన
నవభృధస్నానంబొనర్చి యమ్మునిరామున్
రవికులతిలకునిఁ బలికెను
సవినయగంభీరమధుర సారవచనముల్

క॥ క్రతురక్షణమొనరిచి నన్
క్షితినిఁ గృతార్థతను వెలయఁజేసితి మిథిలా
పతిక్రతువుఁ గాంచఁబోదము
యతులాధిక శౌర్యనిర్జితారాతిచయా!

క॥ విని సుస్మితవదనుండై
మునివరునకుమ్రొక్కి సకలమునులు నుతింపన్
మనుకులులు జనకునవనముఁ
గనువేడుకనొప్పి యంతఁ గొంపడుఁ దగన్

క॥ మునిసంఘపరివృతుడై
వనజాక్షుఁడు రాము డగ్రభాగము నడువన్
కనికనుసంబుల మునిపతిఁ
గనుశుభముంచెదనుదలచి కదలెన్ మునియున్

క॥ వారలుఁజనుచుండినపుడ
దారింబడియున్నబండ దశరథసుతుపై
మారుతముసోక వింతగ
మారమణీరూపవిజిత మానినియయ్యెన్

క॥ అందఱు నివ్వెరఁజెందగ
సందర్భముఁదెలియఁదెల్ప సంయమివరు డీ
సుందరి గౌతమసతి సం
క్రందనుహేతువున శాపకలితగనయ్యెన్

క॥ శ్రీరామునిచరణమున
వారిజదళనేత్రి కలుషవారితయయ్యెన్
భూరిదయానిధియగు నీ
వీడనికిన్ మాత్రికలదె సృష్టిస్థలిలోన్

క॥ ఆమౌని సన్నుతిసేసి తరు
ణీమణియుచిరాద్వధూటి నిస్తులగుణయో
ద్ధాము విమలాభాసుని శ్రీ
రాముని నుతియించెఁ బ్రీతిస మార్గములన్

క॥ నీపాదరజము మూసుక
శాపోపలగాత్ర తాపశమనముఁ జేసెన్
నాపాలిదెవుడవు నీ
ప్రాపున విఖ్యాత లోకపావననైతిన్

క॥ అనిపలుగొని శ్రీరాముని
వినయమున ననుజ్ఞవేడి వెడలు నహల్యా
వనజాక్షిఁ బూడ గౌతమ
ముని యాగమనంబుఁజేసె ముదితహృదయుడై

క॥ వచ్చిన సచ్చరితునిఁగని
హెచ్చినకౌతుకము మెఱయ నినకులులు మునుల్
అచ్చపుభక్తి సెలంగ వి
యచ్చరవయ మెదను మెచ్చ నర్చించిరొగిన్

క॥ అంతట నిజేశుపదముల
కెంతయు సద్భక్తి మ్రొక్కి యిట్లను బతితో
నింతి నితాంతదయానిధి
సంశ్రితపారిజాత శరణు మహాత్మా!

క॥ అనమౌని కనికరమున సతిఁ
గని' కరమునఁ గరముఁ గూర్చి కర మొప్పగ నీ
దినమణికులతిలకుని రా
ముని చరణాపరాగగర్భమున జనివగుటన్

క॥ ప్రకటిత పూతచరిత్రవు
సకలంకవు నై తివింకననియమ్ముని రా
జకుమారులఁ గీర్తించుచు
ముకుంరాననఁ గూడి యేగె మునులనుతింపన్

క॥ అంతట మునిబృందం బిడి
యంతయుఁ దిలకించి రామునంతికమునకున్
వింతఁదళు కొత్త పేఁజని
సంతసమునఁ బల్కిరిట్లు సమ్మతసూక్తుల్

క॥ మునిజన కంటకఁ గూల్చితి
ముని సవనముఁగాచి తమృతభుగ్గణమొప్పన్
మునిసతిని నుద్ధరించితి
మునికైరవ సోమ! రామ! భూపలలామా!

క॥ ఇటుఁ బొగడుచు జనకకుభృ
త్పుటభేదన నరణిఁబట్టి పోవుచునుండన్
యటవీగమన శ్రాంతికి
నట జటిలోటజ సువార్త లానందముగన్

క॥ వినిపించుచు మనుకులులకు
మునివర్యుఁడు కౌశికసుతుఁడు ముందుగనడువన్
వినికని తనియుచు వెంటనఁ
జనుచుండిరి రాజసుతు లచంచల పథులై

క॥ చనిచని కాంచిరి బుధజన
వినుతంబై శక్రనగర విభవవిజితమై
ఘన యోధవీర భట గణ
వనపంక్తులఁగరుల హయుల బలసిన మిథిలన్

క॥ కనిచొచ్చి నగరవైభవ
మును జూచుచుఁ బోవుచున్నమునులకు నెదురై
చనుదెంచి జనకజనపతి
వినయంబునఁ బూజసేసె వివిధ స్తుతులన్

క॥ అంతట మునిపతి ధరణీ
కాంతునిఁ గరుణార్ద్రదృష్టిఁ గనుగొని నృపతీ!
సంతసమె నీకు హితసా
మంతులకున్ బంధువుల కమాత్యజనులకున్

క॥ నావిని జనకుండిట్లను
తావక దర్శనము సకలధన్యత్వంబున్
గావించెఁ గొఱతకలదే!
భావి శుభప్రాప్తకాల భాగ్యోదయమై

క॥ అనిపల్కి మౌని మండల
మునకు న్వందనముఁజేసి ముదిత హృదయుడై
వినయాన్వితుడై మందిర
మునకుం దోడ్కొనుచుఁజనియె మునులనృపజులన్

క॥ అందఱ నుచితాసనములఁ
బొందుగఁ గూర్చుండఁజేసి పొలుపుగ మునిసం
క్రందను నిట్లను జనపతి
సుందరు లీ బాలు రెవరిసుతులు మహాత్మా!

క॥ నావిని కౌశికమునివరు
డీవిధమునఁబల్కె జనకనృపతీ! యనఘా!
దీవిభవుడైన దశరథ
భూవల యాధీశుని యాత్మపుత్రులు వీరల్

క॥ శ్రీరాముడు లక్ష్మణుడన
వీరలనామములు మఱియు వీరిలో జ్యేష్ఠుం
డీరాముడు వీరాగ్రణి
సారబలుండనగ నెగడు సత్యవ్రతుడై

క॥ రక్కసిమేటులఁ బెక్కుర
జక్కాడచి మదధ్వరంబు సంరక్షించెన్
ఘుక్కంటివిల్లుఁ గనుగొన
నిక్కడ కేతెంచిరిపుడు నినకులతిలకుల్

క॥ ఇనకులులని విని కనుగొన
జనకుని కన్గవ విశాలసంస్థితి నొందెన్
ముని ధనువుఁ బేర్కొనంగను
దనమన ముప్పొంగి బాష్పధారలు గురిసెన్

క॥ ఈ మహనీయుడు సులభుడె
మామకజామాతయగుట వారివిధానం
బేమేమి తపముసల్పెనొ
యామహిత తపంబులేక నందగవశమే

క॥ శ్రీరామా హృత్పంజర
కీరంబై వెలయు చక్రి కిల్బిషమెల్లన్
వారించి శూలిధనువును
శ్రీరాముఁడు నెక్కుపెట్టఁజేయుం గాతన్

క॥ అనితలచి శరభసముల
ననుపమ బలయుతుల సంప నధికక్రమలన్
గొనితెచ్చిరి భవుధనువును
ననిశము బూజితసుమాళి నలరెడుదానిన్

క॥ అంతటఁ బురమున నాలుగు
చెంతలఁ గోలాహలంబుఁ జేయుచు జనముల్
వింతలుఁ గన జనుదెంచిరి
సంతసమున రాజసభకు సత్వరగతులై

క॥ విల్లెక్కుఁబెట్టునట ఘా
వల్లభుని కుమారుడంట వలరాజును దా
నొల్లడట రూపసంపదఁ
విల్లుండట చూడ వానిపెంపదియేమో!

క॥ ఈరీతి రాకుమారులు
హోరాహోరిగనుబోరి రొంపక విల్లున్
తేలయినఁ జూడనోపక
పాఱిరి వీడెట్లుజేయఁ బాల్పడునో గద!

క॥ ఇతడైన జనకపతి వాం
ఛితమును సమకూర్చెనేని క్షితితలమందున్
ప్రతిలేక వెలుగుచుండును
పతిసత్యవ్రతము నేడు ఫలితముగొందున్

క॥ అని పౌరజానపదుల
జనితకలము సలిపుఁ గ్రమ్మె సభనెల్లెడలన్
మనమున హర్షంబెసగగ
వినుపుత నందఋనుజేతి రాయాయెడలన్

క॥ రాజులు రాజకుమారులు
రాజద్వేషముననరి రాజసమొప్పన్
తేజోధికులై వచ్చిరి
రాజసభను సన్నుతించ బూరిపెఘలన్

క॥ భాసుర చకోర నేత్రలు
నాసన్నసుధావిరాజి తాంతఃపురమం
దాసీనలైరి ముదమున
వాసవనిభు రాముఁ జంద్రవదనుం గనుచున్

క॥ నీలాలక భూబాలిక
శ్రీలీలన్ చెలగుచెల్వ స్మేరాస్యముతోన్
బాలేందుఫాల సుగుణా
వాల సరోజాక్షి సీత వారలనడుమన్

క॥ తనుఁజెలులుఁగొలువ వాతా
యనమార్గంబున నగపడు నలనుసుహృన్
మునిగణసంయుతు రాముని
నినవంశునిఁబూజసేసె దృగ్జ్ఞలినములన్

క॥ జనపదపురజనములతో
మునివరగణ రాజరాజ పుత్రులతోడన్
ఘనతరవైభవములతో
జనకునినభయొప్పె మఘవుసభకైనయశ్రీ

క॥ సమయవిదుండగు నాసం
యమిపతిఁగనిపల్కెనింకనాలోచనయే
ల మహాభృచ్చాపునిచా
పము, నెక్కిడు నుల్సవంబుఁ బాలించుటకు

క॥ ఆనవిని వినయాన్వితుడై
ధనువునుబూజించి విధిహాంయుగ రా ...
వనఁబల్కె జనకజనపతి
వినువారికి విందు ధీతి వెలుతవొంటన్

క॥ ధను వెక్కుఁబెట్టఁగలిగెడి
జనపాలకవరుఁడు జనకజామాతయగున్
ధనువెక్కుఁబెట్టఁజాలని
జనవరమండలికి జనకజా మాతయగున్

క॥ పతిబల్కి వాక్యరవము నృ
పతిభోగిశ్రవణ రంధ్రభాగముఁ జొరగన్
ధృతిఁదూలి వక్రగములై
యతిదీనంబడర బ్రతుకనరిగిరి పెలుచన్

క॥ కొందఱుఁదెంపువహించిరి
కొందఱుదరిఁజేరి కొంచి గొంకిరితమలోఁ
గొందఱు గుసగుసలాడిరి
కొందఱు నిరపేక్షసూక్తిఁగొనిరి యవలతన్

క॥ అందఱ చందముగని పతి
సుందరు మునిబృందసంస్తుశోభితు రామున్
డెందంబలరగఁగని యా
నందముమదిఁబొందఁ దపసినాథునిఁ గాంచెన్

క॥ ఆంతయుఁ దెలిసినముని తన
యంతికముననున్న దశరథాత్మజు రామున్
కంతుజితరూపుఁ గనుగొని
కంతుజితశరాసనంబుఁ గంటివె వత్సా!

క॥ ధనుఖిదుదర్శనము మే
దినిభృన్నివహమును పీతధీరులఁజేసెన్
వెనుకైరి వార లింతకుఁ
జనుదురె నీవాకడుఁదక్క శతమన్యునిభా!

క॥ తెమ్మా తడయకు శుభమగు
గొమ్మా యీయుగ్రధనువుఁ గుతుకంబెసగన్
తెమ్మా చిరతరకీర్తిని
నిమ్మా సమ్మదము మాకు నినకులతిలకా!

క॥ అనిబలంకుమునికి వందన
మొనరించి శ్రీరాము డాత్మనొప్పుగ జనసీ
జనకులను సంస్మరింపుచుఁ
జనె మదగజగమనలీల చాపస్థలికిన్

క॥ వెలయఁజిఱునవ్వు మోమున
వలనుగఁజని ధనువుఁగాంచి వసుధాధిపతుల్
చులుకనఁదనుఁగనఁగనుచున్
వలువను మొలనమంబిగిచి ప్రత్యావీఢన్

క॥ రఘుకులు డుగ్రధనుస్సును
లఘులీలన్ గుణముఁగూర్చి లావుగలాగన్
మఘవుకరి చెఱకుతుంటను
లఘుగతిమెఱయంగవిఱుచులాగున విఱిగెన్

క॥ ధరఁగదిలె నొఱగెగిరులును
సురపతిమూర్ఛిల్లె నుదధి యూగెదిగ్గిభముల్
దరగదిలె లోకమంతయు
హరధనువునువిఱువ రఘువరాగ్రణిపెలుచన్

క॥ ఆరావము విలయాంబుద
ఘోరరవమ్మనుకరింప గుండియలవియన్
చేరగిలనొరగి రాసన
వారము లాధారమగుచు వసుధాదీశుల్

క॥ ఆరావము జనకుని హృద
యారామశుకస్వనంబు ననుపై చెలగన్
ఆరావము సీతాముఁత్రేప్ప
రితమై వీనుగవకు విందొనఁగూర్చెన్

క॥ రుచిరస్మితరుచి నిచయా
విచలిత జిత చంద్రబింబవిధమై యొప్పన్
సుచరిత్రులు రఘురాముని
నవలాలోకనసుమాళి నర్చించిరొగిన్

క॥ కని పతి ముదమునఁ జనియా
జనపతిపసుతుని రామచంద్రునిఁ బ్రియమున్
వినయముఁ జెనగొన నిట్లనెఁ
గనుగవ నానందబాష్పకణములుఁ దొరగన్

కి॥ మనసున కగోచరము త్వ
ద్ఘనతేజ మమోఘ మప్రధర్ష్య మచింత్యం
బనివార్య మనిర్వాచ్యం
బనిమిషపుంగవునికైన నలవియె పొగడన్

క॥ విను "వీర్యశుల్క" యనినా
తనయవివాహమునుగూర్చి ధారుణిజనముల్
వినఁబలికిన నాప్రతినం
బనఘ భవత్కృపను సఫలమయ్యెను నిపుడన్

క॥ అనిమౌనిఁ జూచి దశరథ
జనపతి కీశుభప్రవృత్తి జవగతిఁ జని నా
మనవినొనర్ప నయోధ్యకు
బనిచెద మద్బంధువృద్ధవరుల సచివులన్

క॥ అనిబల్కు జనకుసుధురో
క్తి నిచిని జనకునిఁగనంగ దివ్యనమయమిం
దొనఁగూడెననుమ మనముల
ఘనకౌతుకవంతులై రి కాకుత్స్థవరుల్

క॥ జనకుని పల్కులువిని తమ
కనువగుమార్గములఁజనిరి యవనీశతులన్
మనుకులుల హనుల హితులన్
ఘనకౌతుకదృష్టిఁబఱపి కఱు కుతుకమునన్

క॥ అంతటను జనకజనపతి
సంతసమందుచును బెండ్లిఁజాటం బంచెన్
వింతఁదఱకొత్త ప్రజలకు
వంతలుడిగి వారలెల్ల వచ్చిరిసభకున్

క॥ జనకుని పనుపుననరిగిన
ఘనభటులు నయోధ్యకేగి కాకుత్స్థుని పెం
డ్లినకులతిలకున కంతయు
వినిపించిరి వేడ్కలొదన విగతశ్రములై

క॥ మఱియును వారివలన సొం
పెఱయంగా తాటకాది భీమాసురులన్
కఱకుశరములను జదిపిన
నెఱతత్తద్గాధలన్ని నేర్పునవినగన్

క॥ కని పౌరజానపదులను
ఘనమంత్రుల హితుల సుతుల గాటపుఁబ్రేమన్
మనమునఁదలచినవారల
జనకునిప్రోలునకునంపె సన్ముదలీలన్

క॥ కాంచనరుచి నొప్పారుచు
నంచితముగ రత్నఖచితమై యొప్పెడి య
త్కాంచన రథంబు నెక్కియు
బంచద్వయరథుఁడు వోయె బహుబలయుతుఁడై

క॥ దశరథపృథివీపతినిఁ గని
భృశభక్తి నమస్కరించి ప్రేమాన్వితుఁడై
దశరథునిసఖుఁడు జనకుడు
విశదంబుగ నెదురువచ్చె వీతాఘుండై

క॥ అందఱు మునులును శిష్యుల
నందఱతోఁగూడివచ్చి రవలకువేడ్కన్
క్రందుగ వీతెంచెను శుభ
మందంగ సుమంగళాది ధ్వను లవుడవటన్

క॥ సురుచిర తోరణయుతమై
విరివిగఁ జెన్నలరునట్టి వివిధపుఁజేతల్
వరమఘవు సభకు నీడుగ
బరిచారికపరిహౌనర్చి రతిఖానుపలన్

క॥ ఉత్తరఫల్గుని గూడిన
యుత్తమదివసంబు మిగులయోగ్యంబని ర
మ్యుత్తమ మునివరులందఱుఁ
జిత్తములందలంచి పెండ్లిసేయగ నవుడున్

క॥ ఘనుడు వసిష్ఠుడు మఱియును
ఘనుడు శతానందు డపుడు మనమునగుపదిసన్
మనమున ముదమొదవంగా
వినిపించిరి వంశజుల వీర్యగుణములన్

ఆ॥ భాసుర కేసరులంచయు
భాసురముగ వేదఘుష్పపరనము సేయన్
వాసికినెక్కిన రమణులు
నాసమయంబునను బల్కులాడిరి లీలన్

క॥ రాముని నొకపీఠంబునఁ
ప్రేమున్నివసింపఁజేసి వేదికలోనన్
భామామణులలో మణియగు
రామప్రియ సీత నప్పుడలంకృతి నెసగన్

క॥ శుభలగ్నంబగు సమయము
విభవంబుగరాగ నపుడు వినయస్మితుడై
యిభరాజగమనకంఠము
శుభమాంగల్యంబుచేత శోభగఁజేసెన్

క॥ భరతునకును లక్ష్మణునకుఁ
వరశత్రుఘ్నునకు నపుడవారితశోభన్
వరుసగ మాండవి యూర్మిళ
మఱియును శ్రుతకీర్తి నపుడు మానుగనొసగెన్

క॥ నలుగురు బలికిరి ధరనా
నలుగురుసోదరులఁగరము నవ్యస్ఫురణన్
నలుగురుఁబలికిరి ధవలో
సలలిత మతి దాన వహన శాంతుల కెనయన్

క॥ పూతచరిత్రుఁడు జనకుడు
చేతోమోదంబుతోడ శ్రీఘ్రముఁగాగన్
నీతిపథంబున సుతలకు
నాతతముగ సైన్యమాది యరణములిచ్చెన్

క॥ ఆపదలుల నల్లంపియు
భూపముఖుడు వారిపై నిమోహాంబుధు
ర్వారమగు దుఃఖమంచెను
నారయవిశ్వేంద్రియుద్వేగుందియు

క॥ జనకజనంయుక్తుండై
జనకుండగు దశరథుండు సమ్మోదిం
జన కలిరాము నయోధ్యకు
జనములంగొనిరింపు మిగులఁజనపతిఁ

క॥ ఎధ్వేమార్గంబున మిన
మధ్యంబగు నాదుట్టోని మహాసిం
యోగ్యగమునాభిలాషిగ
సభ్యులయనమునేయు భృగుమలాధిపుఁ గా

క॥ ఇంతలో రఘురాముని గని
గంతులువేయుచును రేణుకాదేవిసుతు
డంతయునెఱింగెఁ గాపునఁ
గంచుడియునిఁబోలు నప్పుఁ గదనమునఁ

క॥ జయలక్ష్మిం గొనిన ప్పుడు
నియమములుగ నేనునిన్ను నేర్పుగవిడి
దయతో నేగెద నంచును
రయమునదగ్గరిన రాజ్ఞు రామునిదాగన్

క॥ భార్గవరాముండప్పుడు
మార్గంబున నెదురునిల్చి సహమనెకి
ద్వర్గద మనుంగు రాము డ
నర్గళవాక్పటిమమెలయ దగనిట్లనియెఁ

క॥ నాపేరు రాముఁ డందురుఁ
భూపాలకగర్వహారిఁ బుధనుతశీలా।
కోపింపక మీచరితము
నేపారఁగఁ దెల్పు మిఁక ననిందితచరితా।

క॥ అని రామవిభుఁడు సెప్పిన
సునయోక్తుల కాత్మ నలరి చూడీవిల్లున్
ధనువు బలముఁ గనుఁగొనుమని
యినవంశుని నాజ్ఞసేసె నింపుగ నపుడున్

క॥ శ్రీరాము డతనివింటిని
గోరికతోఁ జేతఁ దీసికొనువంతకా న
స్సారంబయ్యెను నదియు
న్నారాముని సత్త్వమెల్ల నాకర్షింపన్

క॥ కని రాముఁడు రాముని నతి
ఘనమోదముతోడ నిట్లుఁ గనుగొని ప్రేమన్
ఇనకులజలనిధిచంద్రమ
విను నీ ఘనజన్మమింక వృద్ధిఁ గాంచున్

క॥ మదమునఁ గదలిన రక్కసి
కదుపులఁ బెక్కులను నీవు కదనమురోఁసన్
మదమణచి త్రుంచి వైరుల
విదితంబుగఁ గొంకుంటు ప్రేరేపింపన్

క॥ అని భృగుకులనిధిముఖ్యుఁడు
వినయంబున రఘుకులాబ్ధివిధుని కెఱఁగి మఱి వీ
డ్కొని వెస హిమగిరి కరిగెను
కనుఁగవ నానందబాష్పకణములు రాలన్

క॥ అంతట రఘురాముఁడుఁదన
యంతికమునమున్న ప్రజలనడిగి రయమునన్
సంతోషితుఁడై నిజశ్రీ
మంతంబగుఁ బురమునొచ్చె భటనివహముతోన్

క॥ వచ్చిన సచ్చరితునిఁగని
హెచ్చినకౌతుకముతోడ నినకులవరుపై
ముచ్చటలుఁదీర పౌరులు
నెచ్చెలులును గుసుమవర్షనివహముతోడన్

క॥ పూజించి సేమమడిగిరి
భూజననందితునిమిగుల భూసుతఁబ్రీతిన్
సౌజన్యధనుఁడు రాముఁడు
తేజముతోఁజెప్పెఁ దనదు తీయనిగాథల్

క॥ ఈరీతి సుగుణచరితుఁడు
శ్రీరమణింబెండ్లియాడి చెన్నొందుచు వి
స్ఫారిత బహుసుఖలీలన్
వారమ్ములు నెలలుగడువవచ్చెనునంతన్

"బాలకాండము—సంపూర్ణము"

అ యో ధ్యా కాం డ ము

చ॥ శ్రీరఘురాముని న్విమలశీతమయూఖునిఁగేరు నెమ్మొగం
బారమణీయమై కలుగువాని దినేశ్వరిసూను నంగదు
న్నారసి బ్రోచి ముఖ్యకపినాథులకెల్లను దోడునీడయై
పేరిమిఁగన్నయట్టి రఘువీరుని నెప్డు భజింతు నామదిన్

ఉ॥ అప్పుడుఁబెద్దవాడగుచు నన్నిపనుల్వ్వెనఁజేయలేక యా
గొప్పదియైన రాజ్యమునకు న్ఘనునెవ్వని రాజుఁజేసెదన్
ముప్పునఁగాలకింకరులు మూఁగకమున్న రయంబున న్ఘనుల్
యొప్పుగఁజెప్పరయ్య సుగుణోన్నతులార! కృపాగరిష్ఠులై

ఉ॥ ఇట్టిప్రశస్తశేముషివిశేషపుఁబల్కులు మౌనులందఱున్
గట్టిమనంబుతోడవిని కాయజసన్నిభు శ్రీరఘూత్తమున్
పట్టముఁగట్టుమంచు నతిప్రార్థితులై తెలియంగఁజెప్ప న
ప్పట్టునవచ్చె దాశరధి ప్రస్ఫుటవేగపదారవిందుడై

॥ వచ్చినరాజనందను నవారితవాక్కుసుమాళితోడ నే
ర్పచ్చుపడంగ దీవనలుబాగుగఁజేసి ప్రసన్నచిత్తులై
మచ్చటఁగొల్చుచున్న రఘుపుంగవుతో జనకుండు నిన్ను నే
మచ్చటికంబులేక యువపట్టముఁగట్టఁదలంచె నావుడున్

॥ రాజను నేకువేడుదుఁదిపంబుగ నేను భయంబుతోడుపన్
మోజులందీఅమ్రొక్కెద నమోఘవదన్యుఁడనై వచించెదన్
భ్రాజితమైన రాజ్యమనభారము నాకుఁగనంగ దుఃఖమౌ
నోజననాథ! నేను విముఖుండను దానికిఁబ్రస్తుతంబునన్

ఉ॥ నావుడు రాజచంద్రుడును నావిధమంతయు గుర్తెఱింగి మే
ధావియు బ్రహ్మ క్షత్రసుతుడై న వసిష్ఠుని బిల్వనంపి సిం
ధావిరళప్రరుహవాక్యముల నద్దరిఁజెప్పి వదంచి రాముసిన్
వావిరిఁదోడ్తెగిం ఋ పట్టాభి షేకంతయు సంధించుచుగిన్

ఉ॥ రాజిత ముఖ్యవస్తునికరంబులచే నగనించుయిన్ మునుగో
ద్ర్వాభితరోరజాది ఘనపల్లవ నాను ఫల ప్రవీర్తిచే
ఘీజనసంచవీయమయి సొంపుగనుండె సమోహ్వయంబు
రాజులదోస మేటియగు రాముని పట్టముకోల్ప వంబునన్

ఉ॥ అక్కడఁ కోలు వన్గవుడు ఉక్కని స్వప్న సుదంచంబు క్తి
మొక్కలుఁనోని దారూవుల మూ ఖర్వుంద్విల యుంగుగల్గి ఉ
పెక్కుచు ముగ్గంతి ర పణీయులునా మగవారిఁగూడగ
యక్కరుహాద్రి రాఘవమునాథివిగాంచిరి పేడ్కఁబూనగన్

ఉ॥ బంధులఁగూడి నవ్వులను ధానుని మిత్ర కళత్ర రోటిచే
సంధిలుచుండ నోట్క సిగాసవుయం బటుచెంచుసుండట
"మంథర"నాను వక్రలంబునిసి కైకడదాని యొఁ్నుచు
స్నంధకళ ధ్దమూ సుగుణ ఖండనుతిదను చెప్పెం గైకటున్

ఉ॥ కైకయు దానికి న్మిగులఁగర్వము ఁజెందుచు దాసికొల్లనున్
లోకప్రశ స్తసీయ ఘనసూఢ్విరట్రుడు రాముఁజెడుయున్
నాకునుజూడ మిక్కిలిగ నవ్వునుఁబుచ్చుచునున్ననిప్పు సీ
వాకొనవద్ది నర్వవిధవాక్యవరంబరి విస్ఫుటాంగ

ఉ॥ ఓసినిమూఢురాల వినుమోపిజట్టి పడీయవాక్యముల్
భాసురరత్నసంచయిర భవ్య విసూంప రోచినంగ నం
భ్రాస సురారిమూఢనికరంబునుగల్లు కిరీటవన్నెను
నీసుతునొడలన్నిడక సీదుసవల్లి జాకిచ్చినో ర్తునే

ఉ॥ కావున నీవు శీఘ్రముగఁ గాంతునియొద్దకునేగి నీకుము
న్నావిరి యుద్ధమందిడిన భవ్యప్రసాదవరద్వయంబు నే
డావిధమొప్ప వేడు ప్రకటంబుగనేడు నవీనభక్తితో
నావిభుఁడిచ్చు తప్పకను ఆతనికి స్వన్ప్రేమ నీపయిన్

ఉ॥ పంతముఁబూని వేడ్కఁ జెలిమంథర చెప్పిన వాక్యజాలమున్
సంతసమందగావిని ప్రశాంతమనఃకమలంబుఁగల్గి యా
కొంతనెయున్న భూవిభుని కొప్పగుచు న్పృహారత్నదీప్తిమ
ద్దంతిపురంబు సొచ్చె జనులందఱు విస్మయమందిచూడగన్

ఉ॥ అక్కడ రాజ్యభార జనితాకుల సంవృత చేష్టుడై విభుం
డొక్కెడ మోహమువాంచి పెనుమూగిననిద్రఁ బరుండియున్నచో
నక్కమలాక్షి కైక నిజనందను బట్టముఁగట్టుబుద్ధిచే
నొక్కసులిప్తకాలమున నొప్పుగ రాజునుమేలుకొల్పితాన్

ఉ॥ వచ్చినకార్యమంతయును బాగుగగఁజెప్పి వరద్వయంబునున్
మచ్చికతోడఁదెల్పియను మానసులేక ఘనుండు రామునిన్
అచ్చపుఁ గాననాది ఘనవాసునిగాఁ బదునాలుగేండ్లు ఏ
కొచ్చెములేక నీభరతపుత్రునిఁ బట్టముఁగట్టుమంచనన్

ఉ॥ ఓ కఠినాత్మురాల! వినుమోపికఁబట్టి మదీయవాక్యముల్
నాకుమనంబుఁగల్గునె జనాధిపసూను నరణ్యభూమికిన్
ప్రాకటమొప్పఁబంపగను బట్టణపౌరులకిష్టమౌనె నీ
వాకొనునట్టికోరిక ధృవమ్ముగనీవము ఎల్లవారికిన్

ఉ॥ రాముఁడె నాకు నేడుగడ రాముఁడె సర్వఫలప్రదాతయున్
రాముఁడె నాదుజీవనము రాముడె నాకులదైవతంబు నా
రాముఁడె నాకు ముక్తిదుఁడు రామునివీడి వసింపఁజాల నో
తామరసాక్షి! రామగుణధాముని బంపగలేను గానకున్

ఉ॥ నాధుని పుత్రవత్సలత నాతనిమోహపరీతవాక్యము
ల్పాగగనుండె నామెకును అంతులకు న్ఘనవాక్కుఁబట్టునే
బోధనసేయ దుష్టునకు బుద్ధియుఁగల్గునె యంచ నామె యా
రాధిత సర్వభూషణ విలాసములన్నిఁటిఁదీసి సెల్వవన్

ఉ॥ కోపగృహంబుసొచ్చి యంగూనిది మందరతోడఁగూడి సం
తాపభయాస్పదప్రకటితంబగు కుంతటపైఁ బరుండియున్
భూపతిరాకఁగోరు చౌకమూలన నిద్రనునింగియుండె నా
పాపపురాజు మాను వరపట్టముఁగట్టదటంచు దూఱుచున్

ఉ॥ ఇట్టిది రామచంద్రపరు డెంతయువింతగ నూహఁజేయగన్
పట్టెను పంతమంచు విని మానినిఁగూడగఁజేరి యట్టులే
గట్టిచునంబుఁగల్గి యికగాటపునీకొమరున్ రయంబునన్
పట్టముఁగట్టుకొమ్మని యపార ముదంబున వచ్చిచెప్పినన్

ఉ॥ ఆసుతుఁదీయమాటలకు హర్షతరోల్లసదాననాబ్జయై
యాపతిపల్కు నట్లె విభునానతి వేగమె నీవు ఎల్లి సం
త్రాసముచేభసింహఘనదంబు సుఫేనవఘోటకాది ఘో
రాసుమహించుచోటికిఁ గరంబుగనేగుము సంతసంబునన్

ఉ॥ అంతటభర్తచెంతకు ముదంబునఁబోయి వినీతినిట్లనున్
పంతనుమాని రాముని నవారితబాహుబలాఢ్యు తప్పక
న్నంతిపురాననుంచక వనంబులనుండగఁ బంపగావలెన్
చింతల కింక కోర్కెసతి శీఘ్రవిధంబుగఁదీర్పు నాపుడున్

ఉ॥ తిన్నగలోనికేగి ఘనతీవ్రవరంబగు వంతఁగుందుచున్
యన్నవదోఁడిమంక పటియాన్మజువంక విశాలదృష్టికోఁ
గ్రన్నఁగఁ గాడ్కనిచ్చి మతిఃష్టఁబమ్కుచుఁబల్కలేక చే
సన్నల రాఁగఁబిచ్చి మతినా గ్రక్కదు ఖనసద్ధకంరుడై

సీ॥ రామగుణాభిరామ దినరాజకులాంబుధిసోమ నీరద
శ్యామ ప్రియాంబుకోదుల వెనక్కెన నీవు నరణ్యవ_ర్తివై
నీమముమీఱబోయి ఘననిష్ఠతో నీవడనాల్గులబ్దముల్
భామసుకీ ర్తి గాంచియును తండ్రియానుజ్ఞను గోలుపున్వకన్

సీ॥ ప్రేమముమీఱ నందునలతించి యతీశ్వరకోటికి స్వవ
న్నామసుకీ ర్తనాదు లనుమానసములేక పరించువారి కు
ద్దామసుఖంబులిచ్చి యతిధర్మ్యప్రబద్ధతి వీడకెన్నఁడున్
మామకపట్టణంబు (దరువాతనుజొమ్ముఁడు పేడ్కమీఱగన్

సీ॥ ఆనమయంబుగు రైతిగి యన్న ఏనొపుగనేగుదెంచె ధీ
భాసుఁడు లక్ష్మణుండును కుభ్రపదమంచును మాతయొద్దకున్
హాసవముఖాబ్జులై యరిగి యంతయుదండ నవంత దాసకన్
భాసురమొన్పఁజెప్పఁ జెనువాతహతి న్వకు వృక్షభాతిగన్

ఉ॥ లక్ష్మణుతల్లియు న్మఱియురామునితల్లియు నీవిధానమున్
సూక్ష్మముమీఱ గు రైటుగశోకభరాకులితాంతరంగలై
పక్ష్మలలందు వేడియగువాతసుఁడోలిగ నాపుఁడ వా
సూక్ష్మములై న కౌనులను జూడ్కికగోపము మై చలింపగ

ఉ॥ ఆనమయంబున న్భరతు డాతనితమ్ముఁడు పట్టణంబుసం
బాసియు మున్నుగా తనదుమామగృహంబునఁ బోయిసంబెంబున్
ఆసతి యిట్టిఘోరమగునట్టిపను ల్సొనరించెగాని యా
యాసిసుమంతలేని గుణశీలుఁడు నాభరతుంసునోర్పునే

ఉ॥ అందటనా ర్తిఁజెందిరి రయంబున సోదరులంతటు న్భవకన్
చిందరవందరై రి మునిసేనెవు రామవియోగవార్ధిలో
గుందుచు వ్రాలుచు న్పదుచుఁ గొందచుఁ బొంపిరివోయి పిట్టెసం
క్రందనసన్నిభు న్రఘువరాగ్రణి పావనవాసరకృకున్

ఉ॥ కాంచనరత్నదివ్యమణి కమ్రసువీథితులన్నివీడి ము
న్నంచితవల్కలంబులు ఘనంబుగఁదాల్చి సఖుల్కలంగగన్
నించినదుఃఖమందు జననీజనకుల్ వెతలందుచుండగ
న్నంచలవాహ శర్వ దివిజాధిపవంద్యుఁడు రాముఁడెంతయుఁ

ఉ॥ అప్పుడు రాముఁడేగుసమయంబునుజూచి భయార్తచిత్తయై
యెప్పుడు నెక్కడ న్విభుని నేచుటకన్పడియించుచుండఁదా
నప్పుడు లేచివచ్చి జనతాధిపనందన మోమువాంచగా
ముప్పిరిఁగొన్నరోషమున భూపతిసూనుఁడు రాముఁడిట్లనెన్

ఉ॥ నిండుగఁదెల్పికొంటి విను నీరజహంసలుఁగూడియుండుట
న్మంచితమైఁదనర్చు ఘనమాన్యతనొప్పు కొలంకులేద యా
వండలలోగ్ర ఖడ్గ ఏకసామజ సింహ వనంబులేద యిం
దుండుము నీవుఁదోషముననొప్పి నవాంబుజచారులోచనా!

ఉ॥ అన్నవిధంబుఁదానెఱిగి యాతనితమ్ముఁడు లక్ష్మణుండునున్
తిన్నగవచ్చి నిల్వఁబడి తియ్యనిమాటలఁ బ్రస్తుతించి య
త్యున్నతదీర్ఘమైన కరయుగ్మము ఫాలమునందిమిచ్చి సీ
తన్నవిధంబున న్తనదుయాగమనంబువచింప రాముడున్

ఉ॥ బాగుగవారిరాకకును భావమునందునఁ దోషమంది సం
యోగనిజాబల న్మఱియు నొప్పుగ లక్ష్మణుఁగూడిరాగ వే
వేగఁ బురోహితాది ఘనమిత్రులఁదోడ జనంబులోడ ను
ద్యోగవనంబుతీరును నిజోత్సుకమొప్ప వచించివెండియున్

ఉ॥ తల్లులకెల్ల మ్రొక్కి తనతండ్రికిఁ బ్రీతినమస్కరించి సం
ఫుల్లమనస్కుడై తనదుముఖ్యసుమంత్రులకెల్లఁ దెల్పినన్
ఉల్లములోనఁ జింతిలుచు నూర్పులురాగ తలంగిరందఱున్
తెల్లనఁబోయి గప్పు నగధీరుఁడు రాముఁడు నిష్క్రమింపగన్

చ॥ ఘనవరరత్న కాంచనసమన్వితమై తనరారి భక్తిమై
భూసురకోటిచే బొగడఁ బొల్పలరంబగు వాక్యసంస్తుతుల్
శ్రీపతికీడుకాదగు సుశీలచరిత్రయు సీతఁజూడఁ దే
రాను పవిత్రుడైన రఘురాముని సూతుడుఁ దెచ్చిపెట్టగన్

ఉ॥ రాముఁడు లక్ష్మణుండును మిథిలాపతినందనతోడఁగూడి యా
రామ లతాగృహాలి విపులాంగసంయుత భాసురంబునై
భీమసమాన రాత్రిచర భీతినిఁగొల్పు అరణ్యభూమి కు
ద్దామ విధంబుఁ బోవ ఘనసర్పితులై రఘురామభక్తిచేన్

ఉ॥ ఆపురినుండి భక్తిజనసూచకమయి సేకపథంబుఁగల్గి యా
పావనుఁగైకఁ బల్కిన యహానువక్త్రపు వాక్యజాలము
న్నావగలేక రాజు వెతనందుచుఁ బాయగ దుఃఖమగ్నుఁడున్
దావముఁగల్గె మూకమునఁ దాను పరిత్యజలోకచిత్తులై

ఉ॥ వెండియు వారుఁబోక రఘువీర రథంబు పథంబుఁబట్టి యా
యండజయానలు న్వేవన యుపవంచితయాన మతిక్రమింపగన్
మండితభంగసంగను రమాధిపపాద సుజాతఁ గాంచి యు
ద్దండకరాళిమున్గి పవిత్రతటమందు వసించిరప్పుడున్

ఉ॥ అంత నయోధ్యపట్టణ ఘనప్రజలందఱు దీనభావులై
వంతనుగుంది బంధుజనవాహములన్వెసఁగూడి మొత్తమై
చింతిలుచు న్నరాధిపలనుజెందెడు రామునిఁబాయలేక వే
మంతనమాడి యాత్మఁబ్రపమార్గ సువీక్షితులైరి యందఱున్

ఉ॥ రాజకులాగ్రగణ్యుఁడు నరాతికులాటవి యగ్నిచేపుడున్
భూజనవందితుండు నతిపుణ్యసుశీలు దయోధ్యరాజుఁ దా
రాజిత జ్యేష్ఠపుత్రు రఘురామవియోగ ఘనాగ్నిఁ గ్రాగి సం
పూజనలొప్పఁ గైకొనుచుఁ బుణ్యదివంబునకేగెఁ జెచ్చెరన్

ఉ॥ పుత్రులు నల్గురుండియు నపుత్రునిమాడ్కి నొకండుచేయఁడన్
పాత్రతమీఱలేమికి సభాగ్యపు జీవితుడయ్యె రాజు ఆ
శత్రులకైన నవద్దు ఘనజన్మశతంబుల కైన నెక్కుడన్
పుత్రుని మాసతీ పడఁబు పూజ్యసురేఖలుఁ దప్పనొప్పునే

ఉ॥ పట్టణమెల్లగల్లనియె భార్యల శోకరవంబు హెచ్చె నా
చుట్టమునున్నరాజులు విశుద్ధమనస్కుల నయ్యయోధ్యను
న్నెట్టననేగుదెంచి యొకనిర్ణయమొప్ప వసిష్ఠునాజ్ఞ న
ప్పట్టునఁ గైకయాత్మజుని యాతనిఁ దమ్ముని బిల్వనంపగన్

ఉ॥ సంగతులన్ని పూర్ణముగ సారముఁదోడుగఁ దెల్పి యేపున
న్నంగముఘాతిఁ గోపమున నేత్రయుగంబునఁ గెంపుహెచ్చగన్
బొంగుచు మాటిమాటికిని బూతులుఁదిట్టుచుఁ దల్లిఁజూచి యో
యంగన! యెట్టి ఘోరవికృతాకృత కార్యముఁ జేసితివ్వుమిన్

ఉ॥ ఎవ్వరు నీకుబోధ నతితీయగఁజేసిరి చెప్పునాకు నే
నెవ్విధినైన వారిని మదీయకఠోరసుశస్త్రకోటిచేఁ
గ్రొవ్వణమాన్పి రాఘవుని కోమలపాదసరోజ యుగ్మమున్
నవ్వుచు నాశ్రయించెదను నవ్యవిధంబగు దీనదృక్కులన్

ఉ॥ పౌరులవల్ల హెచ్చగు విపన్నపువాక్యము లాలకించి సీ
తారమణీన్దలంచి గుణధాముని రాముని యాత్మనిల్పి యే
పారగ వైదికక్రియలు భాసురమొప్పగఁజేసి తండ్రికిన్
నారి యశంబుఁగూర్చె ఘనపుణ్యుఁడు నాభరతుండుఁ దమ్ముఁడున్

ఉ॥ ఇక్కడరాముఁడుం దమ వనీపములంతయు పండ్లతోటల
న్నెక్కుడు రామణీయకల నింపుచు సర్వముతు ప్రసిద్ధమై
జక్కవకోయిలాది ఘనసారస బృందమనోహరధ్వనుల్
మక్కువమీఱవిన్చు జనమాన్యులు సీతతొ సంతసంబునన్

ఉ॥ అత్తఱి లక్ష్మణుండు జనకాధిపనందన రాఘవచంద్రుఁడున్
చిత్తములోన దీనిఁగడచేరువిధంబు నుపాయమెద్ది యం
చిత్తఱి నెవ్వరిక్కడకుఁ జెల్వుగవత్తురు మాకనంగవే
చిత్తరపాటుతో గుహుఁడు దత్తటభూమికివచ్చెఁ జెచ్చెరన్

ఉ॥ ఆగుహుఁడా రఘూత్తమపదాది వినిస్పృహుఁ జూచి యిట్లనున్
ఓగుహనాథశేఖర నిజోజ్జ్వల సుందరనౌకగామివై
బాగుగ మమ్మునందఱ నపారితగంగను నుత్తరించు నీ
సొగసుఁజూడనట్టిదియె సచ్చరిత్ర ఘనుండవై యికన్

ఉ॥ ఆయనవంశు మాటలకు హర్షవితానసముత్సుకుండునై
పోయెను నావఁదెచ్చుటకుఁ బొల్పుగనింటికినాతఁడు న్మదిన్
హాయిగనావఁగొంచు జనులందఱు మెచ్చగ నాత్రయంబును
న్నాయనఘుండు భక్తివివశాత్మకుడై తరియింపఁజేసినన్

ఉ॥ నిన్నునుతింపశక్యమె మునీంద్రులకైనను రామచంద్ర నా
సన్నుతులాలకింపు మనసారనినున్ స్మరియించి వేడెదన్
పన్నగభూషణాది సురవందిత సంతత పాదపద్మ నా
కన్నులఁ జల్లనయ్యెనని కంజదళాక్షు గుహుండు పల్కినన్

ఉ॥ అమ్మనులెల్లవారికిని యా రఘువీరులు మ్రొక్కి చిత్రకూ
టమ్మునుజేరి తద్గుహలదాంబికము న్దిలకించుచుఁ సరో
జమ్ములఁజూచుచుండి సహజన్మనిభక్తికి సంతసించుచున్
అమ్మని యజ్ఞరక్షకుఁడు నావిధంబుననుండె సీతతోఁ

ఉ॥ కేకయరాజనందన స్వకీయసుగ న్వెసఁజేసినట్టి యా
భీకరకృత్య మప్పుడు నవీనముగన్దలపోసి బాష్పముల్
ప్రాకటమొప్పఁగార నతిబాధతో తల్లినిదూసి మందిరన్
ఆకరినోత్తముల న్మిగుల నాభరతుండు శపించి వెండియుఁ

ఉ॥ పట్టణమందుఁ బౌరులను బాగుగనా రఘురాముఁ గోరఁగా
దిట్టుచునున్న కొండలని శ్రీవరాజ్యశిపాలుఁ జేయుచున్
కట్టిడి బ్రహ్మచేసిన విపట్టున కున్మది బోవ యాయుచున్
ఎట్టులనైన నేను మనుజేశ్వరు రామునిఁ దెచ్చి సత్వరన్

ఉ॥ పట్టపురాజుఁజేసెదను భద్రగజంబున నూరేగించెదన్
పట్టపనేను ఛత్రమును మా రఘురామునకున్ ప్రియంబుగన్
నెట్టన రామవీరు పదనీరజ సంస్తుతిఁ జేయుచుండెదన్
పుట్టను రాజభోగముల మోహవిదూరుడనై క్రమంబునన్

ఉ॥ ఉల్లానందటి స్థనతఁ దశరథుండు వేవసింపఁజేసి
గొల్లన సందతేద్వగను గూలుమి శోకపరీతచిత్తులై
పెల్లుగనా వసిష్ఠమునిఁ బెద్దగఁజేకొని తారుఁదారె భూ
వల్లభుఁజూచువేడ్క నతివారణ సైన్య బలావహంబుతోన్

ఉ॥ మండిత దివ్యరత్నములు మానుగ నూత్నవినూత్న దీధియ
మెండుగనీనఁ దశరథము మిక్కిలివేగెమునన్ క్షణంబులో
నండతరాటవుల్గడచి చయ్యనగంగనుజేరె నంతలోఁ
జండతరాసిహస్తుఁడయి చక్కనినాగుహుఁ డుగ్రమూర్తియై

ఉ॥ రాజ్యమునందునుండ రఘురామునియిష్టములేక తానలన్
రాజ్యముసేయుమంచు జనులందఱుఁబల్కఁగ భూర్తమూర్తి
పూజ్యుని రామచంద్రుని యభోగ్యవనంబులఁ గయ్యమాడుఁ
భోజ్యమెనీకు నిద్ధఁజిభో! భరతుండ! యనంగనాతడున్

ఉ॥ బంధులతోడ నేను నతిభాసుతతన్ రఘురాముఁ గ్రమ్మఱఁ
సంధిలునట్లుఁజేసి భువిజాతసయుక్తముగాన యోధ్యకున్
బంధములన్నివోవ బహువారసు వందనముల్ఘొనర్చి యే
నంధుడఁగాను దీసికొనునట్టి విధంబునవచ్చితిప్పుడున్

ఉ॥ ఆరమణీయమైన భరతప్రభుమాటలు నమ్మి చెచ్చెరన్
గారుణికాగ్రగణ్యుడు నగణ్యసుపుణ్యుడు నట్టియాగుహుం
డారఘురామసోదరు ఘనస్మగ నన్నదిదాటఁజేసె సీ
తారమణీసమంచి భుజదర్పితు నారఘురామభక్తునిన్

ఉ॥ రాముఁడు లక్ష్మణుండు దినరాజశుభోదయకాలమందు సౌ
దామనిఁబోలుజీవనము దథ్యముమిథ్యనిహోఁదలంచుచున్
సీమసుమీలఁ బల్వురిలనేర్పుగ సంధ్యలు నగ్నిహోత్రముల్
యామహనీయలక్ష్మణుఁడు నంతటఁదాభవతాగమంబునన్

ఉ॥ కాంచి మహోగ్రకోపుఁడయి కార్ముకమున్దగనెక్కునెట్టి య
భ్యంచితబాహువిక్రమ మపారగతిన్మహిమన్నుల్లసిల్ల నే
చించిచెలంగదె న్నిపుడుఁ జిత్రగతి న్భరతున్నన న్నృపుం
డంచితబుద్ధి రామనరపాలుఁడు వల్దనెఁ దమ్ముకృత్యమున్

ఉ॥ దాపటికంబులేక భరతానుజుఁడప్పు గథంబుదిగ్గి తా
ఘాపలిఁజూచువేడ్కఁ దనముంగలసైన్యమునట్టెనిల్పి తా
పోపకృతాననుండగుచుఁ బుణ్యచరిత్రుని రాముఁజూచె సీ
తాపతిరాముఁడు న్తనదుతమ్మునిఁ గౌఁగిటఁజేర్చి యిట్లనెన్

ఉ॥ అందఱు సేమవంతులె ఘనంబుగఁబట్టణమందు నెప్పుడున్
యందఱుఁ బుత్రపౌత్ర ప్రముఖానుజులందఱు భద్రులేజగ
ద్వందితవిక్రమాఢ్య! సుఖంబుగ వచ్చినతీరుఁజెప్పవే
వందనమమ్మ తల్లులకవారిగ మాకునునిండుదీవనల్

ఉ॥ అన్నకుమ్రొక్కి తమ్ముఁడు ఘనంబుగనందఱిబాగుఁదెల్పి యా
సన్ననుపస్థితుండగు ప్రశాంతుని లక్ష్మణుఁజేరదీసి తా
విన్నదనంబుఁదోపగ భువీశ్వరుచావునుదెల్ప నందఱా
పన్నమనస్కులై ఘవిని బాధలమూర్ఛమునింగి ఁ త్తతిన్

ఉ॥ ఇద్దఱుతమ్ము లున్మిగులనీగెడుదుఃఖమునందు సోలుచున్
పెద్దయుఁ దండ్రియుందనకుఁ బ్రీతుఁడు మిక్కిలిదైవతంబునై
తద్దయుఁ గొప్పరాజు ఘనదంబగు స్వర్గముఁ జేరెనన్న హో
నిద్దఱుసోదర ల్ఘ నజరీయుత యశ్రుతచారుహస్తులై

ఉ॥ శాశ్వతపుణ్యలోకమున సౌఖ్యముగల్గఁ దలంచి యాద్వయం
బీశ్వరునిందలంచి తపవీరుఁడుఁ దండ్రికిఁ దర్పణాదులన్
విశ్వములోనిరాజకులవీరులు మిక్కిలినన్నుతింపగా
నశ్వరదేహముందలచి నందితచిత్తముతోడఁ జేయగన్

ఉ॥ ఈవిధిరామలక్ష్మణులు నింపుగఁ దండ్రికిఁ దీర్చి పిమ్మటన్
వేవిహితప్రకారమున వేదసుకర్మలనాచరింపగన్
భూవిదితుండు ఁగైకవరపుత్రుఁడు నాభరతుండు సంజలిన్
తావకపాదపద్మములె తద్దయుదిక్కగునాకు నెప్పుడున్

ఉ॥ కావుననీవు నేడుపదిఁ గౌతుకమార నయోధ్యలోసుసం
భావితరాజ్యపద్ధతిని పట్టముఁ గట్టుకొనీంద్రభోగముల్
భూవివరంబుజాత నతిపూతచరిత్ర సుశీల సీతతో
నావుడు రాముఁడు న్మిగులనవ్యవిధంబగు వాగ్విజృంభణన్

ఉ॥ నాడు సమస్తదేవతలునందఱు సర్వప్రజల్వినంగ నే
పాడునరణ్యభూమికి యపారగతింజని సంచరించెదన్
పేటుకతోడఁ బల్కితిని విశ్వమునందున హేయరాజ్యమున్
నేటితగంగఁ గోరగను నీప్రజలందఱు నన్నుఁ దిట్టరే

ఉ॥ ఆతలమైన రాజ్యవిభవాతిశయంబునకన్న మేలగున్
ఖ్యాతిగనిట్టివాసము ధ్రువంబుగనాపుడుఁ దమ్ముతిట్లనున్
ప్రీతిగ నట్లె సత్యపదవీయుతనొప్పి వనింజరింపుమో
పూతచరిత్ర! యిమ్మ ఘనపుణ్యతనొప్పెడు నీదుపాదుకల్

ఉ॥ సాహుజయానలు న్మృగుల సారసనేత్రలునైన తల్లులన్
ప్రేమతరంగలింప రఘువీరుని మిక్కిలిఁ బ్రస్తుతింప నా
శ్రీమహితుండు పూజ్యుడు వసిష్ఠమునీంద్రుననుజ్ఞఁజేసి యు
ద్దామయశోవిశాలమును దద్దయునొప్పెడి పాదుకద్వయిన్

ఉ॥ ఆభరతుండు సంతసిల నందఱు మౌనులు హర్షయుక్తులై
భూభరణాదికృత్యముల బొల్పుగ నారఘురామభక్తిన్
వేభరియింపుమంచు బృథివీపతులందఱు సన్నుతింప శ్రీ
దాభముతై నవానిని ముదంబుననిచ్చెఁ గృపాగరిష్ఠుడై

ఉ॥ భాసుర వేదమంత్రముల బాగుగవానిని బూజసేసి వి
భ్రానసురారియూథము విరాజిలు రాఘవపాదుకావళిన్
వేసతిఁగూడిపోయి యలపీఠమునందువసింపఁజేసె నా
రాసుతుడై నతమ్ముడును రామునిపాదయుగాబ్జభృంగమై

ఉ॥ పారములేనితోషమునఁ బాదుకలన్ఘనసింహపీఠిపై
దారసుపుత్రవంతుడయి లద్ధయుభక్తి వసింపఁజేసె నౌ
రౌర దయాగుణాంబుధియు రామునిలక్ష్మని యానుకృత్యమున్
యారమణీయపౌరులు సుదారమనంబునఁ బ్రస్తుతింపగన్

ఉ॥ అంతట రామచంద్రుడు ముదంబునలక్ష్మణుసన్నుతించి సం
క్రాంతమనస్కుడై సతితోఁగ్రక్కున నెల్లిటనుండిలేచి వి
శ్రాంతిఁగనుంగొనంగ మునిరాజులపత్నులఁగొల్చి నివ్వటన్
చింతలడంచి నేర్చెదము శీతలవాగమృతోక్తనీతులన్

ఉ॥ ఆహవరంగ సుప్రథిత హస్తపరాక్రమ విక్రమోన్నతుల్
మోహకళావిదూర ఘనముఖ్య మనస్సరసీరుహుల్ విసం
దేహులునైన రాఘవులు దీప్తపరిస్ఫుట బాణహస్తులై
యాహరదేవతాదు లమితంబుగ సంస్తుతనొప్పఁజేయగన్

ఉ॥ కాననగంధవాహనవ కానురిమేనులు హాయిఁజెందగ
స్నానసనాంతిపూరిత దిశావలయంబగు రాముదేవియున్
మానులసచ్చరిత్రుఁడుసుపుత్రుకునౌ వరలక్ష్మణుండు భూ
జానిని వెంబడించుచునువక్కన నత్రిమహర్షిఁగాంచినన్

ఉ॥ వచ్చినయాత్రయంబును నవాక్యపరాక్రమ భూరిధైర్య ల
త్యవ్రతప్రశస్త గుణధుర్యులు సీతనుఁగాంచి సేపఁబుల్
యప్పుఁడుఁబ్రేమతోనరిగి యర్ఘ్యసుపాద్యవిధుల్గొనర్చి తా
మిచ్చటలాడుచుండెను యమోఘవచస్కుఁడు నత్రిదేవుడున్

చ॥ పూజమొనర్చువేళను సుపుష్పమయాది సుగంధవస్తువుల్
ప్రాఙితపృత్తిఁదీసుకొనివచ్చిన యాయనసూయ భక్తిమై
భూజనుఁగాంచి తోషముసఁబుణ్యతరంబగు పాతివ్రత్య స
వ్యాజ సుబుద్ధిఁజెప్పె సమయోచితనీతుల వాక్చమత్కృతిన్

ఉ॥ ధర్మములోనినీతులను తార్కికవాదములోనితర్కమున్
శస్త్రసుసాయకాది ఘనవారణభేదన యుద్ధశాస్త్రమున్
మంత్రములాదిగాఁదెలిపి మన్ననఁజేసియు రామచంద్రునిన్
శస్త్రకదాయివై మిగులసన్నుతికెక్కుమటంచు వెంటియున్

ఉ॥ నీవలన న్నిరాధరజనీచరవర్యులు రామచంద్రుకే
ల్పావకసన్నిభోత్కట శరావళిఁచావని వ్రగ్గువారుగా
తావకకోర్కెఁజేసియును దద్దశకంఠుడు బంధువర్గమున్
పావనమైన రామశరపావకపంక్తుల దగ్ధడౌనికన్

ఉ॥ అత్రిమహర్షివీడ్కొని ముదంబునఁగాననవాసులై తగన్
చిత్రముల స్థలంబుల నభంగ సుపక్వ సుమాంసభక్షులై
చిత్రవిచిత్రమైన వనశేముషికి న్మదిలోనఁ బొంగుచున్
పాత్రతఁదక్కెప్పుడును వర్తిలుచుండిరి లంద్రియానలిన్

"అయోధ్యాకాండ - సంపూర్ణము"

అరణ్యకాండము

వ॥ నగుమొగమొప్ప రత్నమయనవ్యకిరీటముఁగాంతులీన భ
ద్రగుడగుచు న్నిశాచరయరాతిసుపంక్తుల నాజిఁజంపుచున్
భగవదనుగ్రహంబిడుచు భక్తులపాలిటి కల్పవృక్షమై
నెగడెడు భానువంశవరనీరధిచంద్రుఁడు మమ్ము నేలుతన్

వ॥ అటవినిఁటోవుచు న్మిగులగాఁగమనీయసుపుష్పగుచ్ఛ వి
స్ఫుటతర గంధవాహ పరిశోభితమార్గము లన్నిఁజూచుచు
న్నటనటభీతిమైఁదిరుగునట్టి మృగంబులఁబట్టి యాడుచున్
వటతరుజాలఛాయల నవారితసుశ్రములై వసించుచున్

చ॥ జలజలఁబాఱునేఱులను చక్కనిదివ్యవిలోకులై పడిన్
ఫలసముదాయమున్దినుచు భవ్యతరంబగువాక్ప్రశస్తతన్
యలయక పూర్వరాజుల లసచ్చరితంబులఁజెప్పికొంచు సం
ధ్యలను త్రివేళల న్తగనొనర్చుచు ముగ్గురుఁబాదచారులై

వ॥ దశరథరాజనందనులు ఁదర్పితదివ్యమునీంద్రులై మనో
దశలనెఱుంగుచున్ వివిధధర్మసుయుక్తములై తనర్చు యా
పశుపరణాదికృత్యములు బాగుగఁజూచుచు విశ్రమించుచున్
దశముఖుఁజంపుకారణవిధాయకులై ఁజనివేడ్కఁతోడుతన్

వ॥ కనిరి కుమారులిద్దఱు నకాలపులై కమనీయభంగ సం
జనిత మనోహవల్లలిరిశాల మృదంగసుబ్దవంత న
ర్తన సుమహోత్సవాగత కలాపకలాపిసమూహ కాంతిమ
ద్ఘనశుకకోకిలాది వుకంఠసమావృత దివ్యదీర్ఘికన్

మ॥ ఆదియునఁ బెద్దకాలము నిశాచరముఖ్యసురక్షితంబునై
పదిలముగాఁగ నుండు మునిపాంధజనంబుల భీతిఁ గొల్పుచు
న్నుదితకరోరువాయునినదోద్ధత నాసికభీకరాషదున్
ముదితనృమాంసభక్షకుఁడు మూర్ఖుఁడుఁ గోపుఁడుఁ బెద్దదానికిన్

మ॥ పరగు విరాధనామమునవాఁడును సంఖ్యయతీంద్రుల న్నిఁగో
త్కరమగుబాధల న్నతము పట్టనసేయుచు నేతిపించుఁ దా
పమునదినక్రమంబునను వారి విపక్షణ సేయుచుండ వే
నముదుగఁ బూర్ణమయ్యె వనమంతయు మారిముసంగి సట్లు గాన్

చ॥ ఎయమునఁ బోయి శేషజనవర్గము రామునితోడ రాక్షసా
న్వయము తెలుంగు సెప్పిన నవారితవిక్రమబాహుదుర్యుఁడై
రయమున నన్నరాశను విరాధునిఁ జేరఁగఁ బోవునంత దు
ర్జయపథవృత్తిహెచ్చ వెసరామునిదగ్గఱ వాఁడెదుర్కొనెన్

చ॥ ఇరువురుఁ బోరి రప్డుఁ బెనుసీసున బెబ్బులిజంటమాడ్కి ఘో
రరణపథంబుఁ గోరుచు పరాక్రమసంయుతభీకరాకృతిన్
సురుచిరబాణజాలనికషోద్ధత రోదసినిండ వెల్గుచున్
కరమనురక్తి రాముఁడును ఘస్మరుఁడు న్నటుపోషిసంతుడై

చ॥ అసుగులు రెండుపెట్టి జనకాధిపునల్లుఁడు రాక్షసాధమున్
కఠిదిబలంబు మీఱ భుజగాస్త్రమునింపుగ సంధిసేయగన్
తడబడి రక్కసుండు మును బదంబడిఁ గాంచుచు సొమ్మసిల్లగన్
మెడనదిత్రుంచె పీలగ నిమేషమున న్మదమంద నంచెబున్

చ॥ విరధునిఁ జంపి వానికులమెల్లను బూత్తిగఁ బాడుసేయ కం
ధరములుఁ ద్రెంపి చేతులనుదగ్ధముఁ జేసియుఁ గాళ్ళుదుల్లగన్
మంతరబాహుజాలమును ప్రక్కలుఁ జేసియు నంతఁ బోర రా
మరకొలను న్నపుష్పముగ భస్మముఁ జేసెను సాయకావళిన్

చ॥ అవనిజుడై నలక్ష్మణుఁడు యన్నపరాక్రమమెల్లఁజెప్పుచున్
వివిధములైన సంస్తుతుల వేయివిధంబులనుగ్గడింపఁగన్
రవికులచంద్రుఁ డప్డు గనులారఁగఁ దమ్మునిఁ గౌగిలించి వే
దవిదుఁడవీవు నీబలముఁ దప్పకఁ జూపుము భావిపోరులన్

చ॥ అనుచును మెల్ల మెల్లగను నచ్చోటుచాయఁ దలంచి సీతతో
వినయముమీఱఁ దెల్పిన వివేకములా యనసూయవాక్యముల్
మనమున నుంచుకొంచు జనమాన్యులు రాఘవులంతనంత నా
ద్వనమును బాసి పోయి రలఘ క్రతుం కోరికఁ దీర్చువారలై

ఉ॥ పరమమునీంద్రులుండి వరపావనమైఁ దనరారువాటులన్
దురితలతాలవిత్రకులు దుష్కృతదూరులు ముక్తిదాయకుల్
వరజపవేదమంత్ర పరివారసుపారకులుండు తావులన్
తిరుగుచుఁ గాంచి రొక్కయెడ దీపితనాకరథాంగుసంస్థలిన్

చ॥ సులలితశోభితంబగుచుఁ జూడ్కికిఁ దోషముఁ గూర్చుదాని స
త్యలములఁ జొచ్చి రట్టియెడ నప్డు మునీంద్రుఁడు గాథనిష్ఠతో
నిలువఁగఁ గొంతసేపటికి నివ్వెరఁ బోవుచు వీరిఁ జూచి క
న్గొలుకులనీరుఁ గారఁ రఘుకుంజరుతోడ వినీతినిట్లనున్

ఉ॥ పరమకృపానిధే పతితపావనరామ యటంచు లక్ష్మణున్
కరమనురక్తిఁ గాంచి జనకాధిపసత్సుతసీతఁ గాంచి వే
వరుసగ మీరు ముగ్గురును వచ్చినకార్యము నే నెఱుంగుదు
న్నరయఁగఁ దండ్రియానతి నరణ్యములన్ వసియించువారలే

ఉ॥ అనఘవినీతిమై వెలఁగి యస్మనిదివ్యతపఃఫలంబునన్
రనఘను భాగ్యము న్మతియుఁ దమ్ముపమ స్తగ విచ్చినట్టి యా
ఘనమగుదీవనల్ మిగులఁ గ్గైకొని యాఁపనిది త్తపూర్తిత్రై
వనములనుండు కంటకులవారిగఁ దెలిగ [illegible]

ఉ॥ అతనినిసంస్తుతించి మునులందఱుమిక్కిలిసన్నులింప నా
తతఘనరాజ్యభోగముల దండ్రియనుజ్ఞనువీడి వేగసం
తతవనవాసమున్గనిన ధైర్యుఁడురాము డగస్త్యసన్మునీం
ద్రతతిగలట్టిరావునకు లక్ష్మణుతోసుత నేగె వేడ్కతోన్

చ॥ జలనిధిలోనియాఘనరసంబును మిక్కిలికోపగించి తా
పలపతిచేతిగ్రుక్కతో యవారితసత్త్వముచేతఁద్రాగి యా
నిలిచినవింధ్యగర్వమును నీరుగఁజేసియు నన్నఁదమ్ములన్
సులలితమాయచేఁ గడిదిచూర్ణముఁజేసినయట్టి పూజ్యునిన్

చ॥ కరమనురక్తిఁగాంచి యునఘంబులువాయనమస్కరించి శ్రీ
కరమగునట్టితేజమును గన్నులఁజల్లగఁజూచి రందఱున్
యరయగ శిష్యసంతతికి నధ్యయనంబులుసెప్పుచుంట ఁదా
విరివిగవచ్చినట్టి రఘువీరులసంగతి విన్మరించియున్

ఉ॥ ఆటనొకలిప్తమాత్రమున నమ్మునివీరలవేడ్కఁగాంచి యు
ద్భటమగుతోషమంది పరితాపమువాయగ నాశ్రయంబు నా
యుటజమునందు మిక్కిలిఁగనుంగొనుచున్ వెఱగంది మీరుఁజూ
యడవులకెట్లువచ్చితిరొ యద్భుతమయ్యెనునాసనాపుడున్

ఉ॥ ఘనుడవుఁగాదెయెప్పుడు నగస్త్యమునీంద్ర మదీయసత్కథన్
మనమున నీవు నేర్పుగశుభంబుగఁజూచెద వైనఁజెప్పెదన్
ఘనుడగునాదుతండ్రి వెసఁగైకకునిచ్చినసద్వరంబులన్
వనములనుండగావలసె బ్రహ్మకనూభవ నీకుఁగ్రొత్తనే!

ఉ॥ అభయమొసంగవయ్య మునినాథ దయానిధి యన్న నాతఁడున్
యిభసురశత్రుసింహమ త్వదీయపరాక్రమమేనెఱుంగుదున్
విభవమెలర్ప మీయుగముఁ బెక్కునిశాచరులన్వధించి స
త్ప్రభములనొంది నాదువరసూక్ష్మసహాయముఁ గల్గఁజివ్వలోన్

చ॥ నగవరగర్వసంహరణనందితు దప్పుఁబ్రశాంతబుద్ధితో
మొగమునహాసమొప్పఁగను ముగ్గురిఁబ్రేమతొ వీడుకొల్పె వే
నిగమసుమంత్రమూర్తియగు నింపుగఁదోఁపుచునుండ భీకరం
బగ నటఁదోఁచెవారికని బుద్ధికివామనమైనరూపుతోన్

చ॥ కరమునఖడ్గమొప్ప భుజగర్వముహెచ్చ ధరిత్రినంతయు
న్నరుగఁదాచఘట్టనల నల్లడిసేయుచుఁ గ్రుద్ధవక్షులన్
పరదళకంఠరుసోదరి శుభంబుగశూర్పణఖ్యఁజూచి యా
సరసుఁడు మన్మథుండు సుమసాయకము ల్నిగిడింపఁజెచ్చెలిన్

చ॥ అవనిని మానవాళికలుషాంతకు సుందరరూపు రాముని
గవయఁగఁగోరి రూపమునుగ్రక్కునమార్చి విలాసబంధన
స్తవములఁజేసి వేడుకనిజార్థముఁదెల్పిన రాముడంత నీ
ధవుఁడను నేనుగాను వరధర్మపుఁబత్నితోఁగూడియుండుటన్

చ॥ మఱియును నీవు శ్రీఘనుఁగ మాన్యుఁడుఁదమ్ముఁడు లక్ష్మణాఖ్యునిన్
వెరవెరఁజేరి నీదుఘనమైనసుకాంక్షను వేగఁదెల్పినన్
తిరముగనాతఁడిచ్చు భవదీయకరంబగుముద్దుమాట యుం
వలపులేక దానివగునక్కునివీపునఁ దాలిఖించినన్

చ॥ అదియునురాముమాటల ఘనంబుగనమ్మి తదీయసోదరున్
ముదమొదవంగఁజేరగ నమోఘబలాఢ్యుఁడు లక్ష్మణుండు సొం
పొదవగఁబూజసేయుటకుఁ బువ్వులఁగోయఁపరీక్షఁజేసి దా
నిదినిజమీవుఁజూడగను నేర్పునఁబ్రాసినయన్నపై ఖరిన్

చ॥ కనుగొనిసంతసించి భుజగర్వముమీఱగఁ గోపరూపుడై
దనుజనుజేరఁబిల్చి వరదక్షిణవామసుకర్ణము ల్వెన
స్న నమగునాసిక స్తనదుఖడ్గసుధారలఁగోంతఁజెక్కి తా
నునునిజసోదరున్గనియె నూత్నవిధంబగుహాసమొప్పగన్

ఉ॥ తలచినకృత్యమప్పుడె ముదంబుగఁ జేసినయట్టితమ్మునిన్
సులలితకౌగిలి న్నిగిచి శౌర్యము మెచ్చగఁ బ్రస్తుతించి నీ
వలనమదీయకష్టములు బాధగలేవని రాముఁడన్న యా
లలనయుసోదరుండును దిరంబుగ నేగిరి రామచంద్రుతోన్

చ॥ అమరుచువారుఁ గోనలకు వద్రులకు న్వరగంధవాటికో
త్కరములు సుందరావులకుఁ గమ్మనిగాడ్పులు వచ్చుచోట్లనున్
సుచిర పుష్పవాటికలఁ జూడ్కికినించెడు రామణీయకన్
నిరుపమగమ్యులై కనుచు నేగిరి సంతతహర్షచిత్తులై

ఉ॥ తనకు సులక్ష్మణుండు ఘనదర్పితుఁడై తగఁ జేసినట్టి ఖం
డనవరకర్ణనాసయయి డంబుగఁ దచ్ఛ్వసయామినీచరుల్
వినగను యార్తరావములఁ బెల్లుగఁ జేసిన ఘోరమ్రోగె నా
ఘనవనమంతయు న్నశనికర్కశభీకరనాదమోయనన్

ఉ॥ భయమునుగొల్పుశబ్దమును బంధుపవృషపసంబుజంచు సం
పయములు నన్నియున్విని నిజాలయమార్గము లట్టెఁబట్టగన్
రయమున రాక్షసాధములు రామునిఁ జేరిరి మోహరించ శ్రీ
ప్రియమగునట్టి రాఘవుని బాణపుఁగీలల ప్రుగ్గిదాపగన్

చ॥ త్రిశిరవిదూషణాదిఘనదేవవిరోధులు నాహవక్రియో
ద్ధళవిధనేర్పరు ల్బహువిధాయతతంత్రసుమంత్రవేదులున్
విశదముమీఱ వారనతిభీకరరోషమున న్నిలన్పతు
ర్దశలసహస్రసంఖ్యల ముదంబున మార్కొనిర ప్పురామునిన్

ఉ॥ అనుజునిసాయమున్గొనుచు నద్దివిజాచులఁ జెక్కుఁ ద్రుంచుచున్
మొనతలమందుఁ జంపియు నమోఘసుసాయకరోచిజాల స
ద్ఘనమగునాకసంబును విచారితమైనటుల న్స్వకోపుఁడై
కినుగవవహ్నికీలములఁ గ్రాలగ వారినిలీలఁ జెండగన్

చ॥ పగిలినవుత్తెలు న్మ్రజియుబాధలనొందినయట్టిచేతులున్
నొగిలినపాదజానుకటి నూపురమధ్యతలాదిభాగము
ల్నగుపడకుండవోయిన సురారులకేతనరథ్యసారథుల్
నగరిపునస్త్రతుండు బహూనవ్యవిధంబగుపోరు సల్పి...

వ॥ కదనమునందు రాఘవునిఁగంతుసుమాపుని నొ...
విదితమనస్కులై రిపులువేడ్కలుపోవగ ఖిన్న...
పెదవులువాడ భీతులయి పెద్దయుఁగానగలేక య...
న్వదనసరోజమందుఁగడునాటెవునవ్వున రాముడిట్లన...

చ॥ అలసురశత్రులార వినుడందఱు మామకవాక్యసారముఁ
యిలమిము నేవుమీఁద భవదీయులనందఱి నిప్డుఁబట్టి సొం
పలరగ భానునందనునిపట్టణమంపెదనంచు బాణసం
చలనముఁజేసి రాఘవుఁడు జక్కడగించెను శత్రుసేనలన్

చ॥ ఒకరినిదక్కకుండ సుగుణోన్నతుఁడందఱిఁద్రుంచె రాముఁడం
చకవికలైన యాత్రిశిరులాదిగపైఁబడి మోహరింప యా
సకసణవాదిభేరులనినాదము లాకసమంటఁబర్వగన్
నకసులఁజంపెనిద్దఱిని నందితచిత్తముతోడ రాముఁడున్

చ॥ ఖరుడును రామచంద్రుని యఖర్వపరాక్రమమొప్పమార్కొనన్
వరతరమైతనర్చు రిపుబాహుసువిక్రమమెద్దమెచ్చి భూ
వరుడును వహ్నియస్త్రమున బాగుగవాని ప్రశస్తమస్తకం
బు రణతలంబునంబడగఁ బొల్చగనేసినదేవతావళుల్

చ॥ ఇలపయిఁబూలవానఁగురియించిరిమిన్ననునుండి దుందుభుల్
మెలగెను దిక్కులందున శచీపతిమిక్కిలిసంతసిల్లె స్వ
ర్లలనలుహాయిగన్వివిధలాస్యములాడిరి మంగళాదిభా
షలుఁగడుహెచ్చె దైత్యజనసంఘము నొక్కడనుక్కడంగగన్

చ॥ ఇదియటులుండ పూర్వణఖ యేచినదుఃఖముఁబొంగిపొర్లఁ ప
స్మృతితలపోసి కుందితనవాదగురాక్షసవంశసత్ప్రభుఁడా
పితతయకుండు రావణుని పేద్కతోఁజేరి వినతినిట్లనెన్
కననమునందు నీవునఁ కంతువిరోధినిసైన నొంపవే

చ॥ అటువినినేనుఁగ్రుచ్చుదు నక్కడఁగాంచితినోదరద్వయిఁడా
కుటిలవిసీలకోమలసుకుంతలయౌ నొకయంగనామణిఁడా
పటుతరపుష్పసాయకపుఁబంక్తుల మాయకుసన్నునేయగ
స్నటునిటుఁజూచి రాఘుగపయంజనునంతవ నాలదిట్లనెన్

చ॥ కిమువదనాయతాక్షి ఎటువాపసున్ననుఁగోరివచ్చుటల్
ధపణనుపేకుట త్తగదు లజ్జవహించి మదీయసోదరున్
క్రమముగఁగొం సీదుమునరాన్యముఁదీపనుబొమ్మటంచు వే
గమునసుఁవాత్సంపోలిన యా సాహిరాన్నకుఁదమ్మనిన్నోసఁడా

చ॥ కనుగొని యాతనిన్గనత గమ్మగవేడిన నదుకేలమున్
ఘనముగగు త్రైపింగి యధికంబగుకోపపరీతచిత్తుడై
కనుఁగొనలందునిప్పుకలుఁగ్రమ్మగ నావగునాసకర్ణముల్
పెనుపిపహీతిచేత నతివిట్టుగఁగోసెను గోడువెట్టగఁడా

చ॥ వితిజవిహోధులిద్దను సుదీప్తుఁగోసలరాజనందనుల్
సతతమువారివెంటఁబరిచారికవృత్తినిసల్పసాధ్వి స
త్సలియగుసీత కావునఁబ్రశాంతమనంబగుబుద్ధి గల్గి నీ
పతుపతమంట జానకినిపయ్యనఁదెమ్ము హరింపుతాపమున్

చ॥ అనిపనిజానుజన్గని దశాననుడప్పుఁగలంగి పేర్మి న
ద్దనచతలోం పక్త్రి ములఁదచ్ర్రుతుబోవగ గర్జసేసి నే
పనని నిమేషమందునతిఘ్రద్రముగానిదెంచీర్తుంచుఁ జె
ల్లినితనమంచికేంబుపెచి రీఁగఁడానునుమామయొద్దకున్

ఉ॥ ఏమగునఁదోయి రాత్రిచరవర్యులఁదోడ నమస్కరించి యో
యమవిధేయ నాకు ఘనబంధుడవీవు మదీయవాక్యముల్
కుమగవేడ్కఁజేసి యతిగౌరవమొప్పఁగఁజేయుమింత నీ
వలెనునేనువేడితి ప్రసంగముసేయక చేయుమెమ్మెయిన్

చ॥ లలనలకుంద నాపను దిరంబగుబుద్ధిఁగల్గియుంట నీ
వలెపనులట్టుఁగావున ప్రతాపముమీఱఁగ నీవుపోయి యా
తలపుమనసుండురాముఁడతిధాముని(దమ్ముని నీదుమాయచే
నిలవటనుండనీక పతిసేయ్యన నేనుసుసిరఁదెచ్చెదన్

ఉ॥ త్వరగను పెద్దమున్న సరివాధగనాథుఁడు వానికిట్లనున్
దురితుఁడ నీవు రాఘవుని మాఱగఁజెల్లునె రాముఁడన్న నో
పరగవికుంఠధాముఁ డతిపావనియామహాలక్ష్మిసీతగా
నరసవిలోకనంబులఁ బ్రకాంతివహించి యుఁ౦గుకోరికన్

చ॥ అలమునియజ్ఞరక్షసమయంబున నేనును నాదుతమ్ముడున్
పలలభుజస్వగ్రసంబు విహగఖండములన్గురియింపఁగోపుడై
సులలితబాణజాలమున సుక్కుగఁజేసె మదీయసోదరున్
జలనిధిపై చెనన్ను వడిసారె సమిత్రకులుండు రాముఁడున్

ఉ॥ పటుతరమైన రామువిభువాహువరాక్రమమిట్టి దింకనే
నెటులనభీతిఁబోదునన నిగ్రహయాగ్రహదుర్నిరీక్ష్యుడై
చటులపుఖడ్గమున్గొనియు ఁజంపుదునిన్న నిహాంకరింప నీ
కటుకపుబాపుకంచె పసఘుస్మమవొంత నెవాపుమేలగున్

చ॥ అనివృథచిత్తుఁడై యతనికంజలిసేసి సుబుద్ధులింక నీ
పనసమునఁబట్టవంచు నలమారిచుడప్పు సువర్ణకాంతులం
దనరెటిఱింకయాకృతిని (దక్షిణమందునఁదాల్చి వేగ నా
యిరసలుబాడుఁ ఎవపటికేగెను హర్షముసంఘటింపగన్

చ॥ జిగిఁగలమేనితోడ వరచిత్రవిచిత్రపురూపుతోడఁ దా
దెగడెడుచండభానుఘనదీధితితోడసువర్ణుల న్వడిన్
బిగువగుకాళ్ళతోడుపను పెద్దమృగంబయి గంతులేయుచు
న్నగులపడెసీతదృష్టికి ఘనంబగుఘాసమునద్దమేయుచున్

చ॥ అదిగనిరాముభార్య యసురాంతకుతోడుతఁ దోషచిత్తయై
మదిఁగలకోర్కెనప్పుఁడు శుభంబుగఁ దెల్ప వినీతిలక్ష్మణుం
డిదివిని వద్దువద్దు త్యజియింపుము రక్కసులిక్కడ న్మనో
విదితపుఁగామరూపులయి వేడ్కతొనుందురు హింసనల్పుచున్

చ॥ జనకజయట్టిమాటలను సారవిహీనమనస్కయై మఱిం
దినిగమనింపనేరక నుతిందగఁజేయగ రామచంద్రుడున్
విని నిజభామయీప్సితము వేగమెతీర్పఁగఁ జాపహస్తుడై
తనయనుజన్ముఁరక్షగను ధారుణీనందనకద్దఁజేసినన్

చ॥ వరమృగసింహఫేరవగవాదులఁజంపెమువేటగాని స
త్కరణిని రాముడప్డు ఘనకాననమందుఁజరించి జింకన
ప్పరపకృప్పుండుఁగానక తమంబునుగప్పకముందె రాక్షసుం
డురుజవమొప్పఁబోవుటను నొప్పుగఁగాంచి రయంబుఁదొడఁలన్

చ॥ అటునిటుఁబోవుఁగొంతవఱకంతటఁగ్రుమ్మరు భీతిలేక త
త్తటములబొంతకేగుఁగడుదప్పికఁబొందినవానిచాడ్పునన్
యిటులసవితృవంశవరనిరధిచంద్రుని రాముసప్డు యా
పటుబుతురక్కసుండుఁగడుసంకటపెట్టెను ప్రాణభీతితోన్

చ॥ తడసినలగ్గుఁగాదనుచు దానవవీరునిఁజంపుబుద్ధివే
పడితనబాణరాజము నవారిగఁజేతఁబరిగ్రహించి తా
నెడదలోఁబూజసేసి కదుసీల్గి ముదంబుననేయ మారిచున్
తడబడునట్లుఁజేసి ఎతధంబుగఁజేసెను మస్తకంబునున్

చ॥ మరణమువేళవాఁడు నియమంబుగ లక్ష్మణు సీతనామమున్
స్మరణముఁజేసి బిగ్గరగఁ జచ్చిన సీతభయార్తచిత్తయై
కలఁచుమఱందిఁ గన్గొని బిరాలుమటంచును నాదునాథుఁడున్
శరణమువేడెనంచు నతిసాంద్రపుదుఃఖములోనఁ దేలుచోన్

చ॥ పరికిననామెమాటలకు భావమునందున లేశమాత్రము
న్నలుకనుఁ జెందకుండ వినుమోముదితా యనియిట్లుపల్కె న
జ్జలజవిశాలలోచనుఁడు శౌర్యజితారి ఘనుండు నన్నకున్
యిలనొరుచేతఁ జావుఁగలదే యననామెయు రోషమగ్నతన్

చ॥ దురితుఁడ నీవు నిక్కముగ దుష్టచరిత్రుఁడ వెల్లవారికిన్
కరముగ శాత్రవుండవు సకార్యము నీమదిలోనఁ గన్పడున్
నిరతము రామనామమును నెమ్మదిఁ జేసెడు నన్ను నీవు యి
క్కరణినిఁ గోరినావ యనగా విని లక్ష్మణుఁడిట్లనె స్తగన్

చ॥ హరిహరి యెంతమాటఁ దగనాడితివమ్మ వినంగనోప నీ
ఖరతరమైనవాక్యములఁ గ్రక్కున వేనుపసంహరింపు మీ
గురుతర కార్యమున్గొనుచు గొప్పగ రాముని యొద్దకేగెదన్
వరమగు రేఖలన్విడిచి వచ్చిన దోషముఁ గల్గు నీకనన్

చ॥ అనవిని సీత నెమ్మదిని యర్కకులేశ్వరుఁ బూజసేయుచున్
మనమున రాకఁ గోరుచును మానుగ నొవ్వుచునుండె నంతఁ ద
ద్వనమున రాము రోయుచును బాహుబలుండగు లక్ష్మణుండునున్
కనుగొనలేక చింతిలుచు గ్రమ్మిన భీతితొ నుండె నత్తటిన్

చ॥ అసురులనేత దివ్యబహుశాస్త్రపరంపర నింద్రజేత తా
మసలక రావణాసురుఁడు భవ్యసుపుష్పకయానుఁడై మదిన్
దొసగులువట్టనీక ఘనదోర్బలవీర్యము హెచ్చఁ దానుఁదా
పసియయి సత్కమండలము ఁబట్టెలునొప్పగ వచ్చెఁ గానకున్

మ॥ విమలగుణామలస్మితముల నౌచితియేర్పడ నతఁడాపని
న్నమితుఁడుగనుండనికి పెసనావలఁదోలిన మాయతెల్వికిన్
కరముగనంలసిల్లి పెనుభావనమొప్పగ రాఁసుదేవితోఁ
దినముయతీంద్రుఁడోరె భవతీయనిభిక్షముఁగోర నామెయున్

చ॥ సుపదముఁబిక్షఁగొంచు ఘనశోభితమైనపిఘునిందలంచమునన్
క్రమముగఁగీరగీచిన విరాజితసుస్థలిఁజేరనంతలో
రమణను యమ్మునీంద్రుఁడుఁగనుంబుగవాటినఁగాని వద్దునన్
కమలనిభాక్షిఁగొంకుచు వికల్పముచేఁదరియించె రేఖలన్

మ॥ పరమపవిత్రత న్మతపఘ్నపదాబ్జయుగాంచనంబునున్
వరుణఁగుకాష్యసుం నధికంబగుమన్మథతాపదగ్ధుడై
కిరముఁబట్టిగ్రహించి యలకాధిపుఁడుష్పకమందుపెట్టి తాఁ
బరియపమాంబాంభతో సమానుషకార్యమునన్నె నాతడున్

ఉ॥ సతతప్రకాశిపాపరమసంబును నశ్వరసవ్వయంబుచే
వికలముఁగాగఁజేయు ప్రియువీరునినామమునుస్మరింపుచున్
ఖిత్పతిరావనప్వనుం సుస్వం మొప్పగనేడ్చుచు న్మనం
బుకరిసప్పత్తిగాల్చుటను బుద్ధిరావణుదవ్యహూబుదుకా

చ॥ విపినచేతవెంట నవనీసుతయుండుటఁగాంచి భక్తిచే
దశరదరాఘుమిత్రుఁడను దద్దముగావునఁబోదలేక యా
దశరథరాజుకోడలివిధాయకముగ్గని యాజటాయువన్
వి.దళంగస్పంగవమ్మ వేగపరావణుఁదానెదుర్కొనెన్

ఉ॥ [illegible]న [illegible]గుసం[illegible]దుం[illegible]హ్వాతిచ గర్జనసేయుచు క్రైకిపిచ్చి భూ
[illegible]ముఁబసన్నతి[illegible] తని రాం[illegible]పాకోఁ[illegible]జెప్పసేసివే
మొనసిచిత్రసుపతముగఁబోపసుసల్పగఁజూచి రాం[illegible]ం
డును నిరసట్టముండుటఁ గమంగిబు దుష్కృవపంచు పాలునుణా

వ॥ నిజకరమందుఁ బట్టి యతినేర్పుగ నాతని రెండుపక్షముల్
గజిబిజిసేయనెంచి బహుఘర్షణనిమ్మహిడుల్లఁ జేసి స
ద్విజయపులక్ష్మిఁ గొంచు సురవీరుఁ దులంకను జేరెఁ బక్షియున్
ఘటనము సేయుచుండె బహుభంగులఁ గోసలరాజపుత్రునిన్

వ॥ అటనొకచోట రాఘవుని నార్తశరణ్యవరేణ్యుఁ జూచి వి
స్ఫుటముగు నశ్రుబిందువులు పొంగుచుఁ గారఁగఁ గౌగిలించి త
త్తటమునఁ జేరి రాముఁడును దమ్ముఁడు లక్ష్మణసంయుతుండునై
ఘుటుసువార్తలెల్లవిని యుద్భటకోపపరీతచిత్తుఁడై

వ॥ ఎటులఁ బుదేకభావ్యను వనిన్వెసనొంటరిపాటుదానిఁగా
గటికపునంబుతోడ జనకాధిపుఁ బుత్రికవీటిలయ్యె యా
కుటిలనృమాంసభక్షకుని గూఢపువాక్కులనేలవింటివో
యిటులకునేలవచ్చితివో యెవ్వడఁ జెప్పుము నాకుఁ దమ్ముఁడా

వ॥ అనవిని లక్ష్మణుండనియె నప్పుడు రామునిఁ గాంచి భీతిరో
నినకులరాజరత్నమ త్వదీయసుపత్ని యరాతిహూతలన్
వినిభయమంది నీకుఁ బెనువేదనఁ గల్గెసనంచుఁ జెప్ప నే
వనరకుమన్నఁ దాఁ బరుషవాక్యములాడిన వచ్చితిప్పుడున్

వ॥ భయమునుగొల్పుచున్నదన బాగుగఁ దమ్ముని బుద్ధిఁ దెల్సి యా
ద్వయమును బర్ణశాలకునవారిగఁ బోవుచు మార్గమధ్య దు
శ్చ్యయశకునంబులంగనుచుఁ జల్లగనేగుచుఁ దాళగేహస
న్నియమమునీంద్రులంగనుచు నేర్పుననాయుటజంబుచెంతనున్

వ॥ అరిగిన సీతజాడనిసుమంతయు నేరక భీతినొందియున్
తెరువులనన్నిఁ గాంచుచును దివ్యపథంబులఁ బోయిచూచుచున్
వరమృగసింహసూకరగవాద్యఖిలాది ఖరఖరాక్షసీ
ఖరపరివారరావురివి గ్రక్కుననెవ్వడు ముచ్చిలించిరో

వ॥ ఎవరిని నేను వేడుదు మదీప్సితమెట్లుసమాప్తమయ్యెడున్
ధవుడుసులక్ష్మణుండునువెలంబడిపోక్కెడువారలందు నా
ఘవిజమదిన్వెలార్చుచును బూర్ణముగానిపుడెక్కడున్నచో
యవరజ! నేనుప్రాణములనాంగఁగాలను సీతలేనిచోన్

వ॥ అనుచును రామచంద్రుఁడు భయాకులసంవృతచిత్తుడై గిరిం
చినవిషయంబులన్నియును సీతతోఁగూడిచరించుసంగతుల్
మనసుననొక్కతూరిగసమాగతమైన దలంచి వందుచున్
జననినిసంస్మరించుచును జక్కఁగఁగ్గైకనుఁ బోఁదలంచుచున్

ఏ॥ ఫలములుడింది వారిదగుణాలనువీఠి యథార్యావర్తులై
యలసటలేకఁజూచుచు పథంబులఁగాంచుచుఁ బోవుచుంటగన్
బలమునుదగ్గి హీనముగఖావమునందున రామునామమున్
సలిపెడిపక్షిపుంగవు విశాలగనుంగవఁజూచిరిద్దఱున్

వ॥ ముకుళితహస్తుడై ఘనతమ్రొక్కి తిరంబుమదీయనామమం
త్యకుటిలబుద్ధిఁజేసెడి మహాత్ముఁడవెవ్వడవీవుఁదెల్పవే
సకతకృశగాత్రయన్న జననాధునితోడుతనాతడిట్లనెన్
ప్రకుపితపంక్తికంధరుకరాళవృహాలికి భూమిదిగ్గిలిన్

వ॥ అవనిజఁగొంచు దక్షిణదిశనటబి వైళమఁదాబువెంచు యా
యవనిపురావణాసురుతో యక్కటికంబిసుమంతలేక నే
బవరము సేయ వాడుఁదనవాలునుగ్గైకొని రెండుతెక్కలన్
యవియఁగఁగొట్టె నాదగుబలంబవియంతయుఁగోలుపోవఁగన్

ఎ॥ పిదపమదీయగాత్రముఖువింబడ పీదగుపుణ్యనామమున్
పెదవులయందుఁజేయుచును క్షితినొకించుకలేకయుంటి నా
మదసుపశత్రువిక్రముఁడు మంచిబలాఢ్యుఁడుఁగాన నీవునా
కదనమునందునొంచి ఘనకార్యముఁదీర్చియు సీతఁబొందుమా

చ॥ ఇటనికనుండఁజాల నికనీల్గెడుకాలము వచ్చె నాకు మీ
పటుతరచంద్రబింబముల భాతిని వెల్గుముఖాంబుజంబులం
దృఢముగ తోషచిత్తమున బాగుగఁగాంచితి జన్మలేదు నా
కటునిటుఁగూడనంచు ఁదనకంఠముఁదగ్గఁగఁగూలె భూమిపై

చ॥ ఇరువురువానిదేహము సునీప్సితమొప్పగలేపఁదీసి దు
ర్భరమగు గాఢదుఃఖమున ఁదాయగవేక తగంగసత్సుగం
ధరసముమేనఁబూసి ఘనదారుణవహ్నికినప్పఁజెప్పి ర
ప్పరముల సేవఁగొంట పరిపక్షియొనర్చినపుణ్యమెట్టిదో

చ॥ ఘనమగుపంచసద్విశతయకంధరుఁగానగనేగుచున్ యశో
ధనులగురాజపుత్రులు పథంబునఁగాంచిరి దీర్ఘ రక్తసి
క్తనఖపరిశరప్రకరదర్పిత సర్వప్రజాళిభావనున్
వనమునవుండువానిఁగబంధుని సర్వవిదూపుఁ జెంగటన్

చ॥ కనుగొని రాంబలక్ష్మణులుఁగంపమునొందగ వాడుఁజూచి క
న్గొనలనువిస్ఫులింగములుగొబ్బునరాలగ దుర్నిరీక్ష్యుడై
మనమునవీరినిద్దఱిని మాయముఁజేతునటంచు నెంచి త
ద్ఘనమగుబాహుల న్నిడివిగానొనరించి గ్రసించె నిద్దఱన్

చ॥ జగములనేలువారలు వశంవదులున్ బహుశౌర్యవంతులున్
నిగమవిధాయకు ల్మఱియునీరజనేత్రులు బుద్ధిమంతులున్
మొగమునధర్మబిందువులు కుచ్చటలొప్పగఁగారుచుండ స
త్యగణితసత్త్వవంతులయి యప్పుడుడీకొనిరాకబంధుతోన్

చ॥ అలసటలేక దానవుఁడు హంసునిమాడ్కి వెలుంగుచుండ ఁజూ
డ్కులకుసహింపరాని రఘుకుంజరుతేజమువానిఁజొచ్చె వా
డిలఁబడకుండనుండ గణుతింపక లక్ష్మణుఁడప్డు హస్తమున్
వలపటిదానినిన్నఱుక వంద్యుఁడురాముఁడునట్లఁ జేసినన్

చం॥ వికటకఠోరరూపమును వీడ్కొని సుందరదివ్యరూపుడై
ప్రకటవినూత్నరత్నవర భాసురముఖ్యవిభూషణాది స
న్నికరముచేత వెల్గుచును నింగికిఁ గాంచితి రామచంద్రునిన్
ప్రకటసుపద్యవృత్తముల బ్రస్తుతిఁ జేసెను దోషచిత్తుడై

ఉ॥ అనినఁ గబంధువాక్కుల ప్రహర్షపరిప్లుతమానసంబుల
న్ననఘులు రాఘవద్వయులును నేమికతంబున నిట్టిరూపము
న్ననయము నీవు పొందితివన న్విని వాఁడును నెల్లగాథ స
ద్వినయము మీఱఁ దెల్పి ఘనవేగమున న్దివిఁ జేరె నంతటన్

సీ॥ అనఘులిద్దఱిఁ బట్టి మునులందఱిఁ గాంచుచు వారిటీపనక్
ఘనముగఁ బొందుచు న్వరనగాంతసరిద్రసయుక్తవాహిని
వనములఁ జూచుచు న్విపినవహ్నికి పేరుది పోనఁ గుందుచున్
కనిరి మనోహరాశ్రమము గాంచి యందొకలన్వితల్పమున్

అనియును వారిఁ గాంచి తగనర్ఘ్యసుపాద్యములిచ్చి మ్రొక్కి పెం
పొందిన వేడ్కతోడ ఫలపుష్పాలతో బాగుగఁ బూజసేసి రా
మునమసిప్రవృత్తిఁ దాల్చి ఘననారి మినొప్పుచు వారిపోడఁగో
న్నదినముడుంద నా మెకు నుండ గుభక్తి నొసంగె రాముడున్

చం॥ అడవికి నేగి యంచలిఫలంబుల నన్నిటిఁ గోసి తెచ్చి వేఁ
డడ యకవానికో మిగులభాటిగఁ బండిన సత్ఫలంబులం
గుమిపతి రామచంద్రుననుఁ గూరిమి నిచ్చుచు దక్కపండ్లఁ దాఁ
గుమిచుప రామభక్తి నియతుంరిత మొప్పగ సత్ప వుదయై

ఉ॥ అపుడో రామభూమిపుఁడు సంగనయౌ శబరీలలాప రా
లపముఁ చరీషఁ జేసి మధురంబు నాగతనికచ్చినట్టి యా
విపినములౌ నపండ్లనతివిటుగ నెంగిలియంద్రుగాని యా
నెపసిలసన్విలోకుఁ డగు నేతకు నెందును భేదమున్నదే

చ॥ తరుణితగంగసల్పిన యుదారతకు న్మదిలోనమెచ్చి యా
వరదుఁడు సాధుభక్తజనవర్గుఁడు పుణ్యవిదేహనందనో
ద్ధరణుఁడు రామచంద్రుడు సబాష్పనయుక్తసదాననాబ్జుడై
నిరతపదంబు మోక్షమునునిచ్చె వెలందికి సంతసంబునన్

చ॥ సతతము రామసేవల ప్రశాంతమనంబులతోడఁ జేయుచున్
పతితులనుద్ధరించుచును పావనమౌర ఘురాముపద్మముల్
మతినిఁదలంచుచు న్సతము మానినిసీతచరిత్రనెంచుచున్
కుతుకముమీఱ సత్ప్రజలు గొంకులులేకవరించి రందఱున్

చ॥ వరరమణీయరాపుల నవారిగఁగాంచుచు వేడ్కఁజెందుచున్
సురుచిరతీరవృక్షలతశోభితమై ఁదనరారువోటులన్
మరకతరత్నవజ్రములు మానుగదీధితులొప్పఁజూచుచున్
యిరువురుసోదరుల్గనుచు నేగుచునుండిరి మార్గవర్తులై

చ॥ అటఁజనిగాంచిరిద్దఱు ముదంబున వారితరంగశీకర
స్ఫుటతర గంధవాహ పరిపుల్ల సరోజ పరాళ సారస
త్తట కలకంఠ కోయిల కదంబవరధ్వని కోమలంబునై
పటుతరభాసురంబు వరపంపతరంగిణితీరదేశమున్

చ॥ అవనిజఁగానలేక మదినాకులమందుచు దుఃఖచిత్తులై
బవరమురావణాధిపుతో బాగుగనెప్పుడుఁగల్గునంచుఁ ద
ద్దివసముఁదీర్చి పంపనదితీరసరస్సున హాయిఁజెందుచున్
సువినెటువంటివారికిని బూర్వకృతంబు పృథాగఁబోపునే

"అరణ్యకాండము--సంపూర్ణము"

కిష్కింధా కాండము

శా॥ శ్రీరాము న్వరసింహమధ్య ధరణీసీమంతినీవల్లభున్
పారావారగభీరు ధైర్య వరదుం బాపాభ్రవాతూలమున్
ఘోరారాతివిశోష శేషశయనుం గుంభీంద్రసంస్తుత్యునిన్
గారామారగ భక్తిఁగొల్తు నెపుడున్ కామారిమారుండనై

శా॥ పంపాతీరసరస్సునందుడిగి సద్భక్తిన్ కృతస్నానులై
యింపారంగఁ దదీయసమ్మతకు వారెంతెంతొతోషించి సం
ధింపంగ న్వరకీశవల్లభునితోఁ దేజోమయుల్ వ్వారు సి
తంపల్కారుఁ దలంచుచున్ మదిని సంతాపంబునిండారగన్

శా పూర్వంబందుఁ గబంధరాక్షసుఁడు నిభ్యాని స్తగన్ బాహులన్
గర్వాంధంబునఁ గన్నుఁగానక పతిన్ కర్మానుసారంబుగన్
పర్వన్వీరిని భాదనంబునకుగా బద్ధప్రహోషాత్ముడై
నిర్వీర్యంబుగఁజేయ వాడునుఁ గదు న్నిర్వైరిచిత్తంబునన్

శా ఓరాజన్యవరేణ్యులార! కననాకు న్మక్తిచేహూరె మీ
శ్రీరాజిల్లెడు మోములన్గనగ మీచేత న్కడున్ రక్కసుల్
భూరిప్రౌఢినిఁ జత్తురింత పరతద్భూత్రియుద్యోగ మా
సారోదారులు ఋశ్యమూకగిరికీశౌఘంబులేఁదీర్చెపిన్

శా అపుణ్యాత్ముఁడు నిట్లుచెప్పిననిన న్నానందచిత్తంబులో
తాపంబప్పుడుఁగొంతతగ్గఁదగన్ ధైర్యంబుతోనిద్దఱున్
ఘూర్ణత్రింగనువాంఛహెచ్చగఁదగన్ పూర్వోక్తవాక్యంబులన్
యేపున్ ఋశ్యగిరీంద్రమార్గమునకు న్నిత్యప్రమోదాత్ములై

శా. నానానూన సరోవరప్రకరముల్ నవ్యాంబుపర్ణాది నా
ధీనంబౌ మునులున్ననేకవిషమోద్దీపంబులై యుండు న
మ్మో నానేకప సింహముఖ్యములు సద్భీతిన్ వసింపఁజేయు న
క్కానన్దాపిరి రామలక్ష్మణులు లంకాధీశ సంహారులై

శా. సుగ్రీవాది కపీంద్ర సంఘవశమై శోభిల్లుమన్ మంత్రియై
యగ్రంబందుననున్న పావనితో నుదృద్భాసురంబై వరో
దగ్రంబైన ప్లవంగవీరులతో సంతానాది సద్వృక్షముల్
యాగ్రావంబులు నుప్పతిల్లగను ప్రేమన్ ఋశ్యమూకంబునన్

శా. శ్రీరమ్యంబయి సత్ఫలాదియుతమై సేవింపమూర్ధన్యమై
సారంబైన నదీనదంబుల లసత్సౌభాగ్య సంధానమై
భారంబై కడునమ్రమవంతలరులై భాసిల్లుమన్ యోగ్యమై
పేరుంబొందుచు నొప్పు నగ్గిరియు వాపీకూప సంఘంబులన్

శా. శ్రీరాముండు సుమిత్రసూనుతో వడిన్ సేమంబుగన్ భాసురం
బై రాజిల్లెడి యగ్గిరి న్మనమునన్ భావించుచున్ చేర నా
ధీరమ్ముండగు గీశనాథు గతిభీతిన్ ముఖ్యమంత్రిన్ హనూ
నారాజద్ఘన పుణ్యనాము నటకు న్రావించి మాట్లాడినన్

శా. రామస్వామి పదాంబుజద్వయ సదారక్తున్ మహాభక్తునిన్
ప్రేమంబంపిన వారిఁగాంచి ఘనులో మీపుణ్యనామాదుల
స్నేమంబొప్పగ విన్నవించి మటిమీ రీభూమికిన్ వచ్చుటల్
కామారీజిత శౌర్యధుర్యులనగాఁ గార్యంబువేఁదెల్పరే

శా. హాసంబొప్పగ రామచంద్రుడను నయ్యాగంతులో మీరు వి
త్రాసం బొందగవద్దు మేము వడిగ న్లక్ష్మీకరంబౌ భవ
ద్దీపంచన్నులతోడి నెయ్యమును దృప్తింజేయ నిచ్చోటికిన్
మాసంతోషము మీఱ వచ్చితిమి రమ్మా మమ్ము ప్రేకొమ్ము మా

శా॥ భూరిప్రౌఢి సమాధ్యరాజ్యమును విప్రుల్జెప్పుమార్గంబులన్
ధీరుండై తగనేలి నాకముసకున్ దీప్తంబుగానేగి వి
స్తారోదార సుఖంబులన్గనెడి మా తండ్రిన్ ద్విపంచారథున్
గారామారగఁజేయు పుత్రులము నిక్కంబేను రాముండనన్

శా॥ నాతమ్ముండితను లక్ష్మణుండును గుణౌన్నత్యుండు సీతండయో
మాతీరున్తగనంతఁ జెప్పితిమిఁగా భద్రంబు నీనామమున్
ఖ్యాతింగల్గగఁజెప్పు మింకయన విఖ్యాతుండు సామీరియున్
నీతిశ్లాఘ్యపదంబుఁ దత్కథను దానేర్పొప్పగాఁ బల్కినన్

శా॥ గంభీరంబుగమేనువెంచి తగనాశౌఘంబులున్ మెచ్చ నా
శుంభద్వీర్యుల రామలక్ష్మణుల సత్శోభన్ భుజస్కంధులన్
దంభప్రక్రియఁబెట్టి పావని దిగంతాలాపిత ధ్వన్యుఁడై
సంభాషింపగఁ దెచ్చె రాజుకడకున్ సంభూత యుత్సాహుఁడై

శా॥ రాజీవాక్షులు సింహమధ్యులు నఘూరణ్యౌఘ సత్పావకుల్
పూజల్పొందెడు రాజవర్యులు దయాంభోధు ల్లసద్వీర్యస
త్తేజోధుర్యులు రామలక్ష్మణుల ఁగీర్తింపంగ సుగ్రీవుఁడా
రాజద్యోజ వెలుంగుచుండ గజరాట్త్రాధీశుఁ బ్రబ్బింపగన్

శా॥ వెల్లంబోయిన మోములంబలికి రావీరుల్ గభీరధ్వనిన్
తెల్లంబోవగఁ గీశనాథుఁడు మదోద్దీప్తుండు లంకాధిరా
జ్యల్లక్ష్మీయుతుడు స్ధశానసుఁదు భూజాతన్విలోకించి తా
నుల్లంబందున వాంఛఁజేసికొనిపో నొప్పారె లెక్కింపకన్

శా॥ మాకీకార్యముఁ జేసిపెట్టుడన సద్భక్తిన్విలోకించి యో
కాకుత్థ్సాన్వయయబ్ధిచంద్ర వెనువీక న్నాకుమీచేత నే
మాకార్యంబును బూర్తిఁగావలయు సుమ్మాయంచు సుగ్రీవుడు
నాకాధీశకుమారు వాలిచరిత న్నంతం దగం దెల్పుచున్

శా॥ నాకంబున్మనుజన్మమంది ఘనుడై నానాహవక్రీడలన్
లోకంబందునవాసికెక్క తగనారూఢ ప్రభావోన్నతిన్
వీక న్రావణుఁబట్టి గర్వముడుగన్ వీపుందునవ్వాలి యు
ష్ట్రోకాంభోధి మునుంగఁజేసె వెనసత్యుక్తిన్ సురేశప్రియున్

శా॥ భామారత్నము శోభనాంగిని రుమాభవ్యాభిధానన్ గుణ
స్తోమన్ శ్రీయుదురాజబింబవదనన్ దోర్వీర్యుఁడావాలి స
త్ప్రేమన్మీఱగ నన్నుఁదోలి నయశాలిం దానిఁగొంచు న్వడిన్
శ్రీమంతంబుగఁజేరె నాత్మపురిఁగిష్కింధన్ కపిశ్రేష్ఠుఁడున్

శా॥ ఈరీతిం దగవాలి యిగ్గిరికిఁదానేతెంచి నాతోడిదో
వైరంబు న్మదిలోనసుంచి వరుసన్ బాహాబల ప్రౌఢిమన్
సారంబై నయనేక యుద్ధముల నాశక్రాది సంస్తుత్యుఁడై
ధీరుండై క్రమతజ్జయించె నను నుద్దీప్తుండు నెవ్వారికిన్

శా॥ పాకారాతియొసంగినట్టి భువన ప్రఖ్యాత సన్మాలియున్
నాకారాతులమానసం హరుఁడు మున్నాజిక్రియన్ దుందుభిన్
మోకాలిం దగఁబాఱఁజిమ్మినతడున్ భూరి ప్రభావాఢ్యుడున్
నాశావాలినిఁజంపి సత్వరము నానందంబుఁ జేకూర్పవే

శా॥ అంచు న్వానరరాజువేడ సుజనానందంబుఁ జేకూర్చుచున్
మంచన్రాముఁడు విశ్రమించి తగనమ్మాత్కిన్ ఘనున్వాలి దు
ర్వంచంజేసి రణంబులో శమనునావాసంబువేఁజొన్పి శ్రీ
మించన్నీకును నీగిరీంద్రమును నిప్పింతున్ వడిన్ వానరా!

ర॥ ఆసూర్యాన్వయు తీపిమాటలకు నత్యంత ప్రమోదాత్ముఁడై
యాసుగ్రీవుఁడు వల్కెనిట్లు వెసనీయత్నంబు మేమంతయున్
వీసంబంతయుఁ దోపనీక తగనవ్వీరుండు నారావణుం
గాసింజెందగఁజేయ నీరమణి నిక్కంబిందు వచ్చు న్వడిన్

శా॥ అంత న్కపులరాజు భక్తియుతుండై యారామభూపాలుతోఁ
జింతంజెందుచు నాదుసోదరు వినిర్జింపన్ మదింజూడ నీ
వెంతోమిక్కిలి పిన్నవాడవుగదా యేదేది నీనేర్పు చూ
పం తాళంబుల సప్తమొక్కపరి నేయంజాలుమా యిప్పుడున్

శా॥ ఆ మాటల్విని రామచంద్రుఁడు ధనుష్టంకారముంజేసి స
త్త్వంమ న్సోదరుడైన లక్ష్మణుమొగం బీక్షించి యాతాళస
స్తోమంబు న్వడిగన్ వలంబుదనంన్ చూడ్కిఁ ప్రభావంబుగన్
భూమింద్రెళ్ళగనేసె నొక్క విశిఖంబుంబొన్ని హర్షింపగన్

శా॥ సీతారాముల సంతతంబు మదిలో సేవించు భక్తుండు నా
సీతారామశుకంబునల్పిన మహావిత్రంపుఁగార్యంబు నీ
చేతోహర్షముఁగూర్చె మిక్కిలిగ నీచేతంబిమున్ రాజ్యమున్
యేతాపంబులులేక యుండుమని చెప్పెం దాను సుగ్రీవుతోన్

శా॥ ఆటోపంబునవాలిఁబిల్చి రణముద్ధాంత క్రియంజేయుచున్
గోటన్గీమచుఁ గాలఁదన్నుచు మహాక్రోధాత్ములై యిద్దఱున్
పోటాపోటిగనిల్చి ఘోర వతిసంపూర్ణంబులై రక్తమున్
సాటింగారగ నెల్లవారలు మదిన్ సంతోషమంద న్వేసన్

శా॥ పారావారయుగంబుమాడ్కి వృషభద్వంద్వంబనన్ భూమిభృ
ద్వారంబున్ తగుపోల్కి సింహముల దుర్ధర్షంపు యుగ్మంబునా
భూరిశ్రీసమద ప్రకాశిత గజంబుల్ వాద్భునన్ ధీరులై
హోరాహోరిగఁదోరునల్పి రిలపై హుంకారముల్ చేయుచున్

శా॥ రాముండప్పుడు వృక్షమూలమున సౌభ్రాత్రంబు నీక్షించుచున్
దీముంతుండగు గాప్పుసూనుతోఁ దోద్దీప్తిందగంజెల్పి యు
ద్ధాములీర్వారలు వీరిలోన సురరాడ్ధర్మాత్మజుండెవ్వఁడో
ప్రేమాధిక్యత నాకుఁ దెల్పుమన నవ్వీరుండుఁ బుష్పంబులన్

శా॥ గారామారగఁ గోసి తెచ్చి వడిగం గ్రమ్మంగ నా మాలగన్
కూర్పండై దగఁ జేసి దానినివడిన్ సుగ్రీవు కంఠంబునన్
వేయంజెప్ప నలంకరింప దగ సంప్రీతాత్ముఁడై రాముఁడున్
నారాచంబును నాత్మ మెచ్చి విపువన్ నవ్యంబుగం దోరుచున్

శా॥ వాలంబుల్ వెసఁ ద్రిప్పుచున్ మిటిభుజాస్ఫాలంబులం జేయుచున్
వాలాయంబుగ నిండ్రమానుడును దీవ్యద్భానుసత్సూనునిన్
యాలంబిచ్చె నువదంబఁ జేయగ లమూర్తుండు స్వద్భాస
జ్వాలాగ్నిన్ ధరడుల్ల్వఁ జేసె దగ నవ్వాలిం బ్రచండంబుగన్

శా॥ కామింగూరిమిఁ గీశవల్లభుఁడు రామున్నప్డు వీక్షించి యో
రామాధీశ భవంబడంగను దురాలాపంబు దుష్కృత్యమే
దో మాపోవఁ దడిప్పు నీకుఁ దగ భృత్యుండో వతించెల్పవే
ధామాహోపు దశాస్యు నిప్పుడు వడిన్ ఖండించి నీకిప్పనే

శా॥ చింతంజేయక ద్రోఁవఁ జాలక రణాస్సహంబు దప్పించి నీ
వెంతో మిక్కిలి వీరుఁ డంచుఁ బలుకన్ వేఁజెల్లునే నీకు న
న్నింతత్తేయగఁ జెట్టుమాటున దగన్నిపుండగాఁ గల్గె నా
చెంతన్నిల్చి దురంబుఁ జేసిన నినుం జెందాడి నీల్గింతునే

శా॥ శ్రీరాముండును భక్తిసంభ్రమలసత్సేవల్ లగన్వాలికిన్
గారామారగఁ జేసి యిట్లు పలుకం గాఁజెల్లునే నీకు మీ
వారుంబారవనౌకసుల్ గనుక నే వక్రంబుగా నేసితిన్
దూఱంజెల్లునె నన్ను బస్మకృతపుల్ క్రోపంగ సాధ్యంబులే!

శా॥ శకప్పు ధర్మంబుండ పెట్లగుదు సుగ్రీవుం దగం దోరులన్
వివాదంబు పుసనంబుకోనఁ దలపున్లేకుండ నిర్జించి నీ
భాసంబందున శంకలే తనుజు సద్భావ్య న్వటించబట్టితే
యేవంసద్ధనధర్మసుంచు విబుధుల్ యెవ్వేటఁ గీర్తింతురే

శా ఘోరంబైన నరప్రవేశనకు వేశయ్యంచుఁదానేద్చుచున్
దారన్గన్గనిమోముమాంచుచు దురోద్దాముస్వదిన్నంగదున్
గారంబొప్పఁగపుంగిరించి యిపదోత్కానత్థ్వపత్పూష మా
శ్రీరాజిల్లె సుపుద్ధు మానుష భవత్సేవాసముల్లాసమున్

శా ధాత్రిన్నాగలరాపురావణమహాప్రఖ్యాతయుద్ధంబులన్
నీరాదైని భూమియందు వదన స్నేర్వాగ్రవ్యామున్
పవేసంఖ్యలఁదాను షష్టిహతులవ్విరంబుఁదోరింబుగ
న్తావేగన్ యమపట్టబంపు చెసకున్నంపున్వదిన్ రాఘవా!

శా ఈరాజ్యాద్వయమున్మదీయసుతునిన్ యూనాదుపద్భాత్యమున్
యూరాజిల్లునవిత్రపూనునకు నేనర్పించితిన్ బుద్ధిలో
నీరమ్యంబగుమోముఁగాంచుచును వానిందారుపద్భక్తిచే
సిరేశాళవిపుంరలోకమునకు న్నేనేగెదన్వేగ్కరోన్

శా శ్వాసోచ్ఛ్వాసలుఁదగ్గెనాదుబలమున్ సంపూర్ణమైపోయెదిన్
యూసన్వేదుడుయందఱున్ క్రమముగన్ హర్షించుచున్ పోయలన్
వాసిన్గాంచితి మర్త్యలోకమున నేవత్తున్నెన్వాలియున్
యామ్సుగ్రీవనలాదివానరులఁజూడన్నొప్పెచె నావాయుపుర్

శా అతిమన్కపికోటియందయును నవ్వాలిన్తగన్ మోయుచున్
ప్రేతానీకములుందుదోటికి లసత్ప్రేమన్వదించేప్ప సం
జాతుండై నదినేశనందనుఁడు సంసర్గంబులంజెప్పి త
జ్జాతాగ్నిన్దహియింపఁజేసెఁదనువున్ సామాజికమ్మెచ్చగన్

శా కర్మంబుల్తగఁజేయనిద్ధరణి లోకంబంతఁబుట్టించుచున్
మర్మంబుల్తగఁజేయుచున్మనువుమున్ మాయించుచున్ వేమికన్
ధర్మంబిందుఁదగంగనిల్పుచువదిన్ దర్మంబుఛేదించుచున్
శర్మంబొందుచునుండు కేశవునిసక్రాంతంబుధ్యానించెదన్

శా. రామాధీశుఁడుఁదానుజెప్పినప్రకారంబున్ లగన్వాలి నీ
భూమిన్లేమిగఁజేసెనొక్క ప్రదరంబున్నాటివక్షస్థలిన్
ధీమంతుల్గొనరింపకుండుదురె కీర్తిం జెందుచున్ వాద్యముల్!
ప్రేమన్రామునిఁజేరెనంతటను సుగ్రీవుండు మోదాత్ముఁడై

శా. కాకుత్థ్సాన్వయబ్ధిచంద్ర ధనుభంగాదీససంరక్షణా
నాకేశాత్మజనాశ దైత్యహరణానానాఘసందగ్ధ రా
లోకేశా దివిజాధినాథ వినుతారోలంబతూణీర నీ
సాకల్యకృపచేమదాశయమిదే సంసిద్ధిఁగొందెందుదిన్

శా. నానావానరజాలమంతయును విన్నాణంబులోకేశ్వరా
ధ్యానాధీశునివాక్యముల్విని మదిన్సంతోషమొప్పందగన్
యానాకాధిపుఁబౌత్రుఁబుణ్యుయువరాజష్ఠు స్మరించమ్మునిన్
యానందంబునరాజుఁజేయుమని యంతన్రాముని న్వేఁడగన్

శా. ఆరాజన్యుఁడు నట్లెయంచుఁబలుక న్నాపందచిత్తంబులన్
ధీరుల్వానరవర్గమంతయును బుద్ధింజాలతర్కించి యా
పారావారచతుర్విధాయకముగా బ్రహ్మాండముల్ మెచ్చగన్
నీరంబుంబరిపూర్ణహేమకలశానీకంబులందెచ్చినన్

శా. ఖాపిల్లంగఁబురంబుఁజేరి తగసద్వార్యప్రసూనంప్రీతుఁడై
యాసీమంతినితోడఁగయ్యపుతెఱంగంతన్వడింజెప్పగన్
యాసీతాహృదయైకచోర కృషియెంతైనన్ జనస్తుత్యమై
వాసిల్లుండగనిందునందుననె నవ్వాలింగడున్దూఱుచున్

శా. ఈకీతిందగనాడినట్టివిభునిన్ యింపొందగామెచ్చి వి
స్మేరంబౌముఖమండలంబున రతిన్ శ్రీరామభృత్యున్ పటిన్
గారామారగఁగౌగిలించఁబిదపంగాలోచితప్రక్రియల్
ధీరత్వంబుననర్కజుండు సలిపెన్ తృప్తిన్ రఘుస్వామినిన్

శా పూజల్సేసి పదాంబుజాతయుగమున్బూజింపగంధాది స
ల్లాజానేకపుఁగ్రమవస్తువులచేరంభాదికంబంబులన్
న్రాజాధికృతఁజేసితందఱునుఘంభద్గీతవాద్యంబులన్
తేజోధిక్యతఁజెందెనట్టియెడఁగీర్తింజెంద నవ్వేళనన్

శా నానారత్నవిచిత్రభూషణముల న్నామండితంబై రగఁ
ఘూనాకంబులుసన్నుతింపగ నొగింబుష్పాదిసంపృక్తమై
ఆనందాబ్ధితరంగడోలికలనూగాడఁ నియన్మండలం
బానీతాదిసురాసురప్రకరయక్షస్సిద్ధమైయుండగాఁ

శా ఆనాటిచ్చినవాక్యపద్ధతిని సుత్రామాదివంద్యుండు వి
జ్ఞానజ్యోతిపరాంగనావనజభాస్వచ్చంద్రుడుఁ రాముఁడున్
తానాభాస్కరపుత్రహస్త జలజాలంబందుఁగ్రొవ్వారినిన్
చేనాపోశనమొన్పఁజేయుటకు నాశీతాంశుబింబాననఁ

శా పాలిప్రత్యగుణాభిరామను రుమాభద్రేభకుంభ స్తనిన్
పూతంబై నసింతిగింతియుదకంబుంబోయఁబిల్వందగన్
ఖ్యాతిన్నామెమొగంబువాంచియరుగంగానట్లునాఁజేయ పె
స్ఫూతింగూడిన కీశరాజ్యయుగముందోషింపుపంచున్వడిన్

శా పట్టంబుందగఁగట్టిరాముఁడుఁగటున్ భక్తాళిసుశ్రేష్ఠునిన్
కట్టైన్రషనుబుషిపల్లభుడుసత్కారుండు సౌమిత్రియున్
వెట్టైన్నప్పుడుసత్కిరీటముఁదిలన్ శ్రీతుండుసాపీరియున్
పట్టైన్ఛత్రముఁగీశనాథునకు సొంపారంగనాలందునున్

శా సంతోషించిరి మర్కటాధిపులుఁగీశస్వామియున్రాముఁడున్
వంతల్మానిసుఖించిరందఱుఁగృపాపాథోధి సీతాధిపు
న్వింతౌగీరములాడిపాడిరి బుధానీకంబుఁదోషిల్లె వే
పంతంబైనసుకృత్యముందగఁగృతంబైనట్లు వారందఱున్

శా. శ్రీనీరేజదళేక్షణాయతునిఁ జిత్సారామనోనాయకున్
పానీయాజనునేత్రముఖ్య వివిధబ్రహ్మాదిసంస్తుత్యునిన్
నానామౌనివరేణ్యసంకటహరున్ నారాయణాంశోద్భవున్
ధ్యానంబున్నతిఁజేయుచుండె సతముం దద్వాతసూనుం డొగిన్

శా. దేవేంద్రప్రతిమానరాజ్యవిభవోద్దీప్తుండు సద్భాగ్యలో
భావోద్భావుకక్రీడలందగిలి దుర్భావంబులంగూడుచుం
భావంబందునరామకృత్యమును దుష్పంథన్విలోకించి యా
సేవంజొత్తమసద్గుణుండనుచు మన్నించుసుగ్రీవుఁడున్

శా. తామున్నాడిన సత్ప్రతిజ్ఞ మదిలోఁ దప్పించియజ్ఞానుఁడై
భామారత్నము నాదుమన్వినిధ సంపత్కాంబులంబ్రీతుఁడై
కామాధిక్యత మెచ్చవానరుఁడు సత్కార్యముంచుఁ బ్రేతేఁ తా
నామాధుర్యమునందుఁ బోఁగ మఱచెన్నా రామసత్కార్యముం

శా. చింతంజెందుచురామచంద్రుఁడు వడిన్వేవించుసౌమిత్రిమో
మంతంగన్గొనినీవుసత్కపిని శుద్ధాంతంబునుంజొచ్చి పో
మంతున్ జూచికలంగనాదు భయమంటౌ త్రిప్రవాక్యంబులన్
సంతోషంబునఁజెప్పుచుండుఁబనిచెన్ శాంతుండుఁ గిష్కింధకున్

శా. గంభీరంబగురామవాక్యముల సంఘంబుకా స్వాంతంబుపో
శుంభత్సత్క్రియనెట్టిలక్ష్మణుఁడు నాసుగ్రీవునంతఃపురి
స్తంభుండై వడిఁజేరియచ్చట సుఖానందాత్ముఁడై యున్న నా
గ్రంథవ్యానరరాజుఁజూచి మదినుగ్రుండై నవాక్యంబులన్

శా. శ్రీలంగూడితదీయసౌఖ్యముల సుగ్రీవుండ నీవుంట నీ
లోలత్వంబునుజెప్పుచున్నదికటున్ రోషుండునారాముఁడిన్
మేలౌరాజ్యముఁజిక్కెనంచుఁగనుసంప్రీతుండవై పోయినన్!
వాలింజంపినబాణమున్నదచటన్ భద్రంబుగావానరా!

శా. నీకార్యంబునిమేషమందున వడిందీర్చెన్ విభుండప్పుడున్
యాకీశాధిపతిత్వమిచ్చెగద నీకిప్డున్ రఘుస్వామి మా
దౌకార్యంబుఁబరిత్యజించితివి నీదౌదుష్టదుర్బుద్ధిచే
నాహారామునియానలేదు తగనిన్నంతంబుగావింపగన్

శా. భారంబై నవియోగతాపమున నన్మద్భ్రాతయందున్న ని
పేరీతిన్స్మరతోనభోగములఁదృప్తింజెందుచున్నాడవో
క్రూరాఖిలశరాగ్నికీలికల నీకుంజావులేకుండ నా
శ్రీరామాధిపుఁగార్యమంతయును వేఁజేయింపుసూర్యాత్మజా!

శా. ఈవాక్యంబులురామదేవునివిగా నెంతన్మదింబెట్టు మీ
చావుందొందకయుండుమన్నవడిగన్ సౌమిత్రివీక్షించి వా
భావంబంతయుదుష్టమయ్యె సలతంబాయౌవనక్రీడలన్
నేవత్తున్నికరాముసంస్థలికి నన్నీక్షింపుమోలక్ష్మణా!

శా. పంపింతుందగరాముదేవివెదకన్ భద్రంబుగాఁగోతులన్
పంపింతున్వడినాల్గుదిక్కులకు సద్బాహాబలప్రౌఢులన్
పంపింతున్నలరావణాసురుని విధ్వంబందుచేకుండ మీ
రింపొందన్వడిఁదీర్తునంచుఁబలికెన్ వేగంబుగాఁగీశుఁడున్

శా. ఆసౌమిత్రియుఁగీశవల్లభుఁడు రాగాయాంజనేయుండుఁదా
వాసింగాంచిపిఱుందఁబోవగఁగరంబారామునామంబుఁబే
రాసంజేయుచుసత్వరంబవనిజారాముండుఁజింతిల్లుచున్
యాసామీప్యమునుండుసంస్థలికి నట్లయ్యంచఱుంబోవగన్

శా. దూరంబందుననుండి సూక్ష్మముగనాదుష్టుండు సుగ్రీవునిన్
యారాముండువిలోకనంబునఁగపింబాలోచనఁజేసి యా
క్రూరాత్ముండిటువచ్చుటంగల మహాగూఢంపుఁగార్యమ్ము నే
తిరున్నొప్పునొ నామనంబునకుసందేహంబుఁదోచెన్కటా!

శా అంతన్భక్తివిరోచనాత్మజుఁడు సప్యక్షేపలంబేసి నీ
చింతన్మానుము నేనుదీర్తునుచున్సీతావిభున్బోధలన్
సంతాపంబును వేగఁదీర్చిపిదపన్ సౌమిత్రితోఁజెప్పె నా
వింతౌదుష్టచరిత్రపంతయును నీవేతెల్పు మీయస్సైనన్

శా ఆవాతాత్మజుఁడంతకంతె మనుపేనంలస్వఁటించెప్పె స
ద్భావంబిప్పుఁడుఁగల్గెసూర్యజునకున్ బంధింపఁబన్లేడు ఏ
దేవిన్నిప్పుడె చూచిరాగలరు సిద్ధింజెందునీకార్యసం
ఘన్వేదాత్మకభావులోడ మెఱయన్ యూశ్మంబుగన్ సృష్టిఁ నన్

శా నీనామంబుభజించునోరను గమన్నిన్గాంచునట్టివ్వయిన్
నీనై ర్మల్యకథల్వినున్ శ్రవణముల్ నిన్గోరుహస్తంబులున్
నీనిందారుపరీపళంబున భువిన్నేర్పొందుభ్రూణాగ్రయిన్
మౌనంబూనకనిష్ఠనాకనెతగన్ వారాత్మజుండిట్లనన్

శా నీజన్మంబునుధన్యమైపటలుటో నీసత్త్వరూపంబుచే
యాజన్మాంతము నాదుభక్తిసులభున్నానంచు రాముండనెన్
మీజాగ్రత్తలునాదుకార్యమునకై మీకోచులందియ్యవే
యూజాగున్నివిపించివేగమున నెంతేశక్తిఁజర్చింపుడీ

శా గంధేభంబులశౌర్యవంతులు మహాగర్వల్ భుజక్రీడలన్
పంధల్వట్టియరాతివీదులవడిన్ భంజింప్రయుద్ధంబులన్
యంధీభూతులుఁగాకయంచబును యుద్ధండుల్ కపిశ్రేష్ఠులా
బంధుసీలనలాదిమైందద్వివిదుల్ ప్రజ్ఞానిధుల్ యన్నిటన్

శా ఆసుగ్రీవకరోరశాసనమునందవ్వానచుల్ బద్ధులై
వాసింగాంచితదీయసైన్యములతో భద్రంబుగావచ్చినన్
యాసీతావిభునానతిన్కడిమిమై నాకీశసత్కోటినిన్
యాసూర్యాత్మజుఁడప్డు సంపేదగనాహోయంచు సల్లిక్కలన్

శా. ధీయుల్వానరవారమంతయును సుద్దీప్తోరణక్రీడన్
గారామారఁగలక్షకీశసము దాయంబొప్పఁ బ్రాగ్దిక్కునన్
వీరున్నా వినతాసునామతఁగ బుద్ధిన్ జాలయోచించి సం
చారంబున్వెదకంజేయఁబంపెనలఘూజాన్వేషకార్యంబునన్

శా. ద్వాసాహస్రకపిప్రదీప్తులవతిన్నిద్దంపెఁగాల్దిక్కునన్
మీసామర్థ్యముఁజూతునిప్పుడుఁదగన్మీశక్తులంజూపుఁడీ
యీసీతాసతిదైనవార్తఁగొని తెండీ మీకుమేలయ్యెడున్
యాసుత్రాసభవాదిదేవతలు వేడ్కన్మిమ్ము రక్షింపరే!

శా. బొంగుల్వానరమైథిలిన్వెదకుచుంబొండీ మిముంబ్రోదు వీ
కంగర్వాంధనిశాచరప్రకరసత్కాలుండు రాముండె మి
సంగంబుద్రయలక్ష్మసత్కృతులు పేజాగేలఁబొండుము న
య్యంగాధీశునినీలునంపెవడి సంధ్యాదిక్కునన్ప్రీతితోన్

శా. కాశీపట్టణముండుపైపునకు లోకస్తుత్యమౌనట్లుగా
యాశాపున్వరునిన్ శతావలిఁగదున్నాధుందగంజేసి మి
యాశాపాశముతెల్లవచ్చి యికఁబొంతంబున్సపేన్ల క్షలన్
యాశీఘ్రంబులఁజేసిసంపెపడిగన్ యారామకార్యార్థమై

శా. మాసంబున్గడువిచ్చెదన్ పరగరామాధీశకార్యంబు మీ
ధీసంపన్నతమీఁబరాఘపుసతిన్ దీప్తంబుగన్ చూడమిన్
మీసంతోషముఁదగ్గఁజేయుదును దండింపంపుసింహాకృతిన్
ఘోసంహారముఁజేసిరండని పదింబుచ్చెన్విభుండంతటన్

శా. వీరాగ్రేసరుడంజనాతనయుడున్ వృత్రారిసంసేవ్యుడున్
ధాతంబైననిజాత్మదేష్టని మహాశక్తుండుసత్పుణ్యుడున్
గాలంబొప్పగనంపయాప్యదిశకున్ కార్యంబుసాధింపగన్
భూరామున్దుఁగరంబురాఁబిలిచి యిట్లామున్ మరుత్పుత్రుతోన్

శా సీతాన్వేషణకార్యధుర్య! హనుమా! నీఘంతినింటూచి యే
భీతిం జెందకలంక కేగి యటసంప్రీతుండవై సీతతో
సాంగత్యంబగుబుద్ధిఁ దెల్పి వదినీస్వర్ణాంగుళీయంబు నా
చేతోమోదమునిచ్చి యమ్మనుముదంబంచెన్ రాఘుభ్రాత్రగ్రణిన్

శా మీకారుణ్యకటాక్షవీక్షణమునన్ మీపాదపద్మంబులన్
సాకల్యంబగుభక్తిచే సతతమున్ శ్లాఘించుచుండోయి పెం
దౌహార్యంబుఫలంబొనర్తు భువియందన్నీమహత్తుండసన్
నాకాపేరు కొసంగఁ జేయుమనియెన్న వ్రాతదారుంభోగిన్

శా సంతోషంబునరామకార్య కరణోత్సాహంబువర్ధిల్ల నీ
మంతుల్వానరవర్గముల్గిరుల నేకుంబొప్పగాదాటి యు
ల్లంతనొప్పరమణన్ స్వయంప్రభగుహన్ రాజర్పటీలోపికం
బుదంశ్రీస్వనమోదితంబగుచు సొంపుంజెందియూపట్టిగన్

శా శ్రీరమ్యంబయియప్సరోవనితమై చెన్నొందుచున్ గింట్ష్మై
యారామాదిసరోవరాగత పికస్వంవారసఖ్వానమై
ఘాంకరైనపధిశ్రమన్నెడపి శుంభత్తోషముంగూర్చు నా
శ్రీరాజిల్లెడుదానిఁగాంచిరి కపిశ్రేష్ఠుల్ ముదంబందుచున్

శా మోదంబందుచువీణనాదమును శుంభోదాత్తకంఠంబుతో
ఖేదంబింతయులేకనొప్పిలయముల్ విశ్రుతగానంబునన్
వాదంబున్వదిఁ జేయుచుం దానిఁగనిశశ్వద్భక్తిఁ గేల్మోడ్చి యా
ఖేదంబొప్పు శురాముగాథను పరీక్షిన్నాత్ములై చెప్పగన్

శా లంకానాథహృతంబునొటకుమదిన్ లంకేశ్వరున్దూఱుచున్
శంకాతంకములేకమీరుపడిగన్ సంద్రంపుపెన్మార్గమున్
పొంకంబందగఁబట్టిపోయి తగనాభూమీశుకార్యంబు నా
టంకంబేనియులేక సాగుననివేడ్కన్నామెవీక్షింపఁగాల్చినన్

శా॥ ఆసంగీర నితంబినీ పరసమల్లాలించి యావానరుల్
యాసంవాసి పతిక్రమించి తుదసన్ పూర్ణేందు సందస్ఫినో
ద్యత్సంతోష తరంగిణీ నివహసమై తత్పూర్ణవర్ణంబు సం
త్రాసంబొప్పెను దాటిగాంచితి రణోద్ధాము ల్వతిఁజెంగటన్

శా॥ సింగద్భుంగతరంగ సంగమము బద్రానేకలింగంబునై
పొంగినల్గాపు సరిప్పతెంగరి ఒరౌపుంజంబుగన్ స్నానితై
పుంగంబొందక దాని దాటు తఱిఁబోపాయంబుఁ జింతింపుచున్
హంగుస్మృతిగఁగూచుపుండి తిలపై హర్షంబు తిందంబుగాన్

శా॥ పక్షిశ్రేష్ఠుఁడు దారవంతుఁడు రణాభంగుండు సంపాతియున్
దిక్షర్వాణుబున నాయ్యఁజేరెతి మహోదప్పంపుఁ బక్షిరిలా
విక్షేపావలవాయదప్పవు వడిన్ వీరంబుఁబొలంబుగా
భిక్షార్థంబునవచ్చి మున్కటుఁడనా వీక్షించెఁదోషంబునన్

శా॥ వీరాగ్రేసరుఁడా దశాననుఁడు సుద్వేలంబుగా సీతతో
నారాజప్పు వడింపోవాటుట మదిన్నానెను యింవాకపుల్
ధీసంధైన జటాయువర్య్యుఁడగటుం దీవ్రంబుగాఁ దోరిన్
క్రూరాసిం దెగనేసెఁ బక్షములనిట్లున్నందుఁ జెప్పంగఁదాన్

శా॥ ఓరెవ్వారలు యింటసుండుఁడు గతంచేవంబునాతండున
వ్వారంబుందగుఁ బ్రన్నసేసి మిములన్ భక్షింతునంచున్ ఘనన్
గారామారగడిగ్గ సందలును దుఃఖాధీన చిత్తంబులన్
సారస్వాముపవన్ననూహముల నాసంపాతిలోఁ బ్రీతిగన్

శా॥ కౌసల్యాత్మజు భార్య రావణుని దుర్మార్గమాహాత్మ్యంబునై
యాసంక్రందనతుల్య రామునెడబాయన్మేము సీతార్థమై
ధ్యానంబాతమొనర్చుచున్నపుడు నంభోధిన్వడిన్ దాటగన్
ధీసంపన్నులడిగ్గ వచ్చితిమి యాదివ్యాంగనోక్తంబులన్

శా॥ కారుణ్యాధిక మానసుండవయి వేగన్మమ్ము రక్షింపవే
ఘోరిశ్రీయశ! యన్న వానరుల సద్బుద్ధిన్ విలోకించి యా
శ్రీరామాధిపు కార్యధీయుతుడె మిసెముంబు వెల్లప్పుమిన్
నాలంబొప్పగఁ గోరుచుండుదుననెన్ సంపాలియున్ వెంటిమున్

శా॥ లోకంబందున రావణుండు దరుణీలోభుండు మీసీరిం దా
పీకంబట్టి చెఱందగిల్చి రణభూమింబక్షి తాపాటి మీ
కౌకాల్యంబుఁదలంపనేలక యశోకంబందు శింశుపమ
న్నాకల్యాణ తరుప్రదేశమున విజ్ఞత్వంబున న్నుంచగిన్

శా॥ టాపోదగ్రులు మీరు సత్వరమ్మునన్ శుక్రింపుఁజార్రిబ్రై
పారావారముదాటి రావణుని వేధించింపు డన్నంగపుల్
వీరాగ్రేసర నీదు పక్షములు భస్మీభూతమయ్యెన్నయో!
యేరీతిందగవచ్చుఁదక్కఁధను మాకింపొందగాఁబల్కవే.

శా॥ శ్రీమింఅంగజటాయు సోదరుడ మీసేవల్కడున్ మెచ్చిలిన్
యీమార్తాండుని మండలంబునకు నిత్యంబున్ పతింబోఁయు
ద్దామార్చుల్వతి నాదుపక్షముల దగ్ధంబొప్పగాఁ జేసినన్
నామాలిన్యముఁబాపి సూర్యునిఁదగన్ మన్నింపవేయుంపసన్

శా॥ శ్రీవైకుంఠుఁడు మేదినిన్ ఖలుల శిక్షింపంగరామాఖ్యరో
యీపై వస్వతు పట్టణంపుదెసకు న్నవ్వానరానీకముల్
వేవేలింబనుపన్ సముద్రతట సంభిన్మాత్ముతై యుండనీ
వావంతన్దయతోడమాన్చిన రయంబన్ వచ్చు నీపక్షముల్

శా॥ సంతోషించుచునేను వేగమున నావండాంశునింబాసినా
న్వాంతంబందున సర్కవాక్యముల సద్భక్తిన్ మదింబెట్టి మీ
కంతంజెప్పితి వెండియున్నరిగె నస్మత్పక్షముల్ నేనికన్
యంతర్వీధినిఁబోదు సంచునతడట్లంజేయ నక్కుశలున్

శా॥ గంభీరంబు శతప్రయోజనము నిక్కంబంధిస్వ డిందాటి యూ
శుంభత్సౌధతలాది సేవితలసత్సోభన్ వెలుంగొందుపన్
జంభారాతిసుసేవ్యలంకపురి నాసంజొచ్చు వీరుండు దో
ర్దంభత్వంబునసుగ్గిరాగల బహోద్దాముండు నెవ్వండిటన్

మ॥ అంచున్వానరజాలమంతయును నాహాయంచు సంరంభులై
చంవల్లీలల యోవనల్పలుపనాసామీరి భావంబునన్
ప్రాంచద్భూషణు రామునిందలచుచున్ భక్తిస్వభుం బాడుచున్
సంచారంబును లేకచింతిలిగ వింజాతుండుఁబంపద్దశన్

శా॥ పూరించెపర యోజనంబులువదిన్ దోర్లీలనే దాటుమన్
శూరుండైన నలుండు షష్ఠదశలున్ సూతుండు సప్తద్దశన్
సారంబొప్పగ మైందనీలులుఁదగన్నష్టద్దశా దూపమున్
వీరుండా ద్వివిదుండుఁ దొంబదియు నొప్పెన్ దాటగా నెంతయున్

శా॥ ప్రాకారాలియనుంగుఁ బౌత్రుఁడుఁదగన్ భాసిల్లు నయ్యంగదున్
నీకార్యంబు వచింపుమన్ననతడున్ నేనంతయున్ దాటెదన్
లోకస్తుత్యుఁగాగఁగాని మగుడంలోఁజొచ్చి రాలేనుగా
నాకున్నట్టి బలంబుఁ జెప్పితినినన్నాభల్లుకం బంతటన్

శా॥ బాలుండైన తఱిన్ పడిన్ ఋలలఋంభ త్పాదపూతంబులన్
కూలంజేయుచు నుంటినేనునిపుడుం గోల్పోతినాశక్తి నా
హాలంబిప్పుడురాదుగాన దయతోఁగావుందునన్నంచు స
ల్లీలందగ్గఱివాయుసూనుకడకున్ లిప్తన్ముదంబందుచున్

శా॥ భూరిప్రాభవఖండ దైత్యయని సంబోధించి యోతండ్రి నీ
వారుద్రాంశమునందుఁబుట్టిన మహాభక్తుండవున్ సంతత
శ్రీరామాధిపు కార్యనిర్వహణ సంచేతస్కుఁడౌనంచునా
ధీరుల్వారిజగర్భులాదిగనినున్ దీవించిరప్డున్ దయన్

శా॥ ఏ వ్విధంబున నిన్నుగెల్చుసుబలాఢ్యుఁ డగిన్నై రా
శ్వలీభ_ర్తి యింబుచ్చుకొమ్మవడిగన్ సాధించి కార్యంబు మ్రా
విశ్వామిత్రుండు వర్గమున్నెడపనిశ్చిత్యంబుగం జేయుమా
విశ్వామిత్రుని శిష్యసంతతికి నీవేం ష వెల్లప్పుడున్

శా॥ ప్రాణమిచ్చి జగంబులన్నను దయ నంఘన్నుంచు నీ తండ్రి పి
ప్రాణం బిచ్చెను దీనులంగనుడు చింతాయూరథమై యొప్పినే
రోఁబడుదున ధర్తృ సేవలను సంకోచింపంకండేయునా
యేదిపావ దల్లి యుజ్జగములన్నికెందు నీవున్నచే!

శా॥ ఏహాపద్మముమెరింగినే జనకజానేత్రాబ్జ భానుండుగా
భానుండై ఎ పరాంగుశీయమును యుష్మత్పుణ్యాహాస్త్రాంబుధిన్
ధీసంపన్నుండెట్టి దేవికిడగన్ తృప్తిన్ ముదంబుచుదున్
యోహాయి ఏవర్పంబునను నీయుద్యోగమును జేయుమా

శా॥ సీతాబ్రాహ్మణశాపముండుకలనన్ నీసద్వవీర్యంబు నీ
నాకల్పంబగు మానసంబునను నీవైద్వైవఖరిహ్నిప్పు నీ
లోకంబంతయుఁ బ్రస్తుతించునని భల్లూకేశ్వరుండాడగా
యొకితప్పొటగంది తత్కథయునంతంబెల్ల వాక్రుచ్చెపే

మ॥ వాపోవాని నవన్న్యయూహాయని విజ్ఞప్తుఁ బ్వతింజేయగా
ధీరావాత్తుండు వాంబవంతుఁడుగుణోద్దీప్తిన్ వెలుంగొందు
శ్రీరామాధిప భృత్యసత్కధను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పె నా
రారాయండవి కీశులందఱు మనోరంజిల్ల మెప్పన్ వినన్

మ॥ వాదాప్కు ప్రతిమానదాపుడయి సద్వాహాటహోదగ్రుడై
లోలుండై తగఁ జిత్రభానుని పదిన్ రోషించిపండండుఁ నా
వాలుండయ్యెను నక్రవీధికి రయంబన్ బోయి గ్రుంగంగ వా
వాలంచత్వోఁజెని తంత్రికడకున్ కంపించుచున్ వచ్చినన్

శా॥ ఆరమ్యాకృతి కద్భుతంబగుచు దేవానీకముల్ మ్రొక్కఁగా
మారుత్రావభవనీదు సూనుఁడువడిన్ మాకెంతయున్నెగ్గుగా
నోరుంజాచి నభోమణిన్గుటకలా నొవ్వంగఁజేసెన్మఱిన్
నీరూపంబు హరింపఁజేసితివిగా నిందాపతోషంబునన్

శా॥ త్రేతాగ్నుల్వడిఁజల్లనయ్యె జగమంతిర్లుస్తగంగ్రమ్మె నా
ప్రాతఃకాలపు కృత్యజాలములు నంపాతంబులై వోయెగా
భీతింజెందెను లోకమంతయును మావిజ్ఞాపనల్నమ్మి నీ
చేతోవృత్తికి నచ్చినట్లు మము రక్షింపంగృపంజూడవే

శా॥ అంచున్దేవతలందఱొక్కటిగనయ్యా మాదు ప్రాణంబులన్
చంచల్లీల నొసర్పుమన్న నతడున్ సంప్రీతితో వాయువున్
మించన్లోకమునందుఁ బంపసుతుడున్ మేలంచుఁ జండాంశునిన్
పంచత్వంబును బొందకుండ విడిపింపన్వేగ భాసిల్లగన్

శా॥ కీర్తింపంగ సమస్త దిక్పతులు సత్కీర్తిన్నితంబొందనన్
యార్తత్రాణపరాయణత్వమున భంగంబొందక న్నన్నిటన్
వర్తించున్ననిదేవతల్వలంక నాబ్రహ్మాస్త్రమున్ వీనిపై
హర్తిన్సల్పకయుండు నేడు ఘుటికల్ యాతండువంతంబునిన్

శా॥ దేవజ్యేష్ఠుఁడు సెప్పనందఱును వేదవించియబ్బాలకున్
భావంబందున సంస్మరింపుచును సద్భక్తుండితండంచునా
నావాహంబుల నాత్మసంస్థలులకు న్నప్పున్ వడింబోవగన్
యావాతాత్మజుడు న్మునీంద్రులను సద్యస్సూర్తిగన్ డాయగన్

శా॥ శ్రీనారాయణనామ సంస్మరణసత్సేవన్ వెలుంగొందుచున్
భానూతుల్యవర ప్రభాకలితుఁడై భాసిల్లుయోగీంద్రు స్వ
స్థానంబుంగదలించిమైను నొఱవల్ చక్కన్వడింజేయ వి
జ్ఞానజ్యోతి మునీంద్రుకుంగనలిరూక్షంబైన నేత్రంబులన్

శా॥ ఓరిదుష్టవనౌకసా! పనులనిట్లుంజేయ సత్కార్యమే
యేరీతిన్నిటుఁజేయనీకు మనసొప్పెన్ యేమిమాట్లాడవే
నారావంబులఁబోలు నాదుపలుకుల్ నవ్యంబుగా నిన్ను నా
ఘోరంబైన తపంబున న్జడియగాఁ గూలంగఁద్రోయుప్వ

శా॥ నీలావన్యచరాక్రమంబు మఱియున్ నీబాహువీర్యంబునుఁ
నీలోనుండియు నీవెఱుంగవితరుల్ నింజూచి యగ్గింపగన్
చూలాపుంజలముంగడింది తపము న్నాశ్చర్యమౌనట్లు ని
ర్మాలిన్యంబగు నీదు బుద్ధికిని శోభందోచు నిక్కంబుగన్

శా॥ ఈరీతిన్ మునిచంద్రశాపహతనుండీ యాంజనేయుండు న
భూతత్వంబు నెఱుంగలేక యిపుడున్ శోకించుచున్నాడు ఏ
ధీరత్వంబులు హెచ్చఁజావనిని శుద్ధింజెందిస్తోత్రంబులన్
పారావారగభీరుఁ జేయుడని తద్భల్లూకవర్యుండనన్

శా॥ సీతాసారసనేత్ర రావణుని దుశ్శీలంబునన్ లంకనున్
గీతల్ శోకసరితచిత్తయయి వేగిపెట్టుచుంబోయి త
త్పాతివ్రత్య గుణాధికంబునలన వ్రాణేశ్వరున్ రామునిన్
సంతోషంబున సంస్మరింపుచును నాసల్చెందు చుండెన్నటఁ

(కిష్కింధాకాండము-సంపూర్ణము)

సుందరకాండము

మ॥ సపరత్నాంచితసింహపీఠమున విజ్ఞానస్వరూపుండునై
దివిజశ్రేణిని రక్షసేయుచు మదోద్దీప్తుల్ సెలంగన్ దగన్
బపరంబందున వారిమాపుచుఁ బ్రజంబాలించుచుం బ్రీతి మా
నవుడై వెల్గెను వంశభూషణుఁడు సన్నాక్రాంతము న్నేఁడుటన్

మ॥ కపినాథుల్ మతిజాంబవంతుడుసు దత్కార్యమ్మెపూనఁ జే
యుపదేశ స్తుత వాక్యజాలభవ సద్దోర్దర్ప విభ్రాంతుఁడై
తపనో త్తుల్యవిరాజమానుడగుచుం దత్వాతసూనుండు నా
విపరీతంబగు కంధిదాటగను సుద్వేగంబునన్ మెంటికిన్

మ॥ అవలీలంజని వాలమున్ విసరుచున్ హర్షంబుఁబెంపొరగన్
ననలావణ్యతరంగిణీనిచయమై నవ్యాంబుపూరంబుతో
వివిధక్రూరతిమింగిలాది జనసంభీతిన్పతిన్నిష్ప మా
నవపాపౌఘనివారిణిం గనుగొనెన్ సంద్రంబునుం జెంగటన్

మ॥ సితతోద్యజ్జయకబ్ధముల్వెలగ భాస్వత్పూర్ణయుత్సాహులై
గతినాపావనిఁగాంచి వానరులు భంగంబుల్ వతిఁబూడ నా
తతవాయుధ్వని హోరుపెట్ట నతనున్ తథ్యంబనృశ్యంబుగా
గ తదీయంబగుమార్గముంగనుచు సంఘంబంతయున్ నిష్పెదన్

మ॥ సగరిక్ష్మాసుతకృద్ధునిర్విమలమై సఖ్యంబులంద్రోయుచా
ని గురుత్వంబునదాటుచుంగనియె నాసృత్యధ్వనుల్ సెందగన్
నగరాజంబు మహేంద్రశైలమును దానత్యంతమోహాత్ముఁడై
సుగమంబై యలసాలసధ్వనుల సంక్షోభిల్లువానిం దగన్

ఉ॥ రమణీయంబగు పక్షిసంతతులకోలాహంబు దివ్యాంగనా
కమనీయంబగువీణానాదములు నగ్గంధర్వాసిద్ధాది చే
వమహాత్ముల్చరియించురావులును శుంభత్ప్రీతిఁ దాఁటిక్కి చే
గమునన్ క్రాంతినిఁగొంచు దాని పయినెక్కె న్వారు దీవింపగన్

మ॥ పటుసంత్రాణసహాశరీరుడయి తాబాహాబలోదగ్రుఁడై
యటశైలంబునుదాటి పోవగను జంఘాలాలిబృందంబు స
స్ఫుటవాక్యంబుల సంస్తుతింపగను సంపూత్కారముల్ చేయుచున్
కటిచేలంబుబిగించి వార్ధికినిలంఘంజేసెఁ గార్యార్థుఁడై

మ॥ ఇలరాట్సుప్రియసీతఁ జాగఁ దగన్వేషించుచుంటోపు నా
బలవంతుండగు సంజనీసుతుని సంపద్బాహుశౌర్యంబుఁ దాఁ
దెలియంగోరి సముద్యరాతి సురసాదేవిన్ పటింబంపగా
జలసందోహమునందుఁగానఁబడియెన్ సత్యంబుగన్నప్పుడున్

మ॥ భుజగాధీశులతల్లి యాసురస సత్ప్రాజ్ఞ్యందు నాధీరునిన్
గజసత్త్వాధ్యుని రామభక్తుని యనంగారాతిసద్రూపునిన్
విజనంబైనసముద్రమధ్యమునకున్ వేగంబనద్దంబుగా
రజనీకాలమునందు భీకరతరద్రక్షస్సమూహంబుతోన్

మ॥ కని యీరీతిగనడ్డువచ్చిన లసత్క్రవ్యాదవామాక్షి యి
ట్లని యావీరునితోఁదగంబలికె నీలావుంజలంబుం మదీ
యనివార్యంబగు వక్త్రగహ్వరమునన్ హోయంచుభక్షించెదన్
యనిలజ్ఞాత యటంచు నోరునుగదగంజాపెన్ భయంబొప్పగన్

మ॥ దశదిగ్గంతులుభీతిఁజెంద నదియున్ తత్త్రింశద్యోజనల్
విశదంబొప్పగఁజాప నాతడును నద్వీర్యంబుగా షడ్దశల్
సశరీరుండయి మేనువెంప నదియున్ సప్తద్దశాయోజనల్
నిశిరాత్రిందగనోరుఁజాపి వరుసన్ నేర్పొప్పగాపెంచియున్

మ॥ పసంఖ్యాసయోజనాన్విత కనిత్యారూపవక్త్రంబుతో
వెలసెకన్ వెలుగొందుచుండఁగ నిదేమీలంప పవాస్మంజుం
డవియాక్రాంతముగఁ గుద్దమారుతయి తోడఁజొచ్చె నాసోదరా
మతిసంతుష్టులుపంగరానిమనుమున్ ష్రధుమానసుంమసే

మ॥ కపివర్యుండిటుఁ జొచ్చి వెల్వలికిరాగా నామెతోఁల్లి రా
మసరిక్షార్థముఁ బంపబడ్డ సురయోనుద్దాపనించు న్నుతున్
విపరిలంబుగఁజేసి రాముసకు నుద్వేగంబుగా నెఱ యిః
ఖ ప్రవాసిత్రముఁ జెల్పనేగుచుఁ ఘనాగపద్వంబుఫోల్లగన్

మ॥ అనియావేవితగంగ నాకమునకు న్నత్యాంరవేగంబుతో
సనిన న్వాయుజుఁడంత సంద్రముసఁ దాసంపంఘదుర్వాపదై
యినవంశోద్భవ్పుకార్యధుర్యుఁడయి తానేగెన్ వడిన్వపవై
మనుడంబుం జెలవారువల్కఁగ వినల్కంఠీపవోద్దండుఁడై

మ॥ ఖరదంష్ట్రోసటజాలయుక్తయయి వేగంబొప్ప నావాయుజున్
నరుడంచున్మదిఁగోవనెంచి తననాణ్యంబేర్పడన్ సింహికా
ఖ్య రుచుల్గాంవగ ఛాయఁబట్టిన ఫణాగమ్వంబు నాంచవెన్
కరమాశ్చర్యమునొంది యెవ్వరొకో సన్మాంతించు పెషించగన్

మ॥ ప్రకటంబైనసురారిపై వలి దురాలాపంబుఁ దర్శించివి దా
నికిమోక్షంబును నిత్తునంచుఁ బలుకన్ నిర్భాంధఘోరాత్మునిన్
వికటంబైనముఖంబువిప్పి యదియున్ వేగంబుగా పావనిన్
సకలాదిత్యులు డిల్లఁద్రిమ్మంగె నిలకష్టంబుల్ త్వరింగల్గవే

మ॥ ఇభసత్త్వంబునుగల్గి మారుతియుఁ దానింపొందఁ దజ్జాపసం
బు, భయంబొందగఁ జీలునట్లుగ వెసన్ పూర్ణంబుగా మేనువెం
చ ధరింపందనశక్తిఁ జాలకఁ గమన్ సైరింపపన్నన్ మప
ప్రవృధవుండప్పుడు దానిఁజంపెఁ దగనాత్మకంబుఁ దైత్యకన్యగన్

మ॥ దితిజాయుగ్మలి నీగతిందునిమి సందిగ్ధ ప్రశస్తాంగుఁడై
పతిమంతుండగువాతజాతుఁడుఁ గడున్సాంద్రంబుగాఁ బోవుచున్
యితరాలక్ష్యసుఖంబుఁ గోరక మదిన్ సీతాసతిం గోరుచున్
పతియౌ రాముని జచ్చ సేయుదును యంభఃచారియై పోవగన్

మ॥ సతతశ్రీరఘురామపాదజలజాసక్తుండుఁ బుణ్యుండుఁ దో
షితబృందారక దప్రమేయగుణుచున్ సీతార్థియై పోవ నా
గలి నావిష్టునియల్లుఁ డంతయును నిక్కంబొప్పఁ గుర్తించి రా
నతికారుణ్యవిధంబుఁ గాగ వసమైనాకున్ రయంబందగన్

మ॥ పెరుపంబంచి వినీతిమై నిటులనన్ పుణ్యుండ వెంచేనియున్
కలుగుం గాక శుభంబు నీకనుచు నాకాశుల్లసహార్యార్థుడై
వలమొప్పాంగ నాంజనేయుఁడు వడిన్ సంద్రంబుపైఁ బోయెనిన్
నిలువంజేయుము సేవఁ దీర్పుమని యాసీరంబు బోధించినన్

మ॥ త్వరతో దగ్గగనంబుఁ జేరి యటసవ్వాతాత్మజుం డుండు మా
ర్గంతిందోయి గిరీంద్రమప్డు రిపుభంగాయంచు సంబోధనన్
కరముం జేసి కపీంద్రుడప్డు వెలయంగా నాత్మమేనిం దగన్
బ్బౌరమైయుండి పథిశ్రమంబు వడిగన్ గ్రుక్కించుకొమ్మా యనన్

మ॥ ఏను మోహాధు శ్రేష్ఠ! నేను నిపుడున్ సీరుండు సూర్యాన్వయుం
డును నారాముని కార్యభాగమున నేను న్లంకదర్శింపగన్
ఘనవేగంబునఁ బోవువాడ భుజముల్ గర్వింప సంద్రంబునన్
నను నీ విప్పుడు నడ్డువెట్టిన మదిన్నారాముడల్గుం గనున్

మ॥ అనియా రీతిగ నంజనీసుతుఁడు వల్కంజొచ్చి యిట్లాడె నా
యినవంశోత్తము భార్యఁ జూచి పనిపూర్తిం జేసి నేవచ్చునం
త నిను న్వేగమఁ గల్సికొందు ననుచున్ తద్వాయునాథుండు చూ
పినయుంగాంచుక టింది వాంఛతో తపోధన్యుండు వోఁ బోవగన్

మ॥ హిమవత్పర్వతసత్ప్రజాతుఁడు లగన్ హేమాంబపిత్రాజ్ఞచేన్
వసుధీయంబగు రత్నసంచయములన్ రాజిల్లఁగాఁజేసి యు
ద్యమమంతం బరిపూర్తి గాగలదు వేడ్కన్వీనిపై సరాసనిన్
సుమరాజంబులఁ బూజసేయుమనిమెన్ శోభిల్లగా నెంతయున్

మ॥ సలిలంబందు బలాధికుండయి మన స్తత్వంబునన్ రాముని
యిలజ వ్యక్తిని జప్పసేయుచు మదిన్నేర్పాం సుగ్రీవునిన్
నలనీలాంగదజాంబవంతులను ఋణ్యంబొప్ప వాంఛించుచున్
చలనంబున్ పడిగన్ చలంబుఁదనరన్ సాయిరి సల్పన్వెసన్

మ॥ పటువప్రోపరిభాగఘాపిత లసద్భృంద్రంబులౌ మేడలున్
చటులాఖిల పరివృతాఖిల నిశాచారాదిసంరక్షయై
కుటిలంబొప్పెడు లంకాపట్టణము నాకుంజూడఁ జోద్యంబునౌ
యిటులన్నేగెదనంచు మారుతి యుదగ్దిక్కున్ ప్రవేశింపగన్

మ॥ కనులన్నగ్నికణంబులుప్పతిలగన్ కామారిరౌద్రంబుతో
నెనయన్రూపముఁదేజరిల్ల ఖరమైయింపొందు హాలంబు హ
స్తనఖాగ్రంబుల వెల్గుచుండగను ప్రత్యక్షంబుగాఁదోచె న
ద్దనుజా "లంకిణి" నామమొప్పగను పెన్దర్పంబుతో వానికిన్

మ॥ ఆదియున్రావణునాజ్ఞ మీఱకఁ డగన్నాపట్టణద్వారమున్
ముదమొప్పారగ రక్షసేయుచుఁ గఠిన్ భద్రంబుగానుండు వే
నెదురై వచ్చినవారిఁజంపుచును నుండెన్నిత్యసంతోషయై
పదముల్ తొట్రుపడంగ వాయుజుఁడుఁ దాపాలత్వరూపంబుతోన్

మ॥ అతిచాతుర్యముమీఱ గూఢముగఁగాళ్ళన్నాటి శీఘ్రంబుగన్
మతినామైథిలిఁజూడఁబోవగను కుంభత్రుక్రుద్ధయై రాక్ష సీ
పతి దర్పంబున వానిఁబట్టుకొనినన్ శౌర్యంబవార్యంబుగా
గతులందేలి కదిందిటాపుడగుచున్ కన్పించినన్ రోషయై

మ॥ రథినంబొప్పగ మట్టి బాతమున నేలంగూలంజేయంగ నా
ను ధరింపంగఁ దలంచి యన్యగలినానొప్పంగ ముష్టి ప్రహారమున్
యిభమంద్యస్తనినెయ నామెయును నొప్పింగల్గి రక్తాంగుఁడై
నిధివద్భ్రంశఁదొలంగి నేలకొఱగెన్ వీరాఘుఁడై యంతటన్

మ॥ దివిజశ్రేష్ఠుఁడటంచు నాతని మదిన్ దిట్టంబుగా మ్రొక్కి రా
ను పరేణ్యుండగు స్వర్గవాసినిగఁ దన్మున్ భావవర్తిత్రమున్
నవరారత్నము విన్నవింప నపుడు న్నాలంతనాశంబు న
ద్భవిధంబంతయుఁ దా వెలింగి యటపోవన్ దృష్టి పర్వంబుగన్

ఉ॥ కనియె న్వానరవీరుఁడంత బహాలంకారాదిక సద్గేహంబు
ప నివాసాంచిత రక్తనేత్రులను పింగద్వీపవాద్యాది భో
జనపానాది సుఖాన్యసంయుతులరై సౌఖ్యంబులం దేలు నా
జనమున్ రాక్షససైన్యమప్పుడు మదిన్ షడ్వర్గరాహిత్యుఁడై

ఉ॥ నరమాంసాశనులన్ ఖరేంద్రముఖులన్ నక్తంచరశ్రేష్ఠులన్
మరణం దొందు యతీంద్రులన్ వివిధకుంభద్వేషరాహుళులన్
వరడాలాది సువర్ణపట్టిన సుపాకశ్రేణికాళాలలన్
తిరమాశ్చర్యమునొందుచుం గనియె సంగత్యక్తచిత్తంబుతోన్

ఉ॥ పనదేశంబుల వప్రభాగములతో వర్ధిల్లు శేదొంటలన్
జనభాగంబుల గోష్ఠరావులను సంసారంపుగేహంబులన్
ఘనమౌ పట్టణహర్మ్యసంస్థముల రంగద్రాజమార్గంబులన్
వనశాఖిన్ జనకాత్మజన్ వెదకి పోవం దోపఁ గాన్పాడకన్

మ॥ సకలంబైనపురంబుఁజూచి తికభూజన్నెందు నేఁగాంచనై చనన్
వికలత్వంబును జెందె మానసము నుర్విన్నే నుజీవించగన్
సుకరం చిన్నమైఁగల్గవేదనముఁ దాశోధించు చిత్తంబునన్
యకలంకునము బోయె రావణునిశుద్ధాంతంబుఁ జూడన్వెనన్

మ॥ నను మున్ భావజకేళిసల్పి మనముల్ సౌఖ్యంబునొందంగ నా
లతిఁ జాలించి సుషుప్తిఁజెందు సువిద్రాతంబులన్ మద్వసం
గతులంజొక్కి యనేకమోహవిధవాక్యంబుల్ బిగంబల్కు మ
స్మితులం గాంచె నతండు చింతిలుచు రామాక్షీసహస్రంబునన్

మ॥ మును సర్వస్వముఁగెల్చి గన్నయిన నామోహాత్ముఁడై పుష్పకం
బను రాజత్సువిమానరాజమును దంభప్రక్రియం దెచ్చె నా
ఘనవీయంతగురావణుండు మణిసంబాధీర సందీప్తయై
జనసందోహసుపక్షితంబగుపుఁ బూజవ్యాందు సద్దానిసిన్

మ॥ కని తేపంబడఁగాంచి దుఃఖమున భంగంబొందువాగ్గాలుడై
నను నీకార్యమునన్ వహింబనిచెఁ బుబ్బ్యాంబంచు సుగ్రీవుకున్
యినవంశాగ్రణియున్ ముదంబొదవగా నేనెందు నాసిరఁగాం
చినవందంబునుచోప దెన్నటికి నిప్ప భావియెట్లున్నదో!

మ॥ వెదుకంబోవుచు చైత్యరాడ్గృహముఁదాపీక్షించుచుం బోవ నం
దుదయంబయ్యెను రావణుండు మఱియుం దూర్ణంబ భీతేక్షణన్
మదిరాస్వాదను బూర్ణచంద్రవదనన్ మందోదరింగాంచి రా
ముదితుండై జనకాత్మజంగనిన సౌంపుంజెందె రోమాంచుఁడై

మ॥ కపివర్యుండును యాత్మమెచ్చి పదిగన్ కంజాక్షిదాయంగఁబో
విపరీతంబుగ నార్తిఁజెంది యిదియున్ పెఱచుఁ జిత్తంబుసో
న పరీక్షింపగఁజేసి యాత్మయనుమానంబుందగందీర్చి యా
తపసంపీడిత యుత్పలంబువలె బాధంజెందుమన్ వెంత్రియున్

మ॥ ఇక సేతావున సంజరింతు భువిలోనెచ్చోటికింబోదు నె
నిక నేమాదెదఁగీశవల్లభునితో నేమందుమావారితో
నకలంకుండగు రామచంద్రునకు నేనత్యంతదుఃఖంబు నూ
రక నేఁదెచ్చినవాడసాదునని సౌంద్రంబై నగిడ్పాటుపోన్

మ॥ అసమానుండగు నాంజనేయుడు మదిన్నారాసు బట్టించుచున్
రసగీతంబులుపాడుచుం దనకుభారంబై నకష్టంబు నే
యసహాయుండగు వాడుఁదీర్చుననుచుంతన్ జ్ఞప్తికిన్ వచ్చె నా
వెనసంపాతియొఱుంగజేసినవిధంబే నష్టు లీలందగన్

మ॥ లనకున్ దెవలలున్ మునుల్ వివిధసందర్భంబులం బ్రీతులై
ఘనమౌకావ్యముఁ దీర్చుచుంచుఁ గడకం గండ్లారఁగాంచె న్వనిన్
జనవిస్తారఫలప్రదీప్తమయి నానంగొల్పుచున్ వృషభం
దన కస్తూరికపిత్థ కింశుక పనాదార్యంబులో నొప్పుచున్

మ॥ రమణీయంబగు దివ్యవాహినులతో రాజిల్లుకెందామరల్
దుముకన్ సంతసమందు లేళ్ళకదుపుల్ లోలంబుగా వాహరీ
గములం బొల్పగుచుండుఁ దద్వనమశోకాఖ్యన్ వెలుంగొంది నా
కముశన్నీడుగ నొప్పుదానిని ఘటాగర్వుండు మోదంబుతోన్

మ॥ పవనోద్భూతుఁడు దానిఁ జొచ్చి కలయంబాఱంగ నొక్కచో పిన్
లవేశంబుననోర్పలేక నచయున్ రక్షస్సమూహంబు లా
హావముంజేసిన వారినందఱను నుద్యన్మూర్తిఁదున్మాడి యు
య్యవనీపుత్రివసించుచెట్టుకడకున్ హర్షంబులోఁటోపగణా

మ॥ మతిమంతుండు గుణాధికుండు వనికామధ్యంబునంగాంచె భూ
షితపుష్పంబులఁ బండ్లతోడ లతరాజిం బెంపుసొంపారు చు
న్నతిసౌందర్యవిలాస కింశుకతరు న్నానందచిత్తంబుతో
సతతంబు న్నరమాంసభక్షిణుల దుష్టవ్రాతసంవృత్తమై

మ॥ కనియె న్మారుతి దుఃఖబాష్పకలితం గల్యాణి నాలంకలో
జనితస్వేదముఖిం బ్రసిక్తనయనన్ సౌందర్యమొప్పంగఁ గ
ప్పినధూళింబెనగొన్న వస్త్రయుగళన్ పేరాసతో రాఘవం
గ్రుని నిత్యోన్నతభక్తిఁగొల్చెడు మహారూపిం బ్రమోదాత్ముఁడై

మ॥ దురితారాతులు మాంసరక్తవివిధాదుర్భోజనల్ గార్దభా
వరసింహోష్ట్ర గజేంద్ర సూకర హయా భల్లూక సర్పోక్ష ఫ
కర ఘోరాదిముఖుల్ ప్రశస్తతర ఖడ్గశ్రేణిరాజిల్లగా
కరయుగ్మంబులఁ గల్గి చుట్టుఁ బరిసంఘంబై నవారిం గనెన్

మ॥ పతివింబాసి యరాతిచేతులకు ఖంభత్రైపకుంజిక్కి దు
ర్గతులందేలుచు రామచంద్రపదభాగ్యందెప్డుఁ గల్గొన్కొకో
యతిరోషంబున నందుఁజింతిలుచు నిట్లార్తిన్ వెసన్నేడ్చుచున్
సతియౌ జానకియుంటఁగాంచి కదులజ్జంబొందె నాకీశుఁడుఁ

మ॥ పొలుపొందంగను బాలరూపకుడనై పోవంగఁ గార్యంబుసి
ద్ధిబు నిట్లేగినఁగార్యమంజెమిను బుద్ధింజేసిచెట్టెక్కె వ
ఖలులౌ రాక్షసవర్గమంతయు నుదగ్రంబైన పెన్నిద్రఁబోఁ
జలసంబింపిక లేకయుండెవరు నాసంతోషమున్ హెచ్చుగఁ

మ॥ అనియూరోవనఁజేసి మారుతి నయంబున్ రాత్రియౌటంచగన్
తనరూపంబును దగ్గఁజేసి తరుపుష్పచ్ఛంబుతోనెక్కి భూ
జనముల్ మిక్కిలిసన్నుతింప నటభూసంజాతఁజూచె న్వతీ
మనమున్ సంతసమందుఁదేలగ రఘూత్తంసుఁ గూర్చుంతగన్

మ॥ చటులభ్రూకుటిదుర్నిరీక్ష్యుడయి మీసల్ చేతిరోఁ ద్రిప్పుచున్
పటురోషంబున ఖడ్గహస్తుడయి కుంభద్వాహంవిజృంభుడై
కటువాక్యంబులు వల్కుచు న్మదయుడై కామాదిదుర్గర్వుఁడై
భటసంఘంబులఁగొల్వవచ్చె దితిజావర్గప్రభుం డున్నతిన్

మ॥ ఏభవనంబొప్పగవచ్చినట్టి దురితున్ లంకాధిపుంగాంచి యా
యిభసద్గామిని మోమువాంచి యతనిన్వీక్షింపకున్న న్వతిన్
శుభదూరుండగురావణుండు మదిలోఁ జుష్కించి విలాగతిన్
సభయాశ్చర్యవిధంబుఁదోపఁ బలికెన్ సంరంభవాగ్జాలుఁడై

చ॥ తలఁచి నీవుఁ వగంగ భోగములఁబొందఁగఁబోక హాంరాతసుం
వనసంవాసముఁజేయు రాముని సర్వశక్తి స్వశక్తిఁబూనిం పగన్
కిఁ చుమ్నీ పనిపెట్లుఁజొప్పడిసె సిద్ధావోగ్రబాణంబు లా
నరుని స్వాంతకు లబ్ధునిన్ క్షణములో నాశంబునొందింపవే

ఉ॥ కలికీ నేపరియించి తెచ్చితిని దుఃఖంబందనీకేటికిఁ
బలిధిన్నావే బంబుమీఱగ పతిఁ సైయ్యందురానోపునే
యలరోసుండిన నశోవరుండునయి నాకర్ధాంగివై సంతతం
బు లసద్భోగసుసౌఖ్యకేళిగతులన్ భోగించవే రాణివై

మ॥ సువతీ నీ వదనంబునిక్కముఁగఁ జంద్రోలు మధ్యంబు నీ
ప్రవసింగంబునుదాటుఁ గ్రొన్నెలలు రోలంబంబుఖాలిన్ ఛప
ర్పవసుల్ కంజములంబుకీమగను నొప్పాంగ రూపంబుతో
పదకుంభిస్పతిఁబోలు సుస్తనములన్ ఛిద్రంబుగా నుండవే

ఉ॥ ననుపిల్పుండు గామకేళినలుప న్నానంద చిత్తంబునన్
కని రాజెందెవవేని ఘోరముగ నిన్గారింతు రీ రాక్షసుల్
ఇసీకోపగ్రమదీయకోపము నినున్ సాధించు నశ్రాంతమున్
వినునామాటలు బాగుసేయకుము నీవీమందు రాలేటికన్

చ॥ అనిపల్కుచ్చిన రాజనందిన మహోదగ్రుండు నారావణున్
తనమోమెత్తియుఁ జూడనేర కతనిన్ ధైర్యంబుదగ్గంగ రా
వనసల్లుంతి తృణంబుఁగైకొని కడున్ భీతిం బ్రకస్తాక్షియై
ఘనశక్తి న్నిజనాథుఁగొల్చి పలికెన్ కంజాక్షి మందధ్వనిన్

మ॥ అరయన్ ధర్మపదాబ్జబంధవమునున్ యట్లొంటిగానుండ నీ
వు బలాధిక్యత దుష్టబుద్ధివయి హావుంగావుమున్నన్ విమా
నబంబునన్ వడిఁగల్గి నన్నుఁగొని నీనాశంబువాంఛించుచు
న్నిటుని బందము హొందఁదెచ్చితివి మూఢా నీదుకామంబునన్

మ॥ ఖగరాజన్యాసి నాదుపక్షములు ముఖ్యంబొప్పఁగాఁజేయుచో
నగరాజంబులఁగూల్చు దేవవిభువజ్రఘ్నన్ నీవు ఖడ్గంబుచేఁ
దగులంజేసితి రెండుపక్షముల నాభక్త్యగ్రగణ్యాన్ నిలిం
పగణంబంతయు నీదుచేతకును గోపంబొప్పఁగాఁజూడదే!

మ॥ పరభామాప్రియ దుష్టకార్యపరతా బాలేందుభృచ్ఛక్తితా
నసురు స్నేహితుఁడవు వంపకుండని గదానాథుండు నీబుద్ధికిన్
ఖరబాణాగ్నికి నెట్లునోర్చెదవొ నీహాలంబుఁజేసూరె నా
వందున్వేడుము సంతసించును భవద్వర్గంబు కోపిల్లదున్

మ॥ అతివైరంబును దెచ్చికొంటి పదయన్ నన్గాంచి భక్తద్వయిన్
మతినావీరుని భక్తిఁజేసి ననుఁబంపంజూడుమా ధీవరన్
గసులుంగల్గను యట్లుఁగానిచొ భవద్గర్వంబుమాయించి యు
ద్ధుడనై నన్నువరయంబునంగొను విశుద్ధందింత నేఁజెప్పితిన్

మ॥ ములుకులొప్పెడు వాక్యసంతతిని దుర్బుద్ధిందెడంబెట్టి యో
అలనా! యిచ్చితినొక్కమాసమును లీలన్నీవు నర్వొంచగన్
చలనంబొందకయుంటివేని పిదపన్ సంహారముంజేతునం
చలుకంబల్కి పొకాడె రావణుఁడు వేషంబొప్పగ న్నింటికిన్

మ॥ మిధిలానందన పూర్వగాధను గమున్ఖిన్నాత్మయై వంతతోఁ
బ్రధనోదగ్రుని లక్ష్మణున్ గుణయుతున్ భ్రాతృపాపరీరక్షణన్
మధనంబిక్కి దగంగ నేనుపనుపన్ మారీచమాయాత నా
కధనంత నన్మమందుగు త్రైతిగి నన్గాథంబుగా ముంచ్చెనెన్

మ॥ ఇది నామానసహోత మయ్యెనని యాయిట్టి న్వతింగోరగా
సుదితిర్గోరినఁదీర్తునంచుఁ గదకన్ మోదాత్ముఁడై పట్టగన్
కదియంటొవగ లక్ష్మణుండిది మృషల్గానెంచుచున్నం గమున్
వదనంబందున నెత్తిఁదోప నరిగెన్ వందారుమందారమున్

మ॥ శుభకల్యాణమహోత్సవంబున మహోమృడ్చాప సంభేదనన్
చనుచెంచె న్నటలావణాసురుఁడుఁ దానమ్మోహనుండై విభుం
డును దానిన్విడువంగ నందఱునుమీఁదుంబాసిపోవంగ నా
ఘనవైరంబునఁజేసి నన్నునిటపం గాటోలుఁదెచ్చె న్కటా!

మ॥ ఎపుడుంజూతునొ రామచంద్రుని మదిన్నివంతఁజూలంగ నా
కెపుడుంగూడునొ సంగమంబువిభుతో నీదుష్టరాకాసిసం
ఘపుబాధల్ ననునెప్డుపీడునొ మదింగారించునీచుండు నం
తపరామాధిపు బాణజాలుడగునో తథ్యంబుఁగాదో! చగన్

మ॥ అనియీరీతిగఁ జింతసేయు జనకానందాత్మజంజూచి రా
మును బైనుండి ధరాతలంబునకుఁగన్నుల్విప్పి వేడిగ్గగన్
జనితాశ్చర్యభయాకులంబయిన యానవ్వీటి చిత్తంబుకోఁ
గని యావానరతల్లజు న్నిగుల దుఃఖంబొప్పఁదాఁ జూచినన్

మ॥ సతియాజానకిఁగాంచి రామపదకంజాతోల్లసద్భృంగుఁడున్
మతినారామునిభక్తిఁగొల్చి సుదతీ! మాయింతు నీదుఃఖమున్
యతిపీడందగు రామసేవకుఁగనేనంచుం దగంబల్కి స
న్నతులంజేసి వచించె రామచరితన్నంతన్ ముదంబందగన్

మ॥ సకలాఘాటవి కగ్నిరూపమగు భాస్వద్రామనామామృతం
బు కరంబొప్పఁగఁద్రావి తోషిలుచు నభ్యూహపుత్రి వాతాత్మజున్
సుకవిందంచునునమ్మి యాతనితొ నోశుద్ధాత్మ మారాముఁడున్
యకలంకుండగులక్ష్మణుండును సుఖానందాత్ములే యిప్పుడున్

మ॥ కరుణాంభోధియునైనరాముఁడు మదింగాంక్షించునానన్ను నం
చపయుంగోరిన సీతఁజూచి పలికెన్ హర్షంబుతోనాతడున్
యరవిందేక్షణ నీదుకార్యమునకై యారాముఁడుంబంచుటల్
దురితున్రావణుఁజంపి నాథుఁడు నినుందోడ్కొంచుఁబోడే యిఁకన్

మ॥ అనియంతన్ దనవిశ్వరూపమును జూపన్ సెంపూర్ణిల్లినన్
ఘనసత్త్వుండు భయంబు నెందెనని పీకందానుఁ గుబ్జుండునై
యినవంశాగ్రణిదేవిఁ జేర్పఁగఁ గపున్నింపొందగా నామెయున్
చనుపన్న న్విని వాతజాతుఁడు మహాసంరంభచిత్తంబునన్

మ॥ ముచమాకరం దనకిచ్చినట్టిదియు భూపుండై నరామాఖ్యరో
నుదితంబై ఘనమైనసంఖ్యయుతమై యుద్యత్ప్రభాపూర్ణమై
విదితంబైన పరాంగుళీయమును హృద్వీథిం దగన్ రాము నెం
పొంచవన్ మ్రొక్కి విసీలి దానినిడియెన్ భూపుత్రిహస్తాంజలిన్

మ॥ నిజనాథుండు ననుగ్రహించినఁ దగన్నేర్పొంద నమ్ముద్రికన్
రజనీచారభయంబునం దనదుపెన్నప్పుబంధించి దో
ర్విజయుండైన ఋభిక్షుహస్తముల సంప్రీతిన్ వతించెట్టి సి
రజరాగాదిమణిప్రదీప్తము శిరోరత్నంబు నామెయున్

మ॥ రమణీయంబగుదానిఁ దీసుకొని యాలంకేశసందర్శనం
బు మహాయుక్తిగఁ జేయువాంఛతో ముదంబుంగల్గ నావానకిన్
సుమరాజంబులఁ బూజఁజేసి సతమున్ శుద్ధంబుగ న్రాముపెన్
యమరస్తుత్యుని వేడుకొమ్మనుచు నాతండేగె నంతం ద్వరన్

మ॥ ఖరులై సీతనుగాంచి రాత్రిచరు లుత్కంఠరన్ వెంప్పెట్టగా
నరమాఖ్య న్నెగచొందుభామినియు భూజాతం దగం బ్రేమతోఁ
గరుణంజూచి భయంబుమాపి త్రిజటన్ గాఢంబుగా నామెయున్
యరయన్ రక్షణఁ జేసి తానునరిగెన్ యారామకాంత్యంబునన్

మ॥ ఇటు సంరక్షణ సేయునామె యొకరాత్రిం గాంచె దుస్స్వప్నమున్
యటులాదైత్యులు ప్రమ్మినట్లు వరుసన్నారావణుండుం దిగన్
నటులాఖిలవరాస్త్రవర్గములఁ దా సంతప్తదేహంబుతోఁ
గటుకంజచ్చినయట్లు మర్కటము పీకంజొచ్చినట్లు న్వతిన్

ఉ॥ ఇతరంబైన యుధిష్ఠ యావనులుం గుప్తేన్నాటికాలాన సం
సనాసంబున్యేను గేరుజాలములు భూపాలుండు శోకంబునన్
యతినైవ్యంబునుబొందె వధ్యములునుగ్గమ్యెం బుపంబులం బొ
స్వలసౌఖ్యంబుం జెలుచుండిరి భయోర్వాత్యంబుఁ గల్గెంగనన్

ఉ॥ త్రిజటాస్వప్నముదంతమంతయును నుద్దీప్తిన్ పఠించోయి పై
త్యజనం బక్కజమంచుఁ జెల్పిరి పదోద్ధంపందు నారాజుకున్
నిజధైర్యంబున వారిమాటలను దానేర్పొంద లెక్కింపకన్
స్వజనంబుం దలఁబాలఁదోలెను నిశాచారుండు నొక్కప్పుడున్

ఉ॥ భసనంబుధపుత్రముంగొనుచు వాసింజెందుచుం దోపుడున్
బుసడో రాజ్యముఁగాంచుకోర్కె తనహోగాఢంబుగంగల్గ వా
నిండుబ్బుంచు వనంబుఁగాసిలగఁజేనాసించి దానందుఁడో
చ్చి నయంబొప్పగ నావనంబుతదురాణింగూల్చె దాహాన్వయున్

మ॥ పలభూజంబులఁద్రుంచుచున్ మెసపుచున్ పాడైననాభాయలన్
ఖిలపైఁ వేయుచుఁ జూచుచున్ యిగుచుల న్నింబొందగా రాల్చుచు
బయిదై కొమ్మలఁదన్నుచున్ సకలభూపంబుర్ పతిన్నొప్పుచున్
యుఖిప త్తీషము కింజనంస్థనిఁ గూలంజేయు దాదొప్పగన్

ఉ॥ తరుల న్వాముజూపట్టి వ్యవస్థలములందప్పించి గాసిల్ల జే
యు నయంబున్ ఎనఁక శరాశములు నుచ్చభ్రగహస్తాఘ్యులై
నిండాహాటలమొప్పఁ దాకిన వతి న్వాలంబుహోషంబునన్
పెనుగంజేసి తదీయపాయపునఁజంపెం బచశేషంబుగన్

ఉ॥ కపిప్రేషలశ్రే ఘ్రేపులయి దుఃఖంబుందుచుం దిట్టుచున్
యుగయోగంబగు నవ్వనంబు నతపున్మూలించెనంచున్ సద్బు
ద్ధి ప్రాకారంబుల రాక్షసప్రభునకున్ దైన్యంబుగందెల్ప ను
గ్రవృత్తింబుగ గోతిసేతకును నగ్గంబి న్నసింగ్గై కొనెన్

మ॥ ఎవఁడావానరమాత్ర్యుఁ డిప్పటికిఁదా నేతెంచుటం గారణం
బు వచింగన్గొనుఁడంచుఁ బల్కి తమకంబుంబట్టి సైన్యంబుతో
డ వనంబప్పుడుఁ జేరఁబంచెఁ దనయున్ దండోద్ధతున్ యుద్ధవి
త్తవరేణ్యుం బవమానసూనుకడకున్ దర్పంబుతో నాతఁడున్

మ॥ జవరాజ్ఞన్వతిఁదాల్చి యత్త్రయుతుఁడై సైన్యంబుఁదెల్లాప్పుచున్
కనియె న్వానరవంశసిద్ధివిధున్ గర్వాంధసంఛేదనున్
మనమందెప్పుడు రామనామమును దామాధుర్యమొప్పంగఁ జే
యునతిశ్రేష్ఠుని యంజనీసుతుని సద్యోగిన్ జితేంద్రుఁడటన్

మ॥ జగమంతం దనతీవ్రభానుతతితో గ్రసించి సంధ్యాతటిన్
మిగసుండై యటపశ్చిమాద్రికి దినేశుండేగువందాన నా
శుగసంచారుఁడుఁ గంబమెక్కి యటఁగూర్చుండెన్ విన్పించుచో
నగుపించె న్నృపుడింద్రజిత్తుఁడు దదీయంబైన నేత్రద్వయున్

మ॥ తులువా యెవ్వఁడవీవు నిప్పటికి సీతుల్వాల్కుచున్ వచ్చుటం
గల యాకారణమెద్ది పల్కు వనికిన్ గర్వంబుకోఁబోవనె
ట్లులభించెన్ భవదీయచిత్రచరితన్ రూఢిందగంజెప్పుమా
పలనంబెవ్వఁడు వేసి పత్సపిములన్ సాధించినిన్నున్నపైఁ

మ॥ అనునారావణి ప్రస్ఫుటప్రకరవాక్యంబుల్ మదిన్ మెచ్చి తా
నును నేతెంచినసత్కథం జెవులకు న్నాల్గొల్పగ న్నాతఁడున్
ఘనమౌబాణసమూహమంతటిని యుగ్రక్రోధుఁడై పావనిన్
యునకాంతున్వడినేయ నాతఁడును వారించెఁ లసద్భక్తిచే

మ॥ సురశత్రుండును వనాటుపైఁ గవిసి వేఁజూడ్కుల్ భ్రమద్గొల్పగా
ఖరనారాచకదంబకంబు దివినగ్గంధర్వులున్ మెచ్చ భీ
కరమైవేసినఁ గంబముందగిలి భుష్కుండై ధరంగూలి నే
మిర యాశ్చర్యమటంచుఁ జూచెదరు నెమ్మేనున్ భయంబందగన్

మ॥ ప్రకటప్రాభవమొప్ప దివ్యశరముల్ వాడంగఁజేయంగ దై
త్యపలుండు స్వమదిలోనఁజింతిలుచు నిత్యంబు న్నమోఘంబుగఁ
సుకరంబొప్పగ శత్రువుస్గైదపివచ్చు న్నేటునిల్లాటకున్
యకలంకుండగు వానరప్రభుని యుద్యద్భక్తి కాపోఁలనే॥

మ॥ సులభత్వంబున నీతనిన్ దునుమనన్ స్రుక్కింపసాధ్యంబు నా
జ్వలదస్త్రంబునఁగాని చొప్పడ దజాస్త్రంబుం బ్రయోగించెనన్
కలనన్ గెల్చెదశత్రునంచుఁ దొడిగెన్ గర్వోద్ధతి న్నాతడున్
వెలుగుల్ చిమ్ముచు మింటవచ్చెనదియున్ వేగంబుగ న్నుగ్రపెన్

మ॥ దిలివంశప్రభుముద్దుసూను దదయున్ దేవేంద్రసుఖ్యాపుర
ప్రతతుల్ దుఃఖము పెంద నేసిన మహాబ్రహ్మాస్త్ర మద్బుద్ధలిన్
యతనిందాకె రయంబున న్నతడు మున్నాధారవాక్యంబునం
బతియుండయ్యెను మూర్ఛఁజెంది ధరణి న్వాలంబుభూజంబునాన్

మ॥ సుపలన్ జ్యేష్ఠుఁడుఁ బద్మసంభవుఁడు నంచుంజాలమన్నించి గీ
కపమా యస్త్రపువహ్నినోర్చెఁ దగరెక్కంబెట్టునే ధారనున్
యపుడై వానికిఁజిక్కి యెడుముటకల్ యదృశ్యమైపోప ప
నపవీరుండును మూర్ఛితుండగుచుఁ జెన్నారంగనొప్పెం ద్వరన్

మ॥ ఇదియే మంచిపసందుకాలమనుచు న్నెంతన్విచిత్రంబుగా
కదనంబందున మూర్ఛఁజెందినబలున్ గర్వోద్ధతి న్నాతడున్
యదయుండై వడిబద్ధుఁజేసి పురి కత్యంతప్రమోదాత్ముడై
కదలెన్ దానవవీరుడప్డు సురసంఘంబుల్ వెతంగుందగన్

మ॥ తను మున్గోరిన కోర్కె నీతడు ననున్ ధైర్యంబుగంబట్టి తీ
ర్చెను నాకద్దియె చాలునంచుఁ గదుమెచ్చె న్రావణి న్నాతడున్
ఘనమా రావణుదర్శనంబుఁ గలిగెం గామాంధతన్నున్నని
తన బోధింపగఁ జూతునంచుఁ దలచెన్ తద్వాతజాతుండొగిన్

మ॥ ఒకనాడంత మణిప్రభ ల్దనరఁ దానుత్సాహుఁడై మంత్రిస
త్రికరంబొప్పగ వెల్గుచు న్గజరిపుఃభద్రాసన స్థిత్యుఁడై
వికలంబొప్పెడుమాపసంబున సురావిద్వేషి కోపిష్ఠుఁడై
యకలంకుండగు మారుతింబిలువసంపన్ వచ్చెనాతండునున్

మ॥ అతినీచంబుగఁ దన్నుఁజూచిన నిలింపారాతిదుశ్చేష్టకున్
మతిలోనవ్వి విశేషమాత్రమున సూక్ష్మందొప్ప నావాలము
న్నతిఁజేయ న్నదిపీఠమయ్యె నతడు న్నాకాధిపున్మెచ్చగన్
పతితుండై నయతండుఁజూడగ మదంబున్నెక్కె నద్దానిన్

మ॥ నినుహీనంబుగఁజూడ నీవుఁదిగమున్నెలంతు భద్రాసనం
బునఁగూర్చుండుటఁ బాడియా వనచరా ధీనాథుఁడుం దాపుమున్
వనసందోహముఁగూల్చిరాజసము నీవాచాలతంజూడగా
ఘనవీరుండవటంచుఁదోచెడిని నాక్రాంతమున్నెడ్డరోన్

మ॥ పలుకన్నోరునులేదయున్న విభువాక్పారుష్యముంఁజూచి రాఁ
జలుఁడై వానరవంశజాతుఁడు మహాసామర్థ్యమొప్పార విం
తలుగంజెప్పెను యాత్మగాథ మఱియుం దద్రామకార్యార్థమై
నిలసంచారము సేయుట న్నలనికిన్నలు ల్తగంజెప్పుచున్

మ॥ అసురాధీశ మహేంద్రనన్నుత లసద్బాహుప్రతాపాఢ్య నీ
వుసురుల్గుందగ సీతఁదెచ్చుటది దుర్బుద్ధిందగంజేసితో
వెసమోహంబునఁబట్టితో విడుపుమీ వేగంబఁ గాచేనివో
నుసురుల్గైకొను రామచంద్రుఁడు రణోర్విన్ బంధుయుక్తంబుగాన్

మ॥ నిజభార్య న్నితరుండువంచనగఁ దానేర్పొప్పగాఁబ్రుచ్చిలన్
సుజనశ్రేష్ఠుడు నోర్చునే మనియు నీమ న్నిన్ను నేఁజంపుదున్
భుజవీర్యంబున నానలేదు యదినీపుణ్యంబు మాటాడకన్
గజసత్త్వాఢ్యుని రామభూవరుని నాకాంక్షింపుమా మేలగున్

మ॥ పసగ న్మున్న విరించివాక్యమునఁ దాభి త్తాపసుండై పగఁగా
ఘఁజిం గోసలకన్యగర్భమున మోదంబంద జన్మించి యా
హరువిల్లుం ద్రుమివారనఁద్రుంచి జనసు న్నత్యంతమోదంబునన్
బొరలంజేసి పరించెజానకిని యాదుర్వారునర్థింపుమా!

చ॥ సతతంబున్ శివనామపూజలను శశ్వద్భక్తిగంజేయు నీ
వెటులందైన సతీకదంబమును బుద్ధిన్నెట్లుఁజొప్పింతువో
సపలంగోరుట దుష్టకృత్యమని నీసంకల్పముంగాదొకో
పతినవ్వావడవై ప్రియంబుఁగనుమా మార్తాండవంశోద్భవున్

చ॥ అవిరోధించుచునున్నవానయని దానత్యంతకోపంబుతోఁ
గనులన్నిప్పులురాల మూర్ఛిలుచు దాఖడ్గంబుఁజేఁబూని గో
బ్బున సింహాసనముందునుండక మదీప్తిన్ భూమిమీఁదన్ దిగ్గి యా
లమునుంపంగనుబో విభీషణుఁడు బాధంజూచి పల్కెం బసగిన్

చ॥ ఇదదానవజేతఁబంపవది తానేలెంచినా దీప్పాదుగా
యతనింజంపినఁ బాపముంగలుగు బుద్ధిందాలమోచించి దు
ర్గతులంచిక్కతి మర్కటప్రియ మమోఘుండై నవాలంబు ప
మతిరోఁగల్గినయట్లుఁజేసి విడిపింపన్ లగ్గుగా రావణా!

చ॥ ఇకపండైన మృదుత్వవాక్యములఁ దాశోధింపక న్నుగ్రతన్
వికటభ్రూకుటిఫాలభాగుడగుచున్ వీయండు వారావణుం
డు కరోంటగుపాదమెత్తి యనుజుండున్ భక్తిఁగేల్మోడ్వఁ దు
న్నికపంగాల్లబవన్ విభీషణుఁడు నన్నినీవది రోషంబునన్

చ॥ పసుంపు న్నరిభీకరుండును మహాభక్తాపసశ్రేష్ఠునన్
నవుచా రాముని భక్తివేఁడగను దానంభోనిధిన్ దాటి వే
డెందంబుమునువోయి పాదములనాసంటబ్టగా రాముడున్
కరుణార్ద్రస్వాడీఁగౌగిలించి యతనింగాపాడె నిరై్వరతన్

మ॥ కపివీర్యన్ భుజశౌర్యధాము నలుకన్ గర్వోన్నతిం జెంది య
గ్నిపరీతంబగువానిగన్ యసురులుం గ్రీడింపగం జేసి మొ
త్తపులంకన్వడిద్రిప్పివేవిడువ నాతండిం బ్రతీకారకా
ర్యపుబుద్ధిం బరమండలంగాల్చెను సుకల్ హర్షించియగ్గింపగన్

మ॥ వనసౌధంబుల వప్రభాగముల ఘుంఫద్గేహసంఘాతమున్
యరుదౌతోటలనంతయు న్వీరిగన్నానందుడై యగ్నికిన్
కరమాహాపిమొనర్చి జానకివనింగాల్పం దయ్యజించె న్వడిన్
యహరే! యెంతటివాడవం చసుర సంఘంబుల్ వెతంగుందగన్

మ॥ ఖలుడై రావణుడైప్య దప్పుని మనాకాధీశసంస్తుత్యునిన్
నిలువెల్లన్వడినగ్నిఁజేయ విచితానిర్వంకలన్ దుఃఖయై
బలజాక్షేక్షణసీత యగ్నిని మదిన్ సాకల్యభక్తిన్ స్తుతుల్
వెలయంజేయుచు వాతసూనునకు నీవేరక్షవుంగావుమా!

మ॥ అపియార్తిన్విలపింప సీతఁగని శీతంబై కడుంబావనిన్
తనకీలల్దహియింపకుండగను వేతక్షుంబు రక్షించె స
ద్ఘనమా భర్తృపదాబ్జభృంగలగు నాకాంతల్మదిందోచినన్
యనువై కూడవె సర్వకార్యములు సిద్ధంబొప్పనెవ్వేళలన్

మ॥ పిదప న్వాయుసుతుండులంకవిడువన్ బిట్టైవతిందోచె నా
పదసందోహ సయుక్త మ్రభతల ఘుంఘద్భృంగసంజాత ని
స్వదితాంభఃకణమైన సంద్ర మపుడున్ సామీరి తో ల్లింబమా
ర్గదివింబోయెను సంతసంబున భుజాగర్వంబు శోభిల్లగన్

మ॥ తలులంగాంచెను గీశులం చటమునన్ తద్బాలసూనుండు సం
తతహర్షంబునఁ జెప్పె మైథిలికథన్ దర్పోద్ధత న్నందఖున్
పతియౌ రామునిఁ గీశవల్లభుని వేప్రార్థించుచుం జేరి రా
తతకష్టౌఘనివారకుండును మహాదర్పుండు నారామునిన్

మ॥ సుమనంబొప్పఁగఁగంటిజానకిని యంచు న్మారుతపుత్రుఁ డు
ద్యమమంతన్వివరింప శోకముడుగన్ ధాత్రీవిభుం డప్పుడున్
రమణీయంబగు ముద్రికంగొనుచు నారాజాస్య నీ కేమియి
చ్చి మదీయంబగుదుఃఖమాపుమనియెన్ చింతిల్లుచుంజెల్లుగన్

మ॥ అనిపల్కన్ జనకాత్మజందలచి ప్రేమల్మీఱ హస్తాంజలిం
గొనుచుంచు న్నిడినట్టి పావనసుముక్త్యోదాత్త వై డూర్యర
త్ననిబద్ధంబగు భూషణంబును శిరోధార్యంబునైనట్టి త
ద్ఘనరత్నంబును రామభద్రుకొసగెన్ కౌతూహలంబొప్పగన్

మ॥ కరమొప్పారగ నంజనీసుతుని సత్కార్యంబులో మెచ్చి భా
సురసంగూహననిచ్చి వాయుజుఁడ! నీశుద్ధాత్మభావంబుచే
నరయన్వాంఛలుగట్టుకెక్కె నికఁ బుణ్యంబొప్ప దైతేయసం
హరణం బెట్లుఁదగంగఁజేయుదుమొ! యూహించెప్పుమా! ధీరతన్

("సుందరకాండము-సంపూర్ణము")

యుద్ధకాండము

సీ॥ రమణీయచంద్రుడౌ రఘుసుధాంబుధికిని
గౌసల్యాశుక్తిసు ముక్తాఫలంబు
దశరథకమలంబుఁ దనరాముభృంగంబు
మం విరాధాద్రికి వజ్రధారి
పాపాభ్రసందోహ పటుమహాబలతుల్యు
డసురౌఘములకు నాయమునతమపు
బ్రహ్మాదిసురలచే బ్రార్థితుండై లోక
కల్యాణవాంఛతో ఘనతకెక్కి

తే॥ గీ॥ దుష్టజనశిక్షణంబును శిష్టరక్ష
నమితవేడుకఁజేయగ నవతరించి
రాముడనుపేరనొప్పెను రాజవిభుని
బరగవినుతింతు నశ్రాంతభక్తిఁగలుగ

సీ॥ సీతావిభుండు తన్నిబునవ్వముఖమందుఁ
గలుగఁ బ్రశ్నించిన ఘనవిషయము
మదికెంతొసంతోష మావహిల్లగజేయ
నంజనీతనయుండు నమితభక్తిఁ
గరములుముకుళించి ఘనపరాక్రమయుక్త
నీవునన్నడిగిన నేమిఁబలుకు
వాడను నయినను వర్తించువిధిమింతఁ
జెప్పుడునని రాముచింతమాన్పి

తే॥ గీ॥ నట్టి యురుబలయుక్తుఁడు నాంజనేయు
డిట్లుఁజెప్పెను విభుతో కడిందిబలుని
వరుని రావణుచరితంబుఁ బ్రస్ఫుటముగ
లంకరాజును వరదైత్యరాజు మఱియు

సీ॥ రావణేశ్వరుఁడు ఘనభక్తి నర్చించు
  నసురులనోడించు సాహసమును
బ్రహ్మచేఁబొల్లి సంప్రాప్తమైన వరాతి
  శయగన్నట్టియున నిష్టు సకలజనులఁ
గాఁచుచున్నాఁడు కపటముగనాఁటని
  వేదాంతవిజ్ఞాన మెఱుఁగఁడంచు మె
సాంసఖువునకు నర్వునకై నను
  నొక్కదోషముచేత నుక్కుసెడఁడె

తే॥ గీ॥ యుగళముపైన మోహంబు నధికతరముఁ
గాన నాతనిఁ జంపుట కయుసులధియు
వార్ధిఁ దరియించి వనముసవ్వారిఁగాఁగఁ
బోయి దనుజేంద్రుఁగూల్త మిబ్బువిని నేఁడు

సీ॥ అనిన రావణుఁ బవల్లెయుని మోదమునఁబేలి
  బొమ్ముబ్రఁగనుగొని నరఘనముగ
వాసవసేపల వార్ధితీరముదాఁక
  విడిపింపఁబంపుము వేఁగమనము
కీ. వల్లఘుఁగూతి కేశవుదయచేతఁ
  బోవుదమనిఁబల్కి బొంగి యవడు
నలనీలయంగద యులసుషేణుని మైంద
  ద్వివిదులఁ బెక్కుంప్రముఖనీ స్త్రశతుల

తే॥ గీ॥ నలము రాఘవపునాపతి జంపదికినిఁ
బంపె దెబ్బదిరెండుమేసపటిమఁదసర
వెలువల లక్ష్మణుంముమ వీనలలఁ
యోధింపసాగిరి జేరది త్తసులను

సీ॥ సుగ్రీవహనుమంత సోదరసంయుతుఁ
డై వెలుగొందుచు నర్కసుతుఁడు
నగ్రాంతరథికుఁడై యొప్పు వరమున
నడుమను వెలయేళ్ల నప్పుడెంతెగ
నుత్తరంబున పసుంతి నొక్కెడఁగాంచెను
వివిధోగ్రగణవర దీప్రపంబు
నన్యోన్యసంఘర్షణాగణ నినదంబుఁ
బుణ్యపదు లప్పుడుఁదోఁచె నోటు

తే॥ గీ॥ సగరసుతపాప క్షపణ సత్సాగరంబు
విష్ణుపాదము లక్ష్మికిపేటికఁదంత్రి
యైశ్వరనిధి నందితుడగుచుఁగాంచెఁ
గపులసందోహములను వేగముగనప్పు

సీ॥ తనయుల్లసిల్లుఁడు దప్పనంటొసగెను
తనివిదీరఁగఁజూచి తనియువాడ
ననుచుమోదంబున నభ్రింగికినంతె
బహువిధబ్రహ్మాండ భంగయుక్త
మయి దానికప్పుడ మ్మనుజేశ్వరుఁడు మార్గ
మునుజూపఁడంచును మోదహిత
మానసంబునఁ దనమానమువీక్షించి
తిరిచాపములనిమ్ము దక్కుడంపు

తే॥ గీ॥ ననుచు సౌమిత్రిఁబలికిన నట్లనతఁడు
జేయ రామునంటు రోషితచిత్తమునను
బక్కెకొందినిఁజూచి భూపాలుడప్పు
స్వర్గవాసులు మిక్కిలి విదోచ్యమంద

సీ॥ నీపదంబబుబుసు నిక్కువంబుగ నేఁడు
మచ్చానఘోరాగ్ని భస్మదేహు
నిగజేతు నన్నుఁ గృణీకరించి వెలంగ
దీవు లంకకు నేఁడుఁ దెయపునూత
విం(ద్రముఖ్యానేక బృందంబువచ్చిన
విభువనునిన్నని వెలదిముది
మోహచేతస్కుఁడై యాహవమొనరింప
నున్నరాముని భక్తినుగ్గడింప

తే॥ గీ॥ సతివిషాదవుఁ జూపుల సవనిపైకి
ముఖ్యనదులనుగూడి నమ్ముదుఁడంత
వచ్చి రామునిపదయుగవనజములను
బట్టి యిట్లనినుతియించె ఖానురముగ

సీ॥ కాకుత్స్థకులవర్య కంజగర్భభివాది
సురగణసన్నుత శోభితాంగ
కమలాక్ష దేవ నిన్ననగమావళమౌనె
మౌనులకునుదక్క మాన్యచరిం!
పదునాల్గుభువనము లృదిలంబుగానుందు
నీదుకుక్షిని యెప్పు నీశ । వరద !
సంతోషమున నేనుదయ్యనమెచ్చితిఁ
గాని వైరములేదు కరుణఁజూడు

ఆ॥ వె॥ బ్రహ్మ కమలనాభ పరమేశరూపులఁ
గర్త భర్త హర్త ఘనుడవగుచు
దుష్టగణముఁ జంపి దోషాదిర హితుల
రక్షసేతువెపుడు రామచంద్ర !

సీ॥ ఎప్పుడధర్మంబు నెసగులోకంబున
నప్పుడెజన్మంబు నరయుదీవు
గంగలక్ష్మినినిచ్చి ఘనతపెలుగసిద్ధుఁ
గలిగెబంధుత్వంబు గాఢముగను
సీతామహాసాధ్వి చెన్నారునీభార్య
రాక్షసహృతమౌట లంకఁజనుచుఁ
దుఃఖంబునొందుట దుష్టశేఖరుఁడైన
రావణుచేతలెం వికులాద్ధి

తే॥ గీ॥ చంద్ర! దశకంరుఁడునిమె యాసారసాక్షి
నిందువదనను ధరణిజ నైందమలరఁ
దీసుకొనిరమ్మ లోకముల్ తృప్తిఁజెంద
నాదుమీదను సేతువునరయఁగట్టి

సీ॥ అనివిన్నవించి వీడ్కొనిబోవ నాతండు
నంతట సుగ్రీవునసఘుఁజూచి
వానరయూథంబుఁబంపుము జాగేల
నద్రులఁదరువుల నన్నిదిశల
వెదకితెత్తురు బహువిక్రమంబులవారు
ననిబల్క నర్కజుండపుడువంపె
మర్కటసముదయం బంతంతవెదకియు
వారలుఁదెచ్చిరి వనతరువుల

తే॥ గీ॥ నద్రిజాలమునంతట నభయులగుచుఁ
జూచి శ్రీరాముడెంతయుఁ జోద్యమంద
భుజబలులకెందసాధ్యంబు భువినిఁగలదె!
దాశరథిభక్తులందును ధర్మపరుడె!

సీ॥ దరహాసముఖముతో దశరథసుతుఁడప్డు
నద్రులఁ దరువుల నబ్ధి యందుఁ
బడవేయుచున్న వానరులఁ జేసిన
సన్నియుఁగంబుల నణగిపోవ
నాశ్చర్యచకితులై యుండుటిదియేమి
యనివిచారింపగ నందుకొకఁడు
నీలుండనునొప్పు నిర్గత్వశపివమున్
దప్పుఁడు నబ్ధిలోనద్రివేయ

తే॥ గీ॥ నదియు మునుగకయుండెను నంతవానిఁ
దరులనప్పుడుఁ గొండలఁ గపులు మెఱయ
నతనిచేతికినిచ్చుచు నబ్ధిపైనఁ
మూర్తకాలంబు నొక్క సేతువునుగట్టె

సీ॥ రామభూవరుఁడప్డు రాజిల్లుమోముతో
నీలునివదితంబు నెఱుగఁబల్క
మునిజాంబవంతుని మాన్యతనొప్పార
వేడినవాతడు వినయమెసగ
బాల్యకాలమునాఁడు కుల్యలోనీతండు
వస్తుచయములఁ బారవేయ
దంత్రియంతయుఁ దెల్పితనయుమైచిన
వన్నియుఁ దేలగవాక్కుఁబలికె

తే॥ గీ॥ తప్పుఘంబుగ దీనశ దానిచేత
జలధిపైచిన వస్తుచయముఁ దెలు
నొకవిధంబుగ మనమున యోగముమ్మ
నమరఁజెప్పెను రాముడానందమొంద

సీ॥ జాంబవంతుని వాక్యమున జేసి పరికించి
వారిధిలంఘన వనచరాళి
నైపుణ్యంబును నన్నియుం గొనియాడి
కార్యంబు సఫలంబుగాగఁ దలచి
సుగ్రీవు సంగడ భూమిల కృపెకిన
లనధి త్తమందున ఘనస్తముగను
శ్లాఘించి రావణసంహారణంబును
మిత్రులఁ గోర నమేయబుద్ధిఁ

తే॥ గీ॥ జల్పనేయుచు హనుమంతు వచసి తమను
జాలదోషల్లి యనుజన్మఁ జక్కఁజూచి
రాయబారంబు సల్పుట లక్షణంబు
గనెను రాముండు నందఱుంగనఁగనవ్వుచు

సీ॥ దైతేయపతినిచే దానవకులవైరి
సైన్యమంతయుఁ జెల్పి సరసలాగ
శుకసారణాఖ్యులఁ జోద్యంబుఁగలుగగ
నంబరవీధిని యరుగుమింక
వానరవరులతో పత్తిల్లాసంగడుం
డదియంతయునుగని యభ్రవీధి
కిఁజని యాద్వయము గీపెట్టుమంగగ
రామదేవుని మ్రోల దాజితముగఁ

తే॥ గీ॥ చెచ్చిపైచిన వారినిఁదీ వ్రముగను
జూచి రావణానుజాతప్తుఁ శుభ్రముగను
వారువచ్చిన కార్యంబు ప్రభునకంతఁ
జెప్ప విడిపుచ్చెవారిని శీవములతో

సీ॥ ఇవిమంచిమాటని యెంతయులక్ష్మణుం
డున్నతోనాడగ నవనివిభుఁడుఁ
బెద్దలఁబొడగని పిన్నవాడను నేను
ధర్మంబులంతగాఁదరమె తెలియ
పువనియోచింపుడు మతిమంతునెవనినిఁ
బంపుదుమా మై రిప్రభునికడకు
ననివిచారించెడు యవనిపుఁగనుగొని
భక్తులకెల్లను మానికంబు

తే॥ గీ॥ నైన గుణవంతు డంజనీతనయు డప్డు
వాలిపుత్రుని యంగదువలను "హా!
భక్తరక్షక! సీతార్యభాంమితఁడు
తప్పకనువహియించును దనరఁబంపు

సీ॥ నాకుఁజూడగ నిందునరయగ యుద్ధంబుఁ
గలుగునంచని యెడ్డకలతనొందు
దీవించిపంపుము దివిజాదిసన్నుత!
యనివాతజాసుఁడు హర్షమొదవఁ
జెప్పినఁ గనుగొనె సేవాతిధుర్యుని
మఘవునిసత్పౌత్రు మహితచరితుఁ
బ్రథనప్రదీప్తునిఁ బటుగుణసంగుని
యంగదు నతడును యాక్షీలిపునిఁ

తే॥ గీ॥ జెంతఁజేరఁగ రాముండుత్రిత్తమొందు
మిగులసంతసమంది నమ్మికనుబొంది
రాయబారంబునసల్పుట రావణునితొ
ననియుఁదత్కథనంతయు నమరఁజెప్ప

సీ॥ వాలిపుత్రుండు శశ్వద్భక్తి రాముని
వలగొనిముమ్మారుఁ బ్రణుతిసల్పి
నీపంపుసేయనే యాపంక్తికంఠుపు
నొద్దకుఁబోవనే నొచ్చునట్లు
వాక్యముల్పల్కనే వరరామదాసుండ
ననిజెప్పనే ప్రీతి నంబుజాక్ష!
పంపుమానన్నును భయమింతయునులేక
వానరుల్వెఱతురే వసుధరోస

తే॥ గీ॥ నన్న యాతని మాటల కద్భుతంబుఁ
గలుగ రాముండుఁబంపగఁ గరముమెచ్చి
నిమిషమాత్రంబ లంకకునేగెనతఁడు
జేరె రావణుశుద్ధాంతసీమ మఱియు

సీ॥ మఱునాడు రావణమహిపునిఁజూడగ
నాస్థానమంటపమందు జొచ్చి
రావణుఁగనుగొని రాక్షసశేఖర!
రామునంపున నేను లంకఁజేరి
సీతోడభాషింప నిందువచ్చితి నీకు
బుద్ధులుఁగఱపు సుబుద్ధిచేత
నామాటలాలింపు నయముగభూజాత
రామపత్నిని నెమ్మి రామునికిమ్ము

తే॥ గీ॥ పరులసుదతులఁబ్రేముచ్చిలి భావజాది
కేళులందునఁ దగులగఁగీడుఁగాదె
ధర్మశాస్త్రాది పారంగితాఖిలజ్ఞ!
నీకు బోధించువాడనే నిత్యవిభవ!

సీ॥ నిత్యంబు నీశ్వరు నేకభక్తినిఁ గొల్చి
నీకెట్లు సతివాంఛ నెమ్మిఁ గలిగె
కోటిలింగంబు లకుంఠితభక్తితో
సేవించు నీకెట్లు స్త్రీలఁ గోరె
చంద్రశేఖరుని చంచత్పాదరాజీవ
భృంగంబ నీకెట్లు బుద్ధికప్పె
వేదాదివిద్యల విధమంతయును దెల్పి
సుదతులఁ గోరుట శుభకరంబె

తే॥ గీ॥ పూర్వగాధను యిసుమంతబుద్ధిపెట్ట
నీకుమారుడ నగుదు నేనిక్కువముగ
నాపలుకులువినుము పుణ్యంబుఁ గనుము
శరణువేడుము రాముని గరివరదుని

ఉ॥ అంబోధసేయు శునాసర పౌత్రునిఁ
గనుగొని మనమున గాఢరోష
మొదవినఁ గనుబొమల్ముడివడుచుండగ
నిట్లువక్కాను యక్షు నేమికీశ
మాతోడనానీవు మహినుతికెక్కని
వాదంబులాడుట వట్టివైరి
మాటలుపల్కుట భాసింతువాయింక
మదమదంతును నిన్ను మర్కటాసి

తే॥ గీ॥ దొంగపొమ్మింక రాఘవుతోడవైర
మూనెనాడను జనకజ స్వామిపుత్రి
నిచ్చునని పల్కె రాముతో నెందునెప్పు
డనమెఁ గోరినానని పలుకుమింక

సీ॥ వెతగుమాటలువల్కు విషమవీక్షించుము
పదమునఁగోపించు మఱుగుఁజీ
యుంగదుండిట్లను హాసంబుతో నిపు
నాదైనమాటలు నమ్మవైతి
విస్ఫుమయుద్ధంబు చేయఁ రా నెవరోయఁ
జేసెదవా నీటుసిగ్గుచేత
విరలదా పథ్యాన పరమపతివ్రత
న్బాధించు నెకెట్లు బాప్పుమగుదొ

తే॥ గీ॥ కడినపందున నిన్ను సహోత్తబంధు
కోటినంతయు రాముండుఁగూల్చునాడు
నా మెతెంచెనను నవ్యయముగ
రాముఁజేరెద నింకనిలంకపీఠి

సీ॥ అనుచును మెల్లగ నంగదుతవోచటు
వాసి రాముచెమిని భక్తితనర
యుద్ధుబుసెప్పెనఁ బొమ్మంచు నిప్పుడు
దటిమెనావనుఱుంచు ధర్మమువేడ
నాటవాలండైన యూరాముమునవీ
దతివై రమిచ్ఛుమి నమఃఁజేసె
యుష్ణస్వభావుయి బొలగినలోకము
ల్పరిపూర్ణకాంతితోఁ బరిచెల్లె

తే॥ గీ॥ నంటుఁ దంపముఁ బొంగుచు నభ్రవీధి
వాయువేగములోడ నవ్వాలిసుతుఁడుఁ
జేరె రామునిచెంతకుఁ జెలువుఁగలుగ
కులంమోడింప నసురులు సొంపుడింప

సీ॥ రాకేందు వదనుని రామునిపాదాబ్జ
ములకు సద్భక్తితో మ్రొక్కి తల్లి
రావణుఁగాంచుట లంకనుజూచుట
భాషణల్సేయుట ఖరిలరోషు
యగుట దగ్ధంబునేడంబుగఁగోరుట
మొదలగువిషయము లుమ్రబిలచెప్పు
దగుచుఁజెప్పిన రాము డంగదువీక్షించి
వాలితనూభవ వత్సయయ్యె

తే॥ గీ॥ మనలనెయ్యంపుమార్గంబు దనుజుతోడ
ననుమేసిద్ధమయ్యెను సరిమెమేటె
సేతుసాహాయ్యమున నేఁడు సేనలన్ని
కపుమెటయంగఁబంపుము యలసగిరికి

సీ॥ జనకజాహృత్కర్ణి సారసముధువంబు
రామచంద్రునిమాట లౌదఁదార్చి
సుగ్రీవహనుమంత సుస్థిరసుబలులఁ
గపులసేనను బంప ఘనలపుటి
యుద్ధమఘవపౌత్రు డందఱు మెచ్చగ
రామవిభుండును లక్ష్మణుండుఁ
బవమానజుండును బటురయంబునసద్దు
వారిధిదాపున వ్రప్రగోప్పు

తే॥ గీ॥ రావి సంయుక్తభాసుర లంకనపుడుఁ
గాంచిరందఱు మనములఁజొక్కి తద్వి
భవమునకు విడియించిరి భటులనంత
రాక్షసాధిపుఁద్రుంపగ రమణతోఁగ

సీ॥ రాముండుపచ్చిన రమణీయవృత్తాంత
మెఱిగి లక్షసైన్య మింపుఁగలుగఁ
బంపెను లంకాధిపతి గాఢవైరంబు
మనమునఁబెనగొన మంచిదనుచు
వానరానీకంబు వరరాక్షసబలంబు
భేదులఁగొట్టిరి మిన్నువగులఁ
కపిసైన్యనేతగా గారవంబున వారి
తనయుఁడు రాక్షసవళములకును

తే॥ గీ॥ దైన్యసముపేతు రావణతనయు డింద్ర
జిత్తుడుండిరి నేతగా సితజవాక్వ
యుక్తమైనట్టి రథమెక్కి యుద్ధమునకు
వచ్చెరావణుపట్టి దొర్పలము మెఱయ

సీ॥ రామలక్ష్మణులప్డు భానువాంఛతో దుర
మునుజేయుచుండిరి మోదమొప్ప
నదిగని వాతజుం డమితభక్తిని సోద
రద్వయంబును నదలంకృతముగ
మూపునసెక్కించి ముంగలపెనను
ముష్టిఘాతంబుల మొక్కవోవు
నట్లుఁజేయుచునుండ నారామలక్ష్మణు
ల్లలితకార్ముకవిద్య వెలయునట్లు

తే॥ గీ॥ నాథశరములఁబరగించి కదనమందు
వైరివీరులఁజంపుచు వాడివంటి
సముదయంబప్డు దంగూల సమంకెళి
సల్పుచుండిరి సురలెల్ల సన్నుతింప

సీ॥ అన్యోన్యఘర్షణాహతమగు కపులును
ధరణొఱగెడి యశ్వముల నికరంబులు
హతమగు సుభటుల పలలంబుఁ జెందెడు
రథములుఁ గూలెడు రథికవరులు
పగిలెడు పట్టెల బాణాహతంబుల
సొగిలెడు వివిధంపునూల్నికపు
నికరంబులను విచ్చునెడుహృదయంబులు
బాహుజాలంబులు మణులదళులు

తే. గీ॥ అన్నియును గూడి పారెడు రక్తమందు
మునిగి తేలుచు వేడుకమునుచ్చెంచు
గృధ్రకంకకులంబులుఁ గూర్కొదినగ
భయదమగుచుండె సంగరమహీతలంబు

సీ॥ ఆగ్నేయబాణంబు ననుపవమందేయ
వారుణాస్త్రంబును వైచిరయ్య
వాడివాస్త్రంబును బనుడేయ నప్పుడు
నాగాస్త్రంబును యంపిరయ్య
బహుళనారాచాది పటలంబు నేసిన
నన్నియుమార్గాని యడరియుండ
జేయుడు బాధించుజేతల దశరథ
సుతులనుగనుగొని సురవిరోధి

తే. గీ॥ తేజుఁగరగెళు కన్నులనింపుపట్ట
నాగహారంబుచే లను నలియఁజేయు
నంచు వైచెను సర్వాస్త్రనాశనములు
నంనిచేతను నాశ్చర్యమందిరపుడు

సీ॥ శ్రీరామలక్ష్మణు లిచ్ఛత్రంబుగా నాగ
పాశంబుచేతను బాధఁజెంది
ధైర్యంబుఁగోల్పోయి దైన్యంబు వాటిల్ల
నేమియుసలుపంగ నెఱుకలేక
ధరణీనిశయనించి తపరిరి చంద్రద్వ
యంబు సొబగునను యధికకాంతిఁ
గలిగియుండియు నాగకరినపాశములచేఁ
గదలక మెదలకఁ గడునలిగియు

తే॥ గీ॥ నిద్రఁగైకొన్న రఘుకులనేతలైన
యుగళమునుఁజూచి దేవతాయోనులపుడు
శోకమున విష్ణుఁ బ్రార్థింపఁ జొచ్చిరంత
దాశరధులకు ఎక్షణ ధన్మసంచు

సీ॥ నిర్జరాలాపము ల్నిండుచునంబున
వైకుంఠుడెంతయు వారిదశను
విని దుఃఖమునుజెంది కనివైనతేయుని
నాగపాశంబుల నణచిరమ్మ
పొమ్మనిచెప్పగఁ బురుహూతగర్వసం
హారకుండపుడు నయ్యబ్జనయను
వాక్యమర్విని నభోభాగంబునిండగ
నార్చుచుఁ జనుదెంచె నవనిపైకి

తే॥ గీ॥ పక్షవిక్షేపసంజాత బహుళపవన
తూల సర్పౌఘములుఁగల్గి బాలమూర్తు
లిద్దఱుత్తిష్ఠలైరి నిలింపగములుఁ
జదలనిల్చి జయధ్వను లొసలుపుచుండ

సీ॥ పక్షిరాజునుగాంచి పరిపరివిధముల
దశరథపుత్రులు విశదభక్తి
గీతముల్పాడుచుఁ గిన్నర గంధర్వ
స్వరములఁబోలగ సన్నుతింప
నతడువారినిఁగాంచి నానావిధస్తోత్ర
ములనుజేసియుఁ దానుమోదితుడయి
మానవరూపంబు మహిఁగొనిచెన్నారు
వైకుంఠుడవునీవు వారిజాక్ష!

తే॥ గీ॥ జయముసేకూరు రాక్షసచయముఁదగ్గు
ధర్మమార్గంబె క్షితిలోనఁ దనరుచుండు
నీదుకోరిక సిద్ధిల్లు నిఖిలలోక
శోభనంబును సమకూరు శుష్కదితిజ!

సీ॥ అని మ్రొక్కి వైకుంఠమునకుఁజేరెను వియ
న్మార్గంబుపట్టి శుభస్కరుండు
దైతేయులెల్లరు దానవుఁబొగడగ
రావణి తనలోన రాజితాస్త్ర
బలము నుగ్గగుటకుఁ బటుదుఃఖమునఁగూడి
సమరంబుసేయగఁ జాలలజ్జఁ
బొందియు వీఁటికిఁబోవగనమకట్టె
నంతట దనుజులు నతని వెంటఁ

తే॥ గీ॥ బురముఁజొచ్చిరి కలువల పూర్ణవైరి
యస్తమించెను యుద్ధమునాపిరంత
సకలజనులును సుప్తినిఁజక్కనుండి
రితరవాంఛలు వీడి నరేంద్రజులును

సీ॥ మనమున నిట్లని మనముగఁదలచిరి
రావణపుత్రుండు రణములందు
ధీరుడై మనలను ధిక్కరించియు నేలఁ
గూలంగఁజేసెను కోలచేర
సురనాథుఁజుక్కించె సురలమోహముడింప
శస్త్రాస్త్రప్రచయములు సొలఁగవిగి
యబలనుజూడగ నంతటఁగన్నీరు
వఱదలై పారు మద్భావమునను

తే॥ గీ॥ దైవమునునమ్మి శత్రులధర్మయుద్ధ
మందుగెల్చియు రాజ్యముఁబట్టువాడ
నసురరాముండు మూర్ఛిల్లె ననుజుడంత
శీతలోపచారంబులఁ జేసితేర్ప

సీ॥ రాముండు దుఃఖభరంబున మాటలఁ
దడబడ ననుజుతోనుడివె నిట్లు
సౌమిత్రి యిదియేమి సంకటంబులుఁగల్గె
ననిలోనమనకు ననార్యముగను
జనకభూపతిపుత్రి సకలసద్గుణరాశిఁ
గిరివాణిని దుఃఖభారఁజేసి
రావణుండటఁగొని లంకకుఁజేరెను
బాహుబలు ల్వారివారలంత

తే॥ గీ॥ ప్రథమయుద్ధంబు మనలనుబంధనంబు
నందుఁద్రోసెను యికనట్లు నాహవంబుఁ
జేయువారెవ్వరొ మనకును సిగ్గునయ్యె
దైవకృతమున కిల నసాధ్యంబుఁగలదె!

సీ॥ అంతటలక్ష్మణుం డన్న నుసేవించి
రణసుముఖునిగ ధూమ్రాక్షుడడ్డు
వచ్చినఁ జేసెను వాడును రామునిఁ
బరిపరివిధములఁ బటుతరాస్త్ర
ములను జొప్పించియు మోమున నిద్దఱి
నయిదేసి యలుగుల నాటె వారు
చలనంబులేకను సంరంభులై యుంటఁ
జూచి మండిపడుచు సురవిరోధి

తే॥ గీ॥ రథమునొక్కటఁబట్టి యుద్ధతినివేయఁ
బోవునంతలో మారుతి పొదివిపట్టి
ముష్టిఘాతంబులిచ్చి యాదుష్టకులుని
శమనుచెంతకుఁబనిచె నుత్సాహమొప్ప

సీ॥ వాతసూనునిచేత పంచత్వమునుగొన్న
ధూమ్రాక్షుఁజూచియుఁ దొలగిపోక
తక్కటిదనుజులు ధైర్యసాహసమొప్ప
రాజీవనేత్రుల రామలక్ష్మ
ణులనుదాకియుఁ గడునొప్పించు నారస
ములనుబంపగ రామభూవరుండు
నిశితవిశిఖముల నింపినవారును
తండంబులై కూల ధరణిమీద

తే॥ గీ॥ దైన్యతనమునుజూచి యాదానవుండుఁ
బరగునతికాయనామంబువాడు వచ్చె
రణమునలుపగ వేగమెరాముతోడ
హసితముఖమున రాముండు హర్షమొదవ

సీ॥ మొదటన హృదయంబు మూడుభాగములనేసి
మథియించు మాడెం డిచ్చుభాగ
మునునేయ వాడును బ్రొగ్గుల్లగంటి
మగిడియుత్తమడయి నగవచేంప్రు
షడ్భాగములనాటి సమయంబు జూచి
నాపగనందనుం డమెంచి చిత
తిలిరుముఖుడగుచు ఖరతంగవనోత్త
మూర్ఛిల్లి వెంటియు మూచిఱవిష్టు

తే॥ గీ॥ ఉగముకెచిన వానిఁ ద్గంటుతోడఁ
బ్రమముమునాటి వాస్త్తపవ్వాయుఁగూర్చి
పితఁగంరంటియుమునిమెను ధీకరమున
జరవినుడైన లక్ష్మణస్వామి యప్పు

క॥ అతిహాయిమునటంబు నంపఱుదమజాచఁ
బంక్తికంఘరుతోడ భక్తిఁబలుక
దుఃఖసాగరమునఁ దోగి చూతంపుము
దీనదెవ్వఁడుపోవు తీవ్రమైన
బాణాలంబుల మానవహనరా
నీకంబుఁ బ్రుంవగ నెమ్మిఁ జెప్ప
దని దైత్యసంతతినమిఁగఁ బ్రహస్తుడు
నేనుబోవుదునని నిఖిలయుము

తే॥ గీ॥ సంఘమంతయుహర్షింప సమరభూమి
కేగె నాతండు బహువిధగ్రీష్మదగుచు
వాతజాతుండు వానిఁ బట్టి చెలిపె
సింహరాజంబు గజమును జెనకినట్లు

సీ॥ క్రవ్యాదకులవర్య! గాఢరోషంబున
నెక్కడికేగెదు నుక్కడంప
నానాడు రావణునకిమానసాత్రవై
తూలనాడిన నిన్ను దుష్టగుణునిఁ
జంపకవిడుతునే సకలాసురులనింకఁ
బిలువుము వాయను బ్రేతపురికి
పెత్తునతోడుగ పట్టిమాటలుఁగావు
చూడుము నాభుజసుష్టిసనిన

తే॥ గీ॥ వాయసుతుమాటలాలించి భయముసెంది
యంతధైర్యంబుతోడుత నప్రబలముఁ
జూఁచ నన్నింటినడచి వేస్రుక్కఁజేసె
నతఁడు నతనిని పెన్గదయంపి యపుడు

సీ॥ తరువుల నద్రుల దర్పించి హనుమంతు
దేయగ నరియును దిందుఁబఱచి
కపవరిసుతుమీద ఘనతరవిశిఖంబు
లొలయుఁజేసిన యంతరోషమంది
ముష్టియుద్ధంబున నష్టహస్తునిఁజేసి
యార్చిన హనుమంతు నతడుఁజూచి
కపివర నన్నిట్లుఁ గరములుఁద్రుంచితి
నాబలమింకను నణగలేదు

తే॥ గీ॥ నమ్ము దురమునుజేయగ లావుఁగలుగఁ
పాదఘాతంబు నిన్నును బరిభవించు
నన్నుఁ రోషించి మెడఁద్రిప్ప నవనిఁగూలె
నసురవరుడైన దుష్టప్రహస్తుడంత

సీ॥ సంతసించిరి కపిజాలంబు రోదనం
బులనుజేసిరి దితిపుత్రులక్కు
హనుమానుబాహువీర్యంబ్బను నుతియించి
రిందఱు మంగళారావములను
బూరింప రణభూమి బొల్పువహించెను
శేషరాక్షసులంతఁ జెప్పఁగఁగను
లంకనుజొచ్చియు రావణప్రభునితో
సంగరరంగంబు సకలమెల్లఁ

తే॥ గీ॥ జెప్ప నాతండు ముఖమున సిగ్గురాగ
బాలవీరులబలము లప్రతిహతమ్ము
లంచు దుఃఖించె మంత్రినిర్యాణమునను
ననమవీరులవైరంబు దొసగుఁగాదె!

సీ॥ ధూమ్రాక్ష యతికాయ ధూమ్రహమంత్రియు
నాజిఁజచ్చిరి యింకనాఁడికిఁక
బలవంతుడెవ్వఁడుఁ బట్టెల్లఁజెడిపోయె
రామునికక్తియె రాజిలునికఁ
బరమతివ్రత న్బాధించి తత్ఫల
మనుభవించితిని వైరమూనినాఁడ
ప్రియసహోదరునిఁ గోపిష్ఠినైవీక్షించి
లంకనుండక మిత్రురాజవశముఁ

తే॥ గీ॥ జేసినాడను రాముండుఁ జిద్విలాసు
డైన వైకుంఠవాసు దక్షాముహీంద్ర
ఘోరశాపంబుననఁగాదె కుటిలజన్మ
మంటిమిప్పుడు కుంభకర్ణుండు నేను

సీ॥ చింతించిఫలమేమి చేసినకార్యంబు
దుష్కృతమనుచును దివిజవైరి
యోచించి బహువిధయుద్ధప్రవీణుని
గురుతరకాయు నక్కుంభకర్ణు
షాణ్మాసనిద్రితు షాణ్మాసయుత్తిష్ఠు
మేలుకొల్పుండని మిక్కుటముగ
దనుజవళములను దడయకఁబంచిన
వారునాతనిఁజేరి వలయునట్టి

తే॥ గీ॥ మనుజ జంతు సురాది సన్మాంస భక్ష
పేయ వస్తుజాలంబును నింపి ధ్వనులఁ
జెవులువగులంగఁజేసిన సమయమందు
లేచి భక్షించి రావణుబిలఁజేరె

సీ॥ కపిములచేఁ దమ్ముఁగొగింపించియు నల
సంగరవిషయము ల్సకల మెఱుగఁ
జెప్పియు నాచిన్న సేతకుఁబొమ్మని
నుతివిన నాతండుఁ గమునలిగియు
దేవాదిదేవుండు దివిజాదివంద్యుండు
సద్ధర్మమార్గుండు శాంతచిత్తు
డగుసెట్టిరాముని డయ్యుటమునకును
సుఖకరంబునుగాదు చూడు మన్న!

తే॥ గీ॥ యనిన సోదరుమాటల కద్భుతంబుఁ
గలుగ లంకేశ్వరుండప్డు ఘనుడ వీవు
భయముఁగాంచుదు బొమ్మని సాగనంపెఁ
గుంభకర్ణుని దిగిభసంచయచితకర్ణు

సీ॥ తొప్రింబుఁగన్పడి రావణుతమ్ముఁడు
నప్పుడున్నంతలో వానరాళి
యటు నటుఁదిరుగుచు నరుగుచునుండగ
హస్త్రవ్వయంబున నఖిలకపుల
...మును దొప ధయమునుజెందియుఁ
గొందఱుకోయుల గుంపుఁగూడి
సైన్యసంహారంబు సకలంబు వాని
ఘనప నంతయు భక్తిఁజె

తే॥ గీ॥ యందఱునుగూడి దశరథనందనునకు
తత్త్రమనుచును చెప్పంగ రాక్షసాస్త్ర
ములను వాయును దేయ సంపూర్ణకరించి
సైన్యమునుఁ రాముని ఁదాకెనంత

సీ॥ ...క్కటయుగాంతంబుఁ బరిఁసితోఁ బాధింపఁ
బవనతాయంమును వానిచావు
రాముచేతిలో లఫ్యముయ్యమనని
తెలియాసినఁదానుండె నుక్కుఁ...
...రిపనితివ్రుఁ దేవయునెప్పుడు
బాణాసనంబునఁ బంపెపడిగ
పెద్దంబులేఁబడి దశరథసుతు దంత
పక్షంబులైపోయె వానిపలనఁ

తే॥ గీ॥ తింక నవరకోపుడై వృథివినాథు
డొక్కఁట యమోఘయస్త్రంబు నూడపైన
నదియుఁ దెగనేసె బాహులనప్డు రెండు
...పులనుపోది యవియును ధరణిఁగూల

సీ॥ హస్తవ్వయంబు విధ్వస్తమైనను శక్తిఁ
గలిగియు దనుజుండు గనెను పిదప
సంస్థితఁజేసి విసరవైన నదియును
వాయువేగంబునవచ్చి రాజ
పుత్రులఁదాకంగఁ బోవునంతలో వాయు
సూనుండుఁ దునిమెను సునిశితాలి
నసహన క్రాముండు నగ్గించె నాతని
యంతట వాడును బంతమునని

తే॥ గీ॥ తరువులన్నిటిరవ్వ నావాశరధియుఁ
దెప్పకోలలనేసియు నుక్కడంచె
నెట్టకెలకు వాడును యెక్కువెట్టఁ
గమలగర్భునియస్త్రంబు గర్వమునను

సీ॥ ప్రళయకాలాతీత భానుల తీక్షణ
కాంతిపుంజంబులఁ గ్రమ్ముకొనగ
బ్రహ్మాస్త్ర మప్పుడు రాజితంబుగరాగ
భయపడిరాముండు భక్తివినయ
సంభ్రమంబుల రమాజానియస్త్రంబును
దలచిన నదియును విలసద్గ్రా
మారితరావ్వల భువినెల్లఁగొల్పుచు
జనులందఱునుజూడఁ జవలఁబర్వి

తే॥ గీ॥ దైత్యునస్త్రంబునోడించి తనివిసనక
పాదయుగళంబుఁగొల్చగ భస్మమైన
సిరిమి నిలువగఁజాలక యవనిఁగూలె
ఖరవైరిహితశైలంబు చెలువుఁగలిగి

సీ॥ ఆహవరంగంబునందు జీవంబులుఁ
గలిగియుఁ గూలినకరినరసముదా
రావణుండప్పుడు రాముని దేవిని
లంకఁ దెచ్చుటఁ జూడ రాక్షసప్ర
కరమునకును నేఁడుఁ గల్గెను మరణంబు
పరసతీవాంఛలు భద్రకరమె!
యంచుఁ జింతింపగ హసనముఖుండౌచు
రఘువరాగ్రణి వింటలక్ష్యమొక్క

తే॥ గీ॥ వీతిహోత్రునియస్త్రంబు భీతిఁగలుగ
నసురమృతుఁ జేయుమంచును నప్డుఁ దొడిగి
వైవ నదియును కంఠంబు వ్రక్కలించె
నిర్జరశ్రేణి మెచ్చగ నిపుణముగను

సీ॥ కుంభకర్ణుండిట్లుగూలిన యాతని
గాత్రంబునుండి పవిత్రమైన
తేజోమయంబగు దీధితియొక్కటి
రామచంద్రుని శరీరంబుసొచ్చె
విస్మయంబందిరి వీరాదివీరులు
నిదిస్సేమి యంచును నిఖిలదివిజ
వరులును యాశ్చర్యభరితమనస్కులై
తలచిరి రాముని దయయునంతఁ

తే॥ గీ॥ దల్లడిల్లిన మనమున దనుజవరులు
దైత్యవల్లభు కంత సోదరునిచావుఁ
జెప్ప నాతండు దుఃఖించి చేష్టలుడిగి
దైర్యగుణుడంచు ననుజునిఁ దలచితలచి

సీ॥ హాపులస్త్యసుపౌత్ర! హావీరజలరాశి!
కూలితే నీవిట్లు గొండమాడ్కి
హాదైత్యసంపత్! హావిప్రవాంఛిత!
వ్రాలిసితే నీవిట్లు బొలికంచినా
హాశర్వభక్తక! హాసుసంత్రస్త!
రామబాణంబున లయముయిచిప
హాసద్గుణస్తోమ! హావంశభూషణ!
పోయితే మనువీడి పుణ్యలోక

తే॥ గీ॥ పులపించును రాక్షసపూవరుండు
దుఃఖసాగరమున నిట్లు దోగుచుండ
నగ్రనందను డింద్రజిత్తుడు వచ్చి
తండ్రినోదార్చి యిట్లను ధైర్యముగను

సీ॥ అనుజనిహావ్యక్తె యడలొందగను నీకుఁ
జనిమేమి సేనుండ భ్రమియింగనుఁ
వైరిప్రీయల పరివారంబు నేఁజంపి
వచ్చెద విజయంబువర్ధిలంగ
నాజ్ఞయిమ్మంచును నందనుండునువేడఁ
బోయిరమ్మని యప్పుఁబుచ్చెననిక
లంకాధిపతియును రాక్షసనిచయంబు
గజరాజవాజులుఁ గలసిరాగ

తే॥ గీ॥ ధవళతరమైన దివ్యరధంబునెక్కి
ముకముసెయగవెడలెను దొర్పలుడయి
పాకశాసనవైరియు బహువిధంబు
లైనభేటుల నిస్వన మప్పుఁగలుగ

సీ॥ యుద్ధంబుసేయగ నొప్పుదైత్యునిఁగని
యారామవిభుడును యాంజనేయు
సంగదు సుగ్రీవు నందఱి వీక్షించి
యాహవమొనరింతు ననిన వారు
జయశబ్దములువల్క సక్రోధుడై యేసె
వైరితనువునను వాఁడిములుకు
లేఁబది నన్నింటి లీలగాఁదునుమాడె
రావణి యంతట లావుఁగలుగు

తే॥ గీ॥ విభీషణయమును జొప్పించె వికటవేష
ధారణుండయి దనుజుండుఁ దరణీకులల
మీద నదృశ్యుడగుచును భీతిఁజెంద
నందఱును మారుతాత్మజు డప్పు వడిగ

సీ॥ ఆకాశపథమున నసురయున్నాఁడని
పంచముఖంబులఁ బ్రస్ఫుటముగఁ
బుట్టించి యంతట దిట్టంబుగన్నన
దనుజుండు నారసిదర్పమునకు
సంతోషమునుగల్గఁ జయ్యన భూమికి
దిగివచ్చి వెండియుఁ దీవ్రబాణ
వర్షంబుఁగురిపింప వారించుచును రాము
వంద్రుండు హెచ్చగ సంకటపడి

తే॥ గీ॥ దివిజనాథుఁడొసంగిన పవిసమాన
శక్తిబాణంబుఁ గరమునఁజంపఁదాల్చి
సప్రయోగంబుఁజేసెను సకలలోక
భీకరంబుగ నప్పుడా వీరవరుఁడు

సీ॥ ఏ సమై బహుతీవ్రవేగమునై సంహార
దివ్యమై కిరణసందీప్తమగుచు
వచ్చి సౌమిత్రిసువాలంబుఁదాకినఁ
బవనంబువలన భూపతనమైన
తరువుపోలిక నష్టఘనశక్తిఁగూలిన
లక్ష్మణుఁగాంచి విరాగులగుచు
వాయుసుతుండును వాలిసూనుండును
వారిజముఖ్యుని వంశజుండు

తే॥ గీ॥ సత్యమాత్మజముఖ్యులు సమితదుఃఖ
సంతులయి మనఃపూర్త్యవాసంబుచేసెమొ!
యేమిసేయుద మిప్పు డింకెవరువిష్ణు!
రెండుపర్యాయములుఁగూడ బెంబుపడితి

సీ॥ నీతల్లి ప్రశ్నింప నేనేమిచెప్పుదుఁ
బమ్మత! యుంచని దాశరధియు
శ్రీరామసోదర! క్షితితలమందునఁ
బడితివయంచని వాయుసుతుఁడు
రామభక్తాగ్రణీ! రాచిల్లువాడవు
శుష్కించితేయందు సూర్యజుండు
సమరకౌశలి! నిన్ను శత్రువుబాధించె
నా యంచుదుఃఖిల్లె నంగదుండు

తే॥ గీ॥ పరిశోకగీతంబులం విని సుషేణ
నామకసినవర్యుఁడప్పుడు నరయుఁజూచి
శోకముడుగుడు యాతండు సుంతమూర్ఛఁ
జెందెనని చెప్పి మరియును సేదఁదీర్చి

సీ॥ వానరవరులార వర్తిల్లు నుత్తర
సంద్రంపుఁ దీరంబు సకలవృక్ష
యుక్తమై యప్పుడు కొప్పుచుండును దివ్య
సంజీవనామ కౌషధివయంబు
దానినిప్పుడు మీరుఁదప్పకఁదెచ్చిన
సౌమిత్రిపను నట్టిసకలహితము
నెవ్వరుఁజేతురు నేర్పొప్పఁజెప్పుడు
సప్తాబ్ధిజన్మకు సవినయుండె

తే॥ గీ॥ చేసి వందయును యంచు సుషేణుదాక
రాముభక్తినిప్రకటించు లక్ష్యమిదియ
యనుచు నుప్పొంగి సామీరి హర్షమొదవ
లేచె హిమవంతప్రాంతంబు లీలఁజేర

సీ॥ శ్రీరామసోదరు జీవనంబులునిల్ప
నంటనీసుతుడను యంచదీకని
వందనము చెప్పక నందమొంచగఁజేసి
యాకాశమార్గంబు నంద్రవట్టి
వాయువేగంబున వర్తిల్లుచునుదోవ
సకలరాజ్యంబులం పసిసివయము
లనుజూచుచునుబోయి రాముసిఁదలచుచుఁ
జేరెను హిమవంల శీతనగము

తే॥ గీ॥ బహుళపర్వత నిర్గత వారివయము
గరళకంఠుడునివసించు ఘనవనంబు
సద్ద సంతోషపదనుడై నగవరుండు
సంచరించెను యౌషధీవయము కొఱకు

సీ॥ వానరుం డై ద్యుని వాక్యము లశ్రద్ధితోఁ
దలచుచుఁదిరుగగ జలజాసులను
నాకరుం డై నట్టి నవ్యసరోవరం
బొక్కటిపొడఁగట్టెఁ బోల్పుఁ వనః
తత్తటమందు నుద్దామాత్మయోగత
పంబుచే మిక్కిలిశక్తిఁ గలుగఁ
బరమేశుఁ గోరెడువాని విధంబున
నున్నట్టి వృషయోగి నొకనిఁగాంచి

తే॥ గీ॥ వినయవినమితుడై యోగి వేడ్కతోడ
నడిగె సంజీవవృత్తాంత మప్డుమునియు
“లక్ష్మణస్వామి సప్రాణ రంజితుండు”
చెప్పె సంజీవివద్దని యంపె నన్ను

సీ॥ ఆలిపల్కు మునినాథు ఘనముగ వీక్షించి
జనహితంబైన వనములందు
సిలకొక్కఁడు నొంటి నిష్ఠతోఁదపమును
జేసెడుఁ జూడంగఁ జిత్రమౌను
మాటలు విపరీతమైతోచు తనియెద
నందుఁ బావని పూర్వమట్టులాడఁ
గోపించి మునియును ఘూర్ణితనేత్రుడై
వాయుపట్టిని యొక్కపరుషవాక్య

తే॥ గీ॥ మాడ నాతడుజృంభించి మహినిఁ జలచి
గజ్జ సేయుచు నాతని కంఠతలము
హస్తపుద్ధినఁజేయుగ నతఁడుగూలె
నిజభయంకరరూపంబు నేర్పుఁదాల్చె

సీ॥ నన్నువంచించి తానరిగెంటో శమనుని
పట్టణమార్గంబు నట్టివట్టి
రాక్షసుండీతండు రామునిదయచేత
నిప్పుడుఁజంపితి నేనునింక
నెక్కడికేగుదు నెట్లుఁగాంతుకొయంచు
సంకటపడి వాయుజాతుడపుడు
సన్యోన్యఘర్షణ క్షతములువాయంగ
జలజాకరంబున స్నానవిధులఁ

తే॥ గీ॥ జేయనంచును దలచి తప్పేకరాంబు
కణములనువోగి మగుడంగఁ గాలువట్టె
ఖరతరంబైన వక్రనక్రంబుయొకటి
తనదుదంష్ట్రల బాధించుచును గడంగి

సీ॥ ఇదియేమిటకో నన్ను మదమునబాధించు
చున్నది యంచని చూడ్కినిలిపి
సత్త్వసంపన్నుడై సామెరి పాదంబు
జాడింప నదియును సకలమైన
గ్రాహరూపముఁబాసి కమనీయభూషణ
కాంతులు దిశలెల్లఁ గ్రమ్ముకొనగ
నంగనయై మ్రోలనగుపడ నాతండు
నీవెవ్వతెవు నిందునేగుదేరఁ

తే॥ గీ॥ గలుగుకారణమిప్పుడుఁ బలుకుమన్న
నదియు వినమితగాత్రయై యంజనీజు
కిట్లుఁజెప్పెను మనమున కింపుఁగలుగు
నరసంయుక్త భాషణ చతురిమముగ

సీ॥ రామభక్తాగ్రణీ! రక్షించితివినన్ను
దుష్టరూపముఁబాసి శిష్టనయిలి
నాట్యశాస్త్రంబున నలువలో యప్సరో
కులమందు నేనును గొప్పఁబుట్టి
శతమఖునానతి శైలణాధిపువేడు
సద్బ్రహ్మణాంశజుఁ జపలుఁజేయి
సక్రమక్రంబవై వణలుచుందుము పొమ్ము
దుష్టయంచును నన్నుఁదొలఁగఁద్రోల

తే॥ గీ॥ శాపమోక్షంబుసెప్పవే సత్త్వతేట!
యనిన నాతండుఁగరుణించి యప్డుఁజెప్పె
రామ కార్యార్థమై కపిరాజుయొకడు
వచ్చి భవదీయతనువు నవాప్యఁగను

సీ॥ స్పర్శింప నీదైన జన్మంబుఁగలుగును
పోయివచ్చెదనంచుఁ బోయెదివికి
నీకృపచే నన్ను నిప్పుడుఁబాపిలి
హేయజన్మంబున హింసపలన
జీవింపు నాదైన చేతలు దీనికిఁ
బ్రత్యుపకారంబుఁ బడయుమయ్య
నీభుజబలముచే నీల్గినవానొక్క
లలిరాక్షసుడు పేరు "కాలనేమి"

తే॥ గీ॥ నిన్నువంచింపనెంచి తానేగదివికి
భావియుగమున నితడు దుర్భావుడగుచు
జన్మనొందును "కంస" భూజానియగుచు
విష్ణుచేతను మరణంబు వీనికపుడు

సీ॥ అనిచెప్పి యప్సరోవనితయు వాయుజా
వీక్షించి యిట్లను పిదపవత్స!
సీతామితార్థము నేనెఱుంగుదు రామ
సోదరు బ్రతికింపఁ జొచ్చి వెదుకఁ
బోవుచున్నావు పుణ్యాచార్యంబులఁ
జేసిననేగదా సిద్ధిఁజెందు
సకలవాంఛలునందు సారసనేత్రయుఁ
జూపె నాతని కష్ట శోభితంబు

తే॥ గీ॥ దివ్యతరుపుల పదమును దివిజగంగ
జలము నభిషిక్తమైనట్టి "సంజీవాఖ్య"
పర్వతశ్రేష్ఠ మానంద భరితుడగుచుఁ
దద్గిరీంద్రంబుఁజేరెను తన్వియరుగ

సీ॥ ఒకచోట ఫలపుష్పయుక్తంబులైనట్టి
కమనీయ రావులఁ గాంచెనతడు
ఒకచోట మత్తాళియూథంపు ఝుంకార
సంగీత సద్వనస్థలములొప్ప
ఒకచోట నోషధీయుద్ధత లతలను
గాంచెను కన్నులంగటవుఁ దీర
ఒకచోట జపతపోయోగంబు సల్పుచు
నిల్కాడరానున్న నిష్ఠపరుల

తే॥ గీ॥ గరుడ గంధర్వకిన్నర వరులఁగూడి
సంతతానంద సౌభాగ్య సకలసుఖము
లనుభవించెడు కోనల నప్డునొక్క-
చోటఁజూచెను గరువలిసూనుడంత

సీ॥ ఎంచశోధించిన నిమ్మగఁదనమును
వలయునట్టిది పొందవలను ఁడని
పాలయూపననాట గ్రహియించి యింతను
దడపుసేసినఁ బనితప్పిపోవు
ననిబుద్ధిఁ దర్కించి నగరాజమును రాము
సన్నిధికెనిష్టఁ జక్కఁ జేర్చి
మాఘిషగ్వరుడును బరికించి సంజీవ
లతికను జేకొని లబ్ధజీవ

తే॥ గీ॥ నుగఁ జేయును లక్ష్మణాఖ్యనురియనును
స్వర్గగజకోవ ఖాతినిఁ జాలబలముఁ
గలుగువాహుద్వయంబునఁ గదలఁ జేసె
నిపలరాముని వృక్షమ్ము నీడ్చినట్లు

సీ॥ సర్వజనాభీలజనకంబుగా గిరిం
ద్రించుచు నటుచేత రాజిలుచుగఁ
బట్టి సత్త్వంబునఁ బవనపుత్రుండప్పు
లంఘించె నాకాశలక్ష్యముగను
సుకసంఘమంతయుఁ జూచుచు సుమరాజ
వర్షంబుఁ గురియింప హర్షమొందని
మారుతవేగుడై మహానుతికెక్కఁగ
క్షణములో దేశంబు లధిగమించి

తే॥ గీ॥ యుద్ధశిబిరంబుఁ జేరె నయోధ్యవరుఁడు
వానరసమూహమంతయు భక్తివినయ
సంభ్రమంబులఁ దెసగొని సన్నుతింప
గిరిని ధరణిపై నిడిమె నాక్రాంతమూది

సీ॥ బ్రహ్మాండభాండంబు బ్రక్కలించెను మే
యాఁగని వైద్యుండు నెంచుచునగ
రామభక్తునకెందు రావగు దుఃఖము
లుంగునే యంచని కపులుపల్క
సంతోషచిత్తులై జనకజాధిపుఁడును
వాతజా బహుధైర్యవర్తనంబు
వలనఁ గార్యమునయ్యె నిలఁగీర్తి హెచ్చెను
యంచని హర్షమయమునఁ బొంగ

తే॥ గీ॥ స్వీకరించియు వైద్యుని చెంత కేగి
తడవు సేయక సంజీవిపర్వతంబు
చేత లబ్ధిపసునిగఁజేయుమయ్య
లోసుమఁబ్రార్థింప నంతను యాద్రికడకు

సీ॥ త్వరితంబవేంచేసి వారిజమిత్రుని
రాకఁ గాంక్షించి యామము నిష్ఠ
దేవతలందఱి దీవనలైకొని
సంజీవనామంబు "సకలమృత్యు
వారిణి" యని పల్కి పరిశాఖనొక్కటిఁ
గరమునఁదాలిచి పరమభక్తి
మంత్రములుపలుకుచు "మహిఁబలియుండైన
లక్ష్మణస్వామి లావుఁగలిగి

తే॥ గీ॥ లేచుఁగావుత" యంచని లీలనపుడు
నాసకొనయందు నాకులనుంచునట్లుఁ
జేయఁ దెప్పిప్రదసుండి లేచినవిధంబుఁ
గాగ నుత్థితుడయ్యె లోకంబు మెచ్చ

సీ॥ రాక్షసాధమ! నిన్నుఁ బొడిచంపెద
నంచని యనుజుండు నపుడు పల్కె
శత్రువర్గంబులు సమసిపోయెనిలేవు
కోపము నుడుగుమంచు మారుతియును
బల్కె లక్ష్మణుని దీర్ఘబాహుల నాలింగ
నంబుఁ జేసియు బహుసవ్యమైన
ఫలసంతతులు పెట్ట భక్షించి యాతండుఁ
దొంటి విధంబునఁ దోఁచె నంత

తే॥ గీ॥ లంకనగరంబుఁ జొచ్చి తెల్లంబుఁ గాగ
తంత్రికంతయు నింద్రజిత్తుపుఁ జెప్ప
నిదియ యదనని తోషించి మదమెసగఁ
గదనమొనరింప నద్దశకంధరుండు

సీ॥ కాల్బలంబును రథగజములు తురగంబు
లాదిగజనులు మేలంచుఁ బలుక
సామంతరాజులు సహచరుల్తోడుగ
రాగ రోషంబున రంజితుండు
నగుచు రామునిఁ దోడ నాహవమొనరింప
భేరిభాంకృతులు దిగ్వీధినిండ
వింశతిభుజముల నస్త్రంబులు మోపెట్టి
వచ్చిన రాముండు భయముఁ గలుగ

తే॥ గీ॥ బ్రహ్మతేజంబు ముఖమునఁ బటిమదనర
వెలుగుచున్నది వీని నేవిధమునైన
నొంచుటకు సదుపాయంబు నూహఁ జేయ
వలయునని మిత్రవర్గంబు వైపుఁ జూడ

సీ॥ ఇంతలోపల రావణేశ్వరుండప్పుడు
దశహస్తములను యుద్ధమునవేయి
మధ్యమార్గములోన మార్తాండ మండలం
బన్నియుఁ గ్రుమ్మంగ నక్కజముగ
రెండవసారి వర్షంబులగు యస్త్ర
లన్నియు నెసరిన రామచంద్రు
నిశితవిశిఖముల నుగ్గాడు నుండంగ
సతమును వివిధాస్త్రతతిని వేగ

తే॥ గీ॥ మునను రాముని నేసినఁ బూర్ణకోప
కలితముఖమున రాముండు ఘనతరంబు
లైన శతసంఖ్యశరముల నవనిజాక
హృత్తుగర్వంబు మాయించె హుంకరించి

సీ॥ ఆగ్నేయశరమున నతభీకరాగ్నినిఁ
బుట్టింప వారుణంబున నమేయ
జలమునుఁ గురిపించె జనకజాధిపుడును
శ్రయవర్యుఁడు నంత సర్పములను
మదమున వైచిన మానవపతియును
గరుడాస్త్రగములను గరినమగను
జొప్పింప నాగముల్ సొక్కినఁ గ్రిదుపి
రొధియు మనమున రోషమంది

తే॥ గీ॥ సప్రయోగంబుఁ జేసెను సకలజనధి
యంకరంబును శ్రేష్ఠంబునైన విశ్వ
కర్తయస్త్రము హస్తయుగంబు మొగిచి
ప్రార్థనంబునుజేయుగ వ్యర్థమయ్యె

సీ॥ అస్త్రంబులన్నియు నడగిని శ్రీపుటఁజూచి
యనుపమంబగు గనులఁగొంచు
గలుగ రామునిఁగని రాకుధ్ధ్వ నాయస్త్ర
పటిమనుబాలంగఁ దామిసెని
నిర్వీర్యుఁజేసితి నేనింతఁబోదునా
రణమునననున్ను మారణము సేసి
గింపఁ బ్రగల్భము లన్నియునాడగ
రఘువంశపతుఁడును రాజసోమ

తే॥ గీ॥ హా! మదీయ బాణాగ్ని నిర్వాపించి
గర్వమెడలించి నాతోడ సంగరము సేయు
మల్లకార్యంబు లీవ్వలందె ఫలించె నిప్పు
నహహ సత్కీర్తి హెచ్చు నిజ్జగమునందు

సీ॥ అభిరామమూపాలు బాడినపలుకులు
మునుజనుల విధముఁ జెపులఁజేరి
పినవయుడవని ప్రేమాతురంబిని
నీవంపుఁబలుకులు నిన్నుఁజొచ్చి
సంధిసేయుటమేల సమరోగ్రుడగువాని
కెందును సరయంగఁబోందుచెటు
యనఁజేసి విజయంబు నార్జించుటొండెను
రణమూమి వేగ యమరాలయంబొండె

తే॥ గీ॥ సైన్యములు రాజకోటికి నపయముగెల్చి
సకలసౌభాగ్య భోగవాంఛలనుదేలఁ
గలను యనియెడు దానవపలనుజూచి
జనరాజ్ఞమెధ్యంగుఁడుఁ జక్కఁబల్కె

సీ॥ తోయజహితుఁడిష్ట తూర్ణంబ వచ్చెను
వార్ధిలోఁ గ్రుంకెను వైరిగనుచు
సంగరంబును నేఁడు చాలింతమని చెప్ప
నంతటఁ దమతమ యాలయముల
చనిరి లంకాధికారియు ఘనునివ
హాంబుతో నేగెను యుప్పసించి
యుద్ధరంగమును నోపృప సైంకు
ల్పనిద్రఁ బొందిరి సుఖతరముగ

తే॥ గీ॥ దివసమూనవరూపులు ధ్రువకరులుఁ
దంచుమంచితి ఖావియుద్ధంబు లెట్లుఁ
బరిభాషంబులో యందరి బాలకాను
చూచయుమధ్యాను సంతసమొదవన వృషు

సీ॥ రావణుపంపున రాక్షితాస్త్రంబులఁ
గొనివేగఁ గుంభకుంభాదులంత
దర్పంబుఁ జెలరేగ దానవాంతకుడైన
రామునిమీదికి రంపహారగుమ
మూఁకు బాణముతేయ పూత్కారమునుపల్కి
దశరథతనయుండుని చితిపికి
ములను రెట్టించిన మోహునవేయంగ
నోలిరిద్దఱు సంగభమంగముగఁ

తే॥ గీ॥ భైకిలేచిరి కరములఁ బటుపుఖడ్గ
ములను బట్టియుఁ గౌసల్యపుత్రుడంతఁ
జిత్రబాణంబునేసి విచ్ఛిన్నముగను
జేసె హస్తద్వయంబును సిగ్గుగొంద

సీ॥ రామభూవరుచేత రక్తసిక్తాంగుడై
కుంభనికుంభులుఁ గూలిపోయిరి
నగుచు రామునిపైన నారాచతతులఁ
బాణముల నేయగ బద్ధరోష
కలితుఁడై ఘోరాస్త్రగణములను ఖండించి
పాదయుగ్మంబును ఖండించె నంత
కాలాదిరహితమై శాద్వలతనువులఁ
బోలి యుద్ధరంగభూమియందుఁ గూలె

తే॥ గీ॥ బడిన నిశాచరవంశజాతుండుఁ బరసి
కీల జాలంబుఁ గల్గిన మూలశక్తి ము
చ్చక్కి దుర్గయంబును నేడు ధనిజేమీన
బాష్పముష్టతులగుచుఁ గూలుదురు గాక!

సీ॥ చేఁబూని పైమాటఁ జెప్పుచు విఱుపంగ
నదియును వెగనేసె నసులవలలు
క్షణములోపల దివిజాదిబృందంబంత
సంస్తుతుల్సేయంగ సమర భూమి
పలలపుష్పగనఁ బహుళశతండంబులఁ
బరిపూర్ణమైయుండి పరవిూంగ
శావసోత్సుకతను గమనొప్పియుండెను
దనుజుల యవయవ ధర్మములను

తే॥ గీ॥ గలిగి భీకరమైయుండె కాలవశత
సర్వరాక్షససైన్యంబు సన్నగిల్లె
సౌమిత్రిమారుతజముఖ్యులు నందితంబు
లైన మనముల తోడుత రాముఁ బొగడ

సీ॥ వీరాధివీరులం వినుత యశోధను
లుఁ గుంభనికుంభుల కుత్సితంపు
మరణంబు లెల్లను సురవిరోధికిఁ జెప్ప
నత్యంత ఖిన్నుడై యతడు నింద్ర
జిత్తునుబిలిపించి సేనతో నరులపైఁ
జెచ్చెర నేగుము సితజవాశ్వ
ములను శతాంబకంబులను దాల్చియు దుం
మునుజేయుటకు రామభూపుతోడ

తే॥ గీ॥ నన్న జనకుని మాటల నాదఁదాల్చి
పటుతరాస్త్రసమేతుఁడై చటులరాక్ష
సప్రజాలముఁ గొల్వగఁ జనియెననికి
దైత్యులగ్గింప సురలుమోదంబు డింప

సీ॥ సీతాహృదయహోరు జితవైరివర్గుండు
రాముండుఁ దమ్ముని రణపటిష్ఠుఁ
గాంచి యిట్లను లోకకల్యాణమేర్పడ
నాజినిహరియింపు మమితశౌర్య
నింద్రజిత్తును నేను నిఖిలరాక్షసచయం
బడగించి శ్రమమునుబట్టినాడ
యుద్ధంబుఁజేయంగ నోపంగలేనన
సౌమిత్రి యత్యంత సంతసంబుఁ

తే॥ గీ॥ గలుగఁ బగతుబఖండింపగలను మఘవ
జిత్తు గర్వంబుఁ దూలంగఁజేసి నీవు
మెచ్చునట్లుగఁ జేసెద మేలు యాశి
షంబులిమ్మంచు నాడిన జనపతియును

సీ॥ ఆయమ్ముఁగొండువుగాత సర్వేశ్వరుఁడను
నంబును దీవించ నప్పుడువైరి
పములందఱునుగూడి వచ్చిన జంకక
సౌమిత్రి ధనువును సవరించుచుఁగ
ట్టి దివ్యాస్త్రసంపాదిత, లసలంగా
లక్షణంబునఁ జేయ దనుజవరుఁడు
త్రిపురహారుండగు దేవదేవుని మాత్రిక
తనులను దాక్షేక్షకణముహాయు

తే॥ గీ॥ లక్ష్మణుని మీద కరి యుగళాంబు వమునఁ
వరుస షష్టి బాణంబులఁ గురియు సేయ
నతఁడు వానిని మధ్యసనదరి ద్రుంచె
నింత వారును సుప్రతిష్ఠితగుచు నడఁతి

క॥ గాథరసంబును గల్పించ నాగ్నేయ
బాణరాజంబునఁ బాపెనతఁడు
వీవిహరోగ్రప్రవాహమేయంగ లక్ష్మణ
వారుణంబున నదివన్నెఁదలఁగె
సర్వప్రతతులను శత్రుపునిగిడించ
గాయ దాస్త్రంబునఁ గలిసెఁ బాణము
ప్రహోత్కృష్టబలమును బరగెడు నారాయ
ణాస్త్రంబునన దాని నాపెనతఁడు

గీ॥ విస్ఫురితములు రావణి దీప్తముగను
వేయుసంతతాం సన్నిటి నిపుణముగను
రాముని మధ్యమ నడుమున లావు నెడఁగఁ
జేసె సురసమూహ నిర్జరశ్రేణి మెచ్చ

సీ॥ క్రవ్యాదకోటులఁ గదపలి పూన్పైఁ
గవిసిన నారదుఁ డవిపమాన
భాసురగదచేత వారిశిరంబులు
గవియుచు పదములు ఘనతరంబు
లైన జానూదర రథములన్నిటి
నవియంగఁ గొట్టుచు నాహవంబు
సల్పగ నాఱగ వాతని సంరంభ
విజృంభణమునకు విష్టపంబు

తే॥ గీ॥ అన్ని భాషించె దశరథ రాముడంత
నాంజనేయునిఁ గాంచి పుణ్యాత్మ! దైత్య
పరుడు దుష్పదయ్యె నేభంగివినిఁ
బంగవదెకన్న నతడును జన్మఁదెచ్చె

సీ॥ దశరథ పుత్రక! ధర్మస్వభావుక!
దైతేయనాశక! ధర్మసంగ!
పాపాభవాతూల! బహుజనసుతశీల!
పరితోషఘనదిబాల! భక్తజాల!
రాత్రి చాలంబున రాక్షసశ్రేణికి
దుర్భరబలమును దోః ప్రతాప
మును గల్గఁగాపునఁ గనగ పథ్యాహ్నంపు
కాలానఁ జంపుటఁ గను సులభము

తే॥ గీ॥ దీని యోచించి చేయుము, విబుధవరులు
మెచ్చునని యంత రాముంకు మేలటంచు
ననుజు వీక్షించి దానంపగింపు యముని
సదనమునకంపఁ బలికిన సంతసమున

సీ॥ సర్వాధికంబగు శాతోగ్రశరమును
నాత్మనుపాసించి సన్నుఁగన్న
ఒల్లికి భక్తిని ధర్మంబుఁదప్పక
సేవాది సత్క్రియల్ సేయుచునేని
జనవంద్యు రాముని జనకనందనునెప్డు
సద్భక్తిఁగొల్చుచు సంచరించు
నేనిని గురువుల నిష్ఠంచి యుక్తుల
నణకువ సద్బుద్ధిసంయుచేని

తె॥ గీ॥ సత్యమెప్పుడు విడువక సాగునేని
ధరణి దివిజుల మాటకుఁ దప్పనేని
వచ్చుఁగాపుత నీతఁడు సమసి యూచు
అంచు లక్ష్మణస్వామియు నంచనవియు

సీ॥ ఆ పనిశిఖాహారంబు రోయుచు దీధితుల్
వ్యాపింప వచ్చిన వైరివరుఁడు
నిశితబాణంబులు నేర్పొప్ప సంధించి
దానిపై విడువంగఁ దద్భటంబు
నారావతతినంత నాశనంబుగఁ జేసి
పరులకభేద్యమై భయదరంబు
నగుచు రావణి మహోదగ్రంబు సలలిల
వివిధకుండల ముఖ్య వేష్టయుక్త

తే॥ గీ॥ మైన శిరమును ఛేదించె భాసురముగఁ
బుష్పవర్షము దివినుండి పుణ్యసూన
నంబునట్లుగఁ గురిసెను నాణ్యమైన
సరవిస త్త్రసఁజేసి రిపునలంత

సీ॥ తమ్మునిచేతకుఁ దరణికులుండును
హనుమంత సుగ్రీవ యంగదాదు
లందఱు మనముల నానందమొప్పార
వినుతిఁజేసిరి భుజవీర్యమునకుఁ
దక్కటిమూకలు దండెత్తివచ్చినఁ
దరలగఁదోచెను ధైర్యముగను
ననిలజాతుండప్డు నాహవభూమిని
శేషరాక్షసులును సిగ్గుఁజెంది

తే॥ గీ॥ లంకనగరంబునొచ్చి యారావణునితో
యగ్రపుత్రుని మరణమంతయును దెలుప
మూలవిచ్ఛిన్నమైచెడి భువినిఁగూలి
నట్టివృక్షంబుపోలిక నతడువంత

సీ॥ ధరణినిగూలి హాతనయ! పరాక్రమ
ధుర్య! నీనిండు పందురనిమోము
నికనెప్డుఁజూచెద నిల్గితేయనిరోన
మమ్మందఱనుబీడి మర్త్యలోక
మునసుండనీక నిన్మందుగాఁజేకొని
యముడెట్లుఁజొచ్చె నన్యాయపథము
దుష్టబుద్ధినినేను తుంటరి తనమునఁ
జేసినదానికిఁ జిక్కితిప్పు

తే॥ గీ॥ నీదునామంబు భుజముల నిష్ఠురతయు
మఱచిపోవగరాదుగా మాన్యచరిత!
రాజసత్కారసౌఖ్యంబులందుఁ దేలి
యుండవలసినవాడవు యుద్ధనిపుణ!

సీ॥ అరిమునకపిల్లుసి ఘనకాయుడైనట్టి
దశకంధరుండు మొత్తమును సైన్యం
దరివాల్చియుండంగఁ దత్పరివారక
తతులును రీతిమైనయ వారి
కణములఁ బెర్చిన ఘనకపితాప్తుడై
కాకుత్స్థతిలకుల స్కందనమందు
నిర్జించుమార్గంబు నేరకఁ దలపోసి
స్వాయముగ వారినిఁ జంపఁజూత్తు

తే॥ గీ॥ ననుడు రెండవసారి కయ్యంబు సేయ
వచ్చె నాహవభూమికి భటులు హేతులు
రథగజంబులు రాక్షసప్రకరములును
గొల్వ దాకొండు దైత్యేరకాండమాత్కి

సీ॥ సాహసర్వమేర్పడ సకలనారసముల
నేసిన నన్నింటి నిమిషమాత్ర
కాలంబునందున ఘనరామబాణంబు
వారింప వైరియు వానరతతి
నొంపంగ శూలంబునుగ్రతవైచిన
నవసజుందును దానినణగఁజేసె
వింశతికరములఁ వేత్వేఱ ఖడ్గము
లైకొనివేయగఁ గడునలిగియు

తే॥ గీ॥ దివ్యబాణంబు సంధించి దివిజగణము
మెచ్చ ఖడ్గవితానము మిక్కిలిగను
తునుకలగునట్లు ఖండించె దోఃప్రతాప
మతిశయిల్లగ జనకజామాతయపుడు

సీ॥ సౌమిత్రి పదిపది జనితవైరముచేత
బాణంబులేయగఁ బటుకరాళి
చైత్రేయవరుడును దరలంగఁజేసియు
నతనిని శతసంఖ్య నంగములు
ముంచిన వాచితూపులనేసి లక్ష్మణ
స్వామియు నవియెల్లనసిపోవఁ
జేసె నంతట రణసింహుఁడుఁ దాపని
యరివీరసేనల హస్తగదను

తే॥ గీ॥ నుగ్గుగాచగఁజేయుచు నిఖిలదివిజ
వరులునుతియింపఁ బ్రస్ఫుటవాక్యరచన
రామభక్తుండు రాజిలె రణతలమున
దివిజశత్రుఁడు మాన్యాకనేఁజెదరిలుచు

సీ॥ రామచంద్రుఁడు నప్డు లంకాధిపతిఁజూచి
దుర్మార్గుఁడనమున దివిజగణముఁ
దల్లడిల్లగఁ గామపాసుండవయి నీవు
మారీచమాయను మరువఁజాలక
జేసియుఁ జపలాక్షి సిగ్గింతయునులేక
సీతను దెచ్చితి చెట్టఁబట్టి
సంతోషమున నప్డు సలిపితివంతయు
నోర్చుము వివిధంపునుగ్రబాణ

తే॥ గీ॥ తతినిఁజూచెద నీయుద్ధరనమునుచుఁ
బలుక మానసమునూలంగ నలుకఁదనర
యుద్ధధరణినివీడి యహోయనుచును
యాక్మపురమునుజేరె రాక్షసవరుండు

సీ॥ ప్రఖ్యాతమున బహుసమ్మతికెక్కిన
కుంభకర్ణుండట్లుఁ గూలుటకును
పుత్రాగ్రజుండును బురుహూతగర్వని
ర్వాపణుండును నైనవానిమరణ
మునకును మనమున ఘనముగఁ జింతించి
మంత్రిపుంగవులను మాన్యచరితు
లను పురోహితులను రాక్షసప్రవరులఁ
బిలిపించి మిక్కిలివినయమొప్ప

తే॥ గీ॥ నిట్టులను నాదుదుఃఖంబు నేర్పుతోడఁ
బోవునట్లుగ దశరథపుత్రయుగముఁ
ద్రుంచునట్లుగఁ జేయుడు యుక్తదేహు
లార! నయవంతులార! మీలావుబుద్ధి

సీ॥ అనినరావణు మాటలాలించి వారును
చిత్తంబులొక్కటఁ జేతఁబట్టి
ఘనముగఁ జింతించి కాకుత్స్థవర్యుల
నిర్జించువిధమును నెఱుకసేతు
మనుచు రాక్షసనాథ! పాతాళయజ్ఞంబుఁ
జేసినవారలుఁ జిత్తసుఖము
నొందియు వైరులనుగ్గాడి జయలక్ష్మిఁ
బడసినగాథలు భాసురములు

తే॥ గీ॥ పరమభక్తిని మీధర్మపత్నితోడఁ
గరము హోమంబుసేయ విఘ్నంబుఁబొంద
కుండవలయును లేనిచోఁ గూలఁగలదు
సర్వవంశంబునని వారుఁజక్కఁబలుక

సీ॥ రాజితంబగు మాటలనువిని రావణుం
డంతట నగవంబు భసుదుద్ధ
వంతంబుగనుజేసి పాతాళహోమంబు
జరుపఁబడుననియుఁ జూడఁబంచె
సకలరాక్షసులును జనుదెంచి రపటకిఁ
జూడువేడ్కతో బహుశోభితముగఁ
బరిచారతతులును బహుళంబుగా నలం
కృతుఁజేసిరి సభాతలమ్ము

తే॥ గీ॥ భార్గవుండగు శుక్రుని భాసురముగ
బ్రహ్మపీఠంబుననయుంచి ప్రముఖతతిని
వివిధపనులకు నియమించి వేడ్కతోడ
దీక్షఁగైకొనె రావణదివిజవైరి

సీ॥ వివిధంపు ఋగ్వేదవృత్తంబులను నొక్కి
రాత్రించరుండును విమలఁబలుక
జయశౌర్యములకు భాసంబైనమంత్రము
ల్చదివెను యొక్కడు సంఘసముగ
అగణితాజ్యఘటంబులన్నియు శిఖలందుఁ
గ్రుమ్మరింపగ నవిటాక్షమైన
దీధితుల్చిమ్ముచు దిగ్వీథులన్నియుఁ
గప్పగ నాకలోకమున నింద్ర

తే॥ గీ0 గురులుభయమునుజెందిరి కోటిమూక
లన్నియును గగుర్పాటున రామచంద్రు
చరణకమలంబులకుమ్రొక్కి చాలభక్తిఁ
దశయకెఱిగించి యప్పుడుదద్విధమును

సీ॥ అంత రావణుతమ్ముఁడైన విభీషణుం
గంతయు నెఱుగంగ నతనిభటుల
సత్వరంబుగఁబిల్చి సంక్షోభకారణం
బరసిరమ్మనిపంప వారుఁదిరిగి
దశకంఠకృతమగు తద్యాగమునుజూచి
యిదియదీనికి సర్వహేతువనుచుఁ
దలచి రామునకును దైతేయవరునకుఁ
జెప్పిన నాశ్చర్యచిత్తములతో

తే॥ గీ॥ మునిగియుంటిరి యంతటభూవరుండు
దీనికధనంబుఁదెల్పుడు తేటపడగ
ననుమవేడగ నందఱునాకసంబుఁ
జక్కఁజూచిన గుణవిభీషణుఁడు మఱియు

సీ॥ వారఘాత్మజ! రామధరణీశ! మాయన్న
పాతాళహోమంబు భరితరోష
దగుచుఁ జేయుచునుండె నదిపరిపూర్తిగ
నయినచో మనకుఁగీడావహిల్లు
దనుజుంను మరణమొందకయుండుఁ గావున
దీనినివిఘ్నంబుఁ దివిరిఁజేయ
వలయును నావుఁడు వనజాతనేత్రుఁడు
జనకజాధిపుడును సైన్యవరులఁ

తే॥ గీ॥ జూచి మీరొనసవనంబుఁజొచ్చి వికట
వేషభాషల రాక్షసవిభునిమనముఁ
జెదరిపోవంగ నెవ్వరుఁజేసెదరనుచుఁ
బల్కఁ వాలితనూజుఁడు వచ్చెనపుడు

సీ॥ కౌసల్యసూనుఁడుఁ గరమున వానిని
ధైర్యంబునకు మెచ్చి తనయ! నన్ను
లంకాధిపుని యజ్ఞరాజంబు సర్వంబు
ధ్వంసంబు సేయంగవలయు ననెను
మీయానదాటక మీయాజ్ఞంబుల
మహిమచే దానవశక్తి గోప
మంతయు విచ్ఛిన్నమగునట్లుఁ జేసెద
నంచును యంగదుం డప్పు డనియె

తే॥ గీ॥ మదినిఁ దెనగొన నేగెను బవన వాన
వానర శ్రేష్ఠముఖ్యులు వానిఁ బొగడు
చుండ పాతాళలోకంబు శోధితముగ
నమృతభుక్కులు మోదింప నవలనెగడ

సీ॥ దివ్యతేజంబునఁ దేజరిల్లుచు మోగ
నిద్రయందున్నట్టి నిర్జరమతిని
రత్నకుండల ముఖరాజిత కంటుఁ
గనుగొనియిట్లను కపివరుండు
రావణదనుజేంద్ర! రామునిఁ జంపంగ
సలుపుచున్నాడవా వననమెంచి
యీరేడులోకాల నెందుఁ గూడినఁ
గాకుత్స్థవరు గెంచఁగలరె చూడ

తే॥ గీ॥ నీదుజన్నంబు భంగంబు నేనఁజేసె
ననుచుఁ గపులను బురికొల్పి యంగదుండు
మూత్రరక్తాది దుర్గంధ పూరిషముల
నొక్కపెట్టునఁ గురియింప నొచ్చిపోవ

సీ|| హోమగుండంబులు నుపయోగ రహితమై
వల్లారె తేజంబు సర్వమడగ
బ్రహ్మాదిముఖ్యులుఁ బరిభవింపఁబడిరి
వానరతతిచేత వన్నెఁదఱిగి
సర్వజనాఖిల జనకంబుగాఁ జేసి
నను రావణుండును నధికభక్తిఁ
గలిగి సంచలనంబుఁ గాకుండుటను జూచి
వాలి తనుజుండు వానిభార్యఁ

తే|| గీ|| బరమసాధ్విని సాహస పక్ష్మనేత్రఁ
గంబుకంఠిని నిత్యశృంగారవిభవ
నైనమండోదరినిఁబట్టి నగుచునీడ్చె
ధరణిమీదికి జనులెల్లఁ దల్లడిల్ల

సీ|| కబరీభరంబును ఖర్షణఁగావించి
యవయవంబుల నంత హాస్యముగను
స్పర్శఁజేయుచు బహుపరుషవాక్యంబులఁ
దిట్టుచుఁగొట్టుచు దివిజవైరి
కనుగొనుచుండగఁ గాసిల్లఁజేసినఁ
గావరేయనుచు నక్కాంత దీన
ముఖమున నాత్మేశుమొంగిట నేర్చిన
విగతనిష్ఠత నష్టవిభుఁడుఁగలగి

తే|| గీ|| రోషవిజృంభనయన విలోలుడగుచుఁ
గీడుదెచ్చెఁడు నాసతిఁగీడువెట్టె
వానిఁదీర్చెదనంచును బాహుబలముఁ
జూప మర్కటవీరులు నంతరేగి

సీ॥ పాదఘాతంబులఁ బలుమాఱుఁ బిస్సుచు
రాక్షసశ్రేణిని రక్షసము ల్ఁ
గూలంగఁజేసిన ఘూర్ణితనేత్రుఁడై
క్రవ్యాదవీథుల ఘనపరాక్ర
మమునుజూపించిన ఖడ్గవాదెరంబు
ననఁజేసి వాటును మొనసుండి
గృహములకునుదోవఁ గీర్తిగను విభీ
షణునిఁజేరెఁ రామచంద్రుని

తే॥ గీ॥ వైరివిషయంబుల నగగ శక్తిఁ గనర
యజ్ఞవిధ్వంసనంబును హానిఁ చేసి ఎ
నాటిఁజెఱచినభంగియు నంతఁ జెరలపఁ
బరచి రంతట వానరప్రతతి పెంపు

సీ॥ రావణబ్రహ్మయు రామలక్ష్మణులను
హతమార్పఁజేసిన యుద్ధ...
మంతయు పృథగాగ వింతఁ జెలువ దాని
ధారంబు మంత్రమై పైనఁ జెప్పె
యేవిధంబుగనైన నినకుల వ్యయము
కదనరంగంబున ఘట్టియాని
గాఁజేతునను గర్వంబు మెప్పుగా
మూడవమాఱుగ మోహ...

తే॥ గీ॥ తావునంతరా యూఁగని ప్రత్యక్ష
వత్ని యెదురేగి నాథునిఁ బట్టఁగాఁగ
రాక్షసాధిప! దైత్యయక్షిక్కిఁ...
రణముసేయంగఁ బోడుమ రాముతోని

సీ॥ వైకుంఠవాసుఁడు వాసవప్రార్థన
జయశీలుఁడై ధరజన్మమంది
దశరథసుతుఁడయ్యె దానవాదులఁ జంపఁ
దాటికి వధియించెఁ దరుణిఁ జేసె
మౌనిజన్నముఁ గాచె మాయించె ఖరరాక్ష
సప్రకరంబును విప్రకులము
రక్షించె వాలిని రణమునఁ దునుమాడె
సుగ్రీవుభయమును సోలఁ జేసెఁ

తే॥ గీ॥ పవనసుతు భక్తులందునఁ బరిగణించె
గిరిశకంఠునివిల్లుఁ బల్కుడిమిఁ ద్రుంచె
జనకనందనఁ బెండ్లాడె సకల జనులు
సంతసంబునఁ దేలగ జనవిభుండు

సీ॥ తండ్రియానతిఁ దాల్చి ధర్మమార్గంబున
రఘువరుండును నిజరాణితోడ
సోదరయుతుఁడునై సుస్థిర కానన
వాసంబుఁ జేయగఁ బర్ణగృహము
నందునుండగ సీవనంగ బుద్ధినిఁ గల్గి
నాతినిఁ దెచ్చితి నాశమొదవ
హీనబుద్ధిని మాని యినకులు భార్యను
నప్పణసేయుము నాకునచ్చు

తే॥ గీ॥ పరులభార్యలఁ దెచ్చుట భద్రకరమె!
కరమువారికి నెందు సద్గతులులేవు
ధర్మశాస్త్రాది విద్యలఁ దనరి నీవు
నెట్లుఁ జేసితి హేయమై యిట్టిపనిని

సీ॥ యుద్ధంబువలదిక్ష నుడుగుము యంచని
తత్సతివినుతింప దనుజవరుఁడు
డాకాలనామెను ఢంబంబులను బల్కి
తన్నినఁ దత్పాదతాడనమునఁ
బడమిపైఁగూలి వేమూర్ఛనొందినఁజూచి
రణమునకేగెదు రాజితముగ
నంచు దశగ్రీవు డాలోచనంజేసి
సుభట సైన్యంబులు సురుచిరముగ

తే॥ గీ॥ వెంటనడువంగ నరివీర భీకరముగఁ
జిహ్వసేతకు సరుగంగఁ జేతనంబు
నందుఁదోచెను రాముడు నరుఁడుఁగాడు
దైవమంచని దురితుండు దనుజుకపుడు

సీ॥ హేషారవంబు లహీనమై చెలగంగ
గజబృంహితంబులు ఘనతనొప్ప
సైనికకలకలస్వనములు నిగుడంగ
శరములనాదంబుఁ జదలునిండ
రథములరావంబు రాజితంబుగనుండ
జయసూచకధ్వను ల్పక్కు మెఱయ
భూషణోదంచిత పొల్పగుసద్దము
భేరులనిస్వనం బెలమిహెచ్చఁ

తే॥ గీ॥ గదనరంగంబు విలసిల్లె ఘనుల రామ
రావణోగ్రపు బహువిధ లాఘవముల
జయము జయమని దివిజులు సంతసించి
కుసుమ రాశిని దివినుండి క్రుమ్మఱింప

సీ॥ సన్నద్ధులైవచ్చి శాతనారసముల
రాఘవేంద్రునిముంప లక్ష్మణుండు
వేవేగవానిని విధ్వంసమునుజేసి
మెఱయంగ రాక్షసవీరుఁడప్పుడు
రోషముదీసింప రుద్రాకృతిందాల్చి
బహువిధాస్త్రంబులఁ బటుజవమున
పంచటిసేయంగ నర్కసుతుండును
భయపడి రాముని పాదపద్మ

తే॥ గీ॥ ములనునంటుచు నిట్లను భూపవర్య
దైత్యవరుఁడిప్డు రణమున ధాటిఁగలిగి
వెలుగుచున్నాడు దక్షిత వీనిఁజంపు
మనగనౌనని రాముండు నతనిలోడ

సీ॥ ధరణీతలంబున దశరథసుతుఁడును
గమనీయరథము పై ఘస్మరుండుఁ
దనరగనిలబడి ధర్మయుద్ధము సేయ
సురవిభుండును మదిఁజోద్యమంది
మాతలిఁబిలిపించి మాణిక్య దివ్యస
ద్రథమిచ్చి యనుపగ రాజిలముగ
నతడుఁబుడమికిని యరుదెంచి యరదంబు
రామునకివ్వగ రవినిఁబోలి

తే॥ గీ॥ సూర్యకులుడప్డు దానిని సురుచిరముగ
నెక్కి యుద్ధంబుసేయగ నింద్రముఖ్యు
లంతరిక్షంబునుండి కీర్తనలుసలిపి
రిందువదనుని మెచ్చి వైరినిఁ దెగడుచు

సీ॥ వాతతనూజుండు పరతరువుల శైల
గములను రాక్షసగర్వమడప
సుగ్రీవయంగదు లిచ్ఛ్రతంబుగా వైరి
సేనను దుదముట్టఁ జేయుచుండ
నిశితమార్గణముల నేర్పొప్ప రావణు
మేనున రాముండు మించివేయఁ
దక్కటిదైత్యులు దర్పంబునందాక
వానరశ్రేణియు వారిఁజంపఁ

తే॥ గీ॥ ఘోరవిలపిల్లెఁ గైకసీపుత్రుబలము
తగ్గఁజొచ్చెను దశరధతనయుబలము
విస్తరించెను దద్వేళ వేదవిదుఁడుఁ
గలశజుండశ్వపటికివచ్చె ఘనతనొప్పి

సీ॥ పరపుతపోదనుఁ బర్వతగర్వసం
హరణుని మున్నీటియంబుతతినిఁ
గ్రోలిన ఘనసత్త్వుఁ గొమరారఁగాంచి వి
నీతిమైనెఱగిన నేత్రపద్మ
ములను రాముని రూపమునుజూచి యోపుత్ర!
శుభమగునీకును సుస్థిరముగ
దుష్టులశిక్షింప శిష్టులరక్షింప
జననమందితివీవు సత్త్వతేజ!

తే॥ గీ॥ పుణ్యజనుడిష్ట దినకరుఁబోలియున్న
వాడు నీబలమున్నపుడు వన్నెఁదఱిగె
లోకచక్షుని దినరాజుఁహూంఁ సూర్యుఁ
గరము ప్రార్థింపుమనిమౌ నగస్త్యుడంత

సీ॥ సర్వపాపంబుల న్నమయించుదానిని
శత్రువర్గంబును జంపుదాని
దినకర మహిమచేఁ దేజరిల్లెడుదాని
జపియించువారికి సర్వలాభ
ములను గూర్చెడుదానిఁ బుత్రార్థులకు శత
పుత్రులనొక్కటఁ బొందఁజేయు
దానిని వేదమంత్రంబుల నొప్పెడు
దానిని సుఖములఁదనరుదాని

తే॥ గీ॥ దివ్య "యాదిత్యహృదయంబుఁ" దీవ్రపటిమ
ధర్మయుతముగఁ జెప్పెను దశరథసుతు
నకు నగస్త్యమునీంద్రుండు నమరవరులు
మేలుమేలని నుతియింప మించెఘోష

సీ॥ స్నాతుడై రాముండు జపతపములఁజేసి
ధ్యానించె సత్యముఁ దపను భానుఁ
జండాంశు దినకరు సర్వలోకాతీతు
సురలోకవంద్యు విశుద్ధచరితు
భాస్కరు విష్ణునిమలపటినేత్రంబు
నుద్దామధాముఁ బుణ్యాని నజేయుఁ
గలువలదాయను ఘనుని లోకమునందు
జరిగెడు పనులను జక్కఁబెట్టు

తే॥ గీ॥ వివిధ కౌశలిఁ గోరికల్వేగఁదీర్చు
వాని సుగ్రీవపితరుని భక్తివినయ
మగ్గలంబుగ నొసగెను మహితధైర్య
మప్డు శ్రీరామచంద్రున కర్యముండు

సీ॥ పంచబాణంబుల ఫాలంబు నొప్పింప
నారుబాణంబుల నతనిఁ గొట్టు
సప్తశరములను సక్రోధుడై యేయ
దశములు నొప్పించి తలలనేయు
రామరావణులిట్లు రాజితయుద్ధంబు
సేయగ రఘువంశసింహ దప్రుడు
నొక్కొక్కశిరమును నొక్కశరమునఁ గూల్ప
నలరితంబుగ నవిజన్మమందు

తే॥ గీ॥ దీనిమర్మంబుఁ దెలియక తీవ్రచింత
నున్న రామునిఁ గనుగొని యోమహాత్మ!
వంతనుడుగుము వీనియుదంతమంత
జనులువొగడగఁ జెప్పెద సరసముగను

సీ॥ పై మాటలాడిన పరమభక్తుని జూచి
రాక్షసనేతను రాముఁడప్డు
జనసుతు వరవిభీషణుని మోమును జూచి
యట్లఁ జెప్పుమనగ నతడుఁ జెప్పె
మున్నాసురాసురు ల్మున్నీటనమృతంబుఁ
ద్రచ్చిననితడును రాక్షసులలోఁ
హెచ్చుండి యమృతంబుఁ గ్రోలినదాదిగ
చావు వీనినిఁ బొంద జంకునసఘ!

తే॥ గీ॥ జఠరభాగంబునందున్న సర్వమరణ
హరము నాగ్నేయబాణంబునంపి యింక
నట్లఁ జేయగ నీతని నాహవమున
సులభముగఁ జంపవచ్చును భూపవర్య!

సీ॥ అనియెడి దైత్యే శ్వరానుజుమాటల
నాలించి రాముండు నతిరయమున
దల్లిఁదండ్రుల నాత్మఁదలచియు నమరుల
యాశీస్సులందుచు నగ్నిబాణ
మప్పుడువిడువంగ మార్తాండ దీధితు
ల్చిమ్ముచు నదియునుజేరి పంక్తి
కంధరుయుదరంబుఁ గడువేగమునఁజొచ్చి
దగ్ధంబొనర్చెను తద్యమృతము

తే॥ గీ॥ శక్తియుక్తులు నన్నియు సన్నగిల్ల
గర్వముడిగియు వివిధసంఘట్టనములు
నల్పుచుండగ రామునిఁజక్కఁజూచి
భావిలంకాధి నేత యిప్పట్టునందె

సీ॥ క్రమందింపువేగమె రాక్షసాధిపునంచుఁ
బలుకగ దశరథపట్టియపుడు
మందహాసముఁజేసి మహినుతికెక్కిన
రామబాణంబును రమ్యమొదవ
సంధించి విడువంగఁ బయ్యనదది దశ
కంఠుని శిరయును గడిమిఁద్రుంచె
హాహారవంబులు నద్దెసగను సుర
లానందమునఁ దేలియాడిరంత

తే॥ గీ॥ నసురసంఘంబులన్నియు నాహవమునఁ
దొలగిపోయిన బద్ధ్రవతోషడగుచు
నావిభీషణుడుండెను నవ్యశోభ
నందబును జూచుచుండగ నపుడుదనుజా

సీ॥ దేహంబునందుండి తేజోమయంబగు
వెల్గుయొక్కటి రామునిని జేరా
మందుఁజొచ్చిన యంతఁ బల్గాతిశయ్యుఁడై
దశయుత నచ్చెరందములనే
జయవిజయులనంగఁ జక్రిసేవకులిద్ద
ఱామునిశాప దండహతులగుచుఁ
గనకాక్షవర హేమకశిపులు రావణ
కుంభకర్ణులనంగఁ గుటిలులగుచు

తే॥ గీ॥ జన్మమందిన వారిని జక్కడంచె
ఘోరతర నృసింహ దాశరథాఖ్య దగుచు
విష్ణుదేవుఁడు ద్వాపరంబునను దంత
వక్త్ర శిశుపాల వధ్యులఁ బట్టివంపె

సీ॥ మూఁడు జన్మంబుల మునిశాపమదివీడె
సమయము స్వర్గంబు [illegible]
జొచ్చెదరంచును జూడుము తాఁబడిం
తాముగాఁ బలుకగఁ [illegible]
రావణమృతివిని రాజాస్థలంబునఁ
గదనభూమికి వేగఁ గదలివచ్చి
పాంసుపరివృత్త పడుచుండి విహారి
లంకాధినేతను [illegible]

తే॥ గీ॥ దుఃఖభరమున మాటలుఁబ్రేలుచుండగ
నేడ్వ మండోదరీనామ నింతిపట్టు
మహిషి నాధునింగాంచి తా[illegible]
గంటిజలములఁ గుమిలుచుండునపుడు

సీ॥ మిథిలాధినాథుని మెలతను దశరథ
జనపాలు కోడలి సకలసుగుణ
ఖని రాముభార్యను గామూచి వర్గంబు
నకువొంగి తెచ్చితి నతసుపర్వ!
నేనప్పుబోధింప నీచాతి నీచంబుఁ
గాఁ దన్నిఁ దూఱితి కరముఁగలిగి
యార్యపోషణుఁడైన యనుజు విభీషణు
వెడలంగఁదోలితి విక్రమాఢ్య!

తే॥ గీ॥ పాకశాసనుదొట్టి దిక్పాలవరులుఁ
దప్పుదురె నీదుయాజ్ఞకుఁ దరుణివాంఛ
నాహవోదగ్రరంగంబునందు రామ
నిశిత బాణంబుచేతన నీల్గితివు

సీ॥ అని విలపించెడి వనజాక్షిఁ గనుగొని
జనపతి యలవిభీషణునిఁ జూచి
పాపుదుఃఖము నుండి వదినను యంచన
నతడుచు యొనరించె నట్లుఁగాగ
తదుపరి దశరథతనయుండు భార్యను
జూచువాంఛతో వాయుసూన కీశ
పతి యంగదాదుల భద్రంబుగాఁగూడి
శింశుపాతరువును జేరి యంద

తే॥ గీ॥ రాక్షసస్త్రీలమధ్యను రాజితముగఁ
జదలవెలిగెడు దినకరు చాయఁదోప
సతత రామ నామామృత ఝురమునందుఁ
దానమాడెడి మగువను దనరఁగాంచె

సీ॥ దుఃఖసంద్రంబునఁ దోగుచు రాముండు
సతినవీక్షింపగ జనకజయును
పతికతిభక్తి నమస్కరించిన సతం
డును శంకఁగల్గి విడువగఁ జనిన
నాశ్చర్యచిత్తులై యఖిలమిత్రులు సాధ్విఁ
జేకొనుమంచును వాకొనంగ
నొరులింటఁగాపురంబున్న లతాంగిని
నేనెట్లుఁగైకొందు నిఖిలజనులు

తే॥ గీ॥ నన్ను నిందింపరేయంచు నతఁడువలుక
సమయ విదులగుజనులు వైశ్వానరాగ్ర
శిఖలనుంచిన సత్యంబుఁ జిక్కఁగలదు
తత్ప్రయత్నంబుఁజేయుడు తథ్యముగను

సీ॥ అనఘుడు పటులంత నగ్నినిఁబురికొల్ప
మంటలందిశలెల్ల భగ్గుమనగ
సీతామహాసాధ్వి చెలువుగ భర్తను
దలచి యగ్నినిఁజొచ్చె దైవ్యస్ఫూర్తి
భయపడియనలుండు పాపహారిణియైన
సీతనుగాల్చక సిగ్గుఁజెంది
హస్తయుగ్మంబున సతిననుగ్రహియించి
రామునిచెంతఁజేరంగ నెల్ల

తే॥ గీ॥ వారు విస్మయమందగ బలికె నిట్లుఁ
బుణ్యచరితను శంకనుబొందనేల
శుద్ధదేహంబుఁగలిగి సుశోభితముగ
నున్నదిప్పుడుఁ జేకొను మనసనంద!

సీ॥ అనిరాముఁ బ్రార్థించి యనలుండు సీతనా
తనిసన్నిధినిఁ బెట్టి తానరుగఁ
హర్షపరిప్లుత యనురాగచేతనుం
డై నాతిఁ గౌఁగిటనదుమఁ బట్టి
లాలించి నాయపరాధముల్ క్షమింప
వే యన్న భర్తను విద్రుమోష్ఠి
జరిగినదానినిఁ జర్చసేయుట నేల
నాకర్మమిట్టు లనంతవిధముఁ

తే॥ గీ॥ గాగయుండిన ననిపల్కెఁ గమలహితతన
నూజుడప్పుడు సకలసన్నుతచరిత్రు
నలవిభీషణు లంకకు నధిపుఁ జేయు
మంచు విన్నపమాడెను భర్తవరదు

సీ॥ మున్నుఁ దానిచ్చిన ముఖ్యవాక్యంబున
రావణానుజునప్డు రాజుఁ జేయ
మనమున ఘనముగ బాగుగయోచించి
వరచతుస్సంద్రంపు వారితతులఁ
గడగిఁ దేరఁ బనిచెఁ గరువలిసూను నం
గదు లాదిగనునొప్పు ఘనబలులను
తక్కటిరాక్షస తండముల్ గొల్వగ
దేవేంద్రవైభవ దీప్తిఁ దనరి

తే॥ గీ॥ రాష్ట్రరక్షణుండు వివిధమాల్యానులేప
చందనంబుల ఘుమఘుమ చాలఁ గలిగి
యున్న నభిషేకవిధులన్ని యుక్తముగను
సరసఁ బల్కిరి శేముషీజనములంత

సీ॥ భద్రంబునొసఁగని మణులకిరీటంబు
శిరమున నుంచెను సీత సుదతి
విజయోస్తుయంచని పీఠంబు వాయుజుం
డాతపత్రముపట్ట నపుడు భక్తి
పాదరక్షలనిచ్చె బహుగుణ సంపూర్ణ
జయజయయని రమాజానియంత
రత్నసంయుక్త వరాంగుళీయంబును
భాసిల్లఁజేసెను వాలిసుతుఁడు

తే॥ గీ॥ గామలోభాది విహిత రామభక్త
యనుచు సింగంపుటీరిపై నమరనుంచి
శాశ్వతంబుగ జనులను సకలసుఖము
లందఁ బాలించి దైతేయరాజ్యమునకు

సీ॥ ప్రభువుడవై చక్కఁగఁ బాలింపుమంచు నా
రాముండు దీవించి రాజ్యభార
మంతయునిచ్చి ధర్మమార్గంబు నేపట్టి
నడుపుము యంచని నవ్యపటిమ
సకలధర్మంబులు సకలశాస్త్రంబులు
బోధించి రిపులనుబోరఁగెల్పి
వర్ధిల్లు నామీఁది వదలిన భక్తిచే
బ్రహ్మలోకముఁ గాంచుమని దశరథ

తే॥ గీ॥ తనయుఁడాడగ రావణుతమ్ముఁడప్పు
రామచంద్రునిఁ గొనియాడి రాజితంబు
లైన హయముల గజముల రమణనిచ్చె
నతనిసాహయ్యమునకుఁ దానాత్మ మెచ్చి

సీ॥ ధరణిని బాధించు దైతేయవర్యుల
నిద్దఱి రాముండు నీల్గఁజేసె
ననుచు మోదముఁజెంది నలువదొట్టి వివిధ
సురలేగుదెంచి విశుద్ధచరితు
జనకజాధిపు రాము సంస్కృత పదముల
ఘనముగ నిట్లని గములుఁగూడి
రావణాసురమార! రఘువంశతోయధి
చంద్రమ! నుతగుణ! సారసాక్ష!

తే॥ గీ॥ దివిజసంపూజ్య! దేవ! యాదిత్యతేజ!
పతితపావన! రామ! పాపౌఘహరణ!
యనుచు నుతియించి రంత నహర్నిశలును
నిటలతట ఘటితాంజలి పుటయుగము

సీ॥ మఱియును రఘురాము మహిమలు పొగడుచు
భాషించిరిట్లు సుపర్వవరులు
నీ బాహుబలమున నీచంబుగా దశ
కంఠుఁడీల్గెను ఘోరకదనభూమి
లక్ష్మణునిచేత నారావ పరంపర
మిత్తిచెంతకుఁజేరె మేఘనాదు
డసురాధినేత నిర్విషులుడై ధ్యానించు
సతతంబు భవదీయ సాయమునను

తే॥ గీ॥ మాదు ప్రార్థనఁజేసి నీభక్తతతిని
రక్షసేయుము వైరుల రణములందుఁ
దిరిగి చంపుము నిన్ను నుతింపఁదరమె
జనకజామాత! కోసలసార్వభౌమ!

సీ॥ గుహనాథుఁ గైకొని కుశలవార్త [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
డోలియించి [illegible]
[illegible]

తే॥ గీ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

సీ॥ అని [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
రాక్షస [illegible]
[illegible]
[illegible]

తే॥ గీ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
చేసి [illegible]

సీ॥ సన్మునీశ్వరులచేఁ జక్కఁగఁ జేయించి
స్థాపించె దానినిసలిలరాశి
తీరంబునందున దివిజులువొగడగ
నదియుఁ బుణ్యక్షేత్ర మయ్యెనిప్పు
"రామేశ్వరంబన" లక్ష్మణాగ్రజుడంతఁ
గౌబేరమందునఁ గడుజపమునఁ
బోవుచుఁ గమనీయపుణ్యస్థలంబులఁ
గాంచుచు ఋశ్యమూకంబుఁ జేరి

తే॥ గీ॥ సితకంతయునెఱిగించి సిరులఁగులుకు
పంపతటమునుజేరి కబంధుఁదునిమి
నట్టి మొదలగురావుల నన్నిజవక
టకనుజూవుచు దండకన్వరిసఁజేరి

సీ॥ సలలితంబౌ వనచయములు సరసీచ
యంబులు నదులు విహంగతతులు
పరిపక్వఫలభార భాసురకుజములు
సెలయేటితంగము ల్చెలగుచుండ
సకలంబుఁజూచుచు వికవికల్చేయుచు
దండకన్నాటి యుద్దండలీలఁ
జనివని పేరొందు సన్మునీశ్వరులగే
హములనుగాంచి యానందమొంది

ఆ॥ వె॥ నుతులఁదెక్కఁబొంది నూత్నవిధంబుగ
గడచి నందిపురము ఘనముఁగాగ
నేత్రపర్వమగుచు నెగడొందఁజూచి యా
దిత్యవరులుమెచ్చ దితిజహరుఁడు

సీ॥ రంభాదికంబులు రాజిల్ల నెపగుల
దిన్నెలు గద్యంబులన్ [illegible]
బహురత్నమరకత భాసుర తోరం
సక్తాంగణంబులు [illegible]
లైసరూపంబులు రాజిల్లుచుండ [illegible]
యుక్తమైయుండెడి [illegible]
జెలువొందు గ్రామంబు [illegible]
తో విభవ సంపూర్ణ [illegible]

తే॥ గీ॥ వాయుసూనుతో వారలు నెప్పుడుం [illegible]
నివహ మంతయు రాగ దినెం[illegible]
[illegible] బరిల్లుచునుండె వితీర్ణ [illegible]
మందగమనలు నందఱు [illegible]

సీ॥ వచ్చె వేగమె రామ [illegible] గ
[illegible] మారుతి [illegible]
శ్రీరామవక్షుడు సీతామనోహరి యు
లక్ష్మణ సిద్ధుడు [illegible]
పాదుకాయుగ్మంబు భక్తి [illegible]
సింహాసనంబిచ్చి [illegible]
రావణసంహారి ! లక్ష్మణాగ్రజ ! [illegible] !
[illegible] ! [illegible] !

తే॥ గీ॥ కమలసన్నిభనేత్ర ! [illegible]
ద్రుంచి [illegible]
యనుచు [illegible]
ములను యొ[illegible]

సీ॥ భరతుండు పాదుక ల్భక్తి మీరఁగఁ గొల్వ
శత్రుఘ్ను డన్నకుఁ జామరమువ్వ
సౌమిత్రి భృత్యుడై పనవుసూపుచునుండ
జలపాత్రఁ జేఁబట్టి జనకజయును
ఘనఛత్రమొక్కటి గాడ్పుపట్టియుఁ బట్ట
రాక్షసరాజు పరాకులివ్వ
సబలుడై కపిపతి చామరంబులువీవ
ఖడ్గ మెత్కొంర నంగదుఁ డెసావ

తే॥ గీ॥ సంతతానంద సౌభాగ్య సచ్చరిత్రు
డగుచు రఘురామదేవు డలంకృతుండయి
పురమువెలువడి జనువెల్లఁ బూర్ణతోష
లగుచు నుతియింపఁ గోసలరాజ్యమునకు

సీ॥ పోఁపోవఁ దమ్ముఁడు బుద్ధిఁ దర్కించియు
రామచంద్రుని యంతరంగమెంచు
నిలిసె పాదుకలను సేవ్యపుఁ బాతిగా
రాజులందఱిలోన రాజువగిది
రాజిల్లె రాముఁడు రమణితో నందఱి
సేమంబులడిగియు క్షేమముగను
కకుబంత విఖ్యాతిఁ గాంచిన పురమును
జేరగ జనుల నిస్సీమమెంగుచు

తే॥ గీ॥ రత్నకోరణ సుఖరాజ రాజితంబు
లొప్పఁ బురమును గైసేసి లుప్తదుఃఖు
లైరి యప్పుడు దమనేతనందునిల్పి
దివ్యహారతులిచ్చి నుతించిమఱియు

సీ॥ రాజమార్గంబున లక్ష్మణాఖ్యుండును
వాతాత్మజుండును జాంబవంతు సుగ్రీ
కపులును రాక్షసగణనాయకుండును
ఘనతాది యనుజులు భక్తిఁగొలువ
నరుదెంచు నారాయణాంశజు రాముని
దిలకించి సుతులను బిలికించి
సౌధాగ్రములనుండి ప్రసవచందనాదులఁ
గురియించి యక్షలఁ బౌరస్త్రీలు

తే॥ గీ॥ మానవాకార మెత్తిన మా కలియుగ
జనకినందన హృత్పద్మ చంచరీక
రావణాటోప శైల పురందరయుగ
దివిజసన్నుత సుగుణాఢ్య దీక్ష యమర

సీ॥ సకలహితులఁ బౌరసమూహ యందరును
సంతోషమందిరి సంభ్రమముగ
బాంధవులందరు బహువిధసుములను
సిరి రామభూపతి సిరులుగను
రామునిగాథలు రాజితంబుగఁ గోట
కుడ్యములందునఁ గుంపిరాగుగఁ
జెక్కిరి చిత్ర విచిత్రపు పూవుల
మణిమంటపములు కట్టించిరి

తే॥ గీ॥ సుండెనప్పుడు వివిధ వినూత్నవస్త్ర
ములను ధరియించి మెప్పిరి ఘనసుమ
రాజభామలుఁ గోసలరాజ్యమంత
సకలసౌభాగ్య సంపద సత్తువరె

సీ॥ కౌసల్య కైకేయి కమనీయ సౌమిత్రి
తల్లియుఁ దక్కిన తాపసులును
నెదురుగానరుదేర నీమంబుతో వారి
పాదపద్మములకుఁ బ్రణుతిసల్పి
సాదృశ్యజనముల సమయోచితంబుగ
నుపగూహనంబిచ్చి యుక్తముగను
పిన్నవయస్కులఁ బ్రేమాతిరేకత
నాశీర్వచనములం నమరఁజేసి

తే॥ గీ॥ ప్రజలనందటి వేఱ్వేఱ భాషణంబుఁ
జేసి కులగురుపైన వసిష్ఠమునిగ
లట్టి తావునకేతెంచె రమణతోడ
నెఱిగి కుశలంబుఁ బ్రశ్నించె నెయ్యముగను

సీ॥ దశరథమహీపుచేఁ దనరాజ్యపాలనం
బంతయుహోవగ భార్యకైక
కోరినవరములఁ గూర్మితో నీయంగ
వనజాతనేత్రుఁడు వనములకును
జనకజసోదరు ల్గానముగవెన్వెంట
రాగఁ బోయెను ల్పత్తరాజ్యమునకు
నిప్పుడు రాముని నేర్పొప్ప రాజ్యాభి
షిక్తుగాఁజేయ వసిష్ఠమునియు

తే॥ గీ॥ వానరానీకమంతటి వనధులకును
వేగిరమ్మునఁబోయి కుంభీంద్రవరదు
కార్యమునకు జలంబుల నార్యహితముఁ
గాగఁ దెమ్మనిబంచెను గడుజవమున

సీ॥ హనుమంత జాంబవంతాదులు ప్రాగ్దిశ
నలనీలముఖ్యులు నస్తదిక్కు
దశముఖానుజుడప్డు దక్షిణదిశను న
య్యంగదాదులు సుత్తరంబునను
ననిలవేగంబున నాల్గుపయోధుల
నీరంబుఁ బాత్రల నెత్తుఁబూర్ణ
ముగను దెచ్చి వసిష్ఠమునివర్యుచెంతను
బెట్టియుండిరి యంతఁ బ్రేమమీరఁ

తే॥ గీ॥ దల్లులందఱు రఘురాము ధర్మమూర్తి
ముగను మంగళసద్వస్తుల్ ప్రోగుసేయ
వివిధసౌరభ సంయుక్త మైన తైల
ములనుయుంచిరి తలను సంకల్పముచేయుచు

సీ॥ మంత్రోక్తవిధులను మంగళస్నానంబుఁ
జేయించి పట్టుపుట్టసింగారించి
భాసురభూషణవ్రాతంబుఁదొడిగియుఁ
జానకీ పాదపద్మములఁబెట్టి
రంభాదితోరణా లంకృతంబుగ రాజ
నగరమును గైసేసి నియమములు
వేదమంత్రములన్ని వినిపింపఁ బట్టాభి
షేకవేదికయొప్పె శ్రీఘనతరె

తే॥ గీ॥ బలపరాక్రమయుక్తులు మంత్రులైన
భరత శత్రుఘ్న లక్ష్మణప్రముఖులంత
నంతనుండిరి ప్రజలును క్రమములందు
నిలిచిచూచుచునుండిరి నెమ్మిమీఱ

సీ॥ సకల మునీంద్రుల సర్వమంత్రములును
గలకంఠకంఠుల గానరవము
సమర విలాసినీ నాట్యరంగములును
భూసురవర్యుల భూరివాక్కు-
లత్యంత మోదము నావహిల్లగఁజేయ
శుభముహూర్తమున వసిష్ఠమునియుఁ
దర్కాలమంత్రిముఁ దనరఁగఁబల్కుచు
మణికిరీటంబును మస్తకంబు

తే॥ గీ॥ నందుఁబెట్టగ నమరులు నలరువానఁ
గురియుచుంట్లుగఁజేయ నక్కులగురుండు
నందజానందచిత్తులై యాదిపాద
రామదేవుని కాశీస్సు లమరఁజేసె

సీ॥ స్వస్త్యస్తుసీకని సకలతాపసులాడ
మంగళంబని రమాభర్తయాడ
రావణజేతని లక్ష్మణుండునుబల్కు-
నంగదుం డాహ్లాదమందుఁబలుక
విక్రమాదిత్య గంభీర పాలింపుము
శివము సిద్ధించని దివిజులాడ
సీతావభక్తిని నేనుంటేజేతు
ననుచు వాయుజాతుడు నమరఁజెప్ప

తే॥ గీ॥ లోకకంటకుఁదునిమి యీలోకమందు
శాంతిఁగలిగించి రక్షించి శరణమొసగి
తమనుతియించె దశముఖుతమ్ముదప్డు
నిటలతటమందుఁ గరయుగ పుటులునగుచు

సీ॥ సూర్యచంద్రాదులు సొక్కియుండుటమాని
తేజోధికంబుగఁ దీవ్రమయిరి
సామంతరాజులుఁ జాలభీతినిమాని
సంతోషవంతులై శ్రద్ధులైరి
అష్టదిక్పాలురు సణగియుండుటమాని
తమతమపనులను దప్పరైరి
సర్వలోకము దుఃఖసంతప్తతనుమాని
కార్యభారములందు ఘనతనైరి

తే॥ గీ॥ భక్తులెల్లను దమతమబంధములను
రామనామోచ్చరణచేత లంఘనంబుఁ
జేసి సుఖియించి రప్పుడుఁ జిన్మయుండు
రామచంద్రుండు ధరణీభారంబుఁదాల్ప

సీ॥ వర్షముల్ మూఁడును వత్సరంబునఁగల్గ
సస్యాధిఫలములు సర్వవృద్ధిఁ
గాంచును వనములుఁగ్రమంబుగానుండు
నిర్ఝరానీకంబు నిండుఁగులుకు
పతిభక్తిఁగలిగి యాభామలువొప్పుదు
రన్యోన్యఘర్షణా రహితులగుచుఁ
బ్రజలువర్తింతురు రాగాదిచోరభ
యంబులులేవు పుణ్యాదికార్య

తే॥ గీ॥ జాలమంతయు సతతమ్ము జరుగుచుండు
దైవభక్తినివిడువరు ధర్మజనము
పూర్వరాజుల పాలనాబుద్ధితోడ
ప్రజలు సుఖపడిరా రామరాజ్యమందు

సీ॥ కందర్పబాధిత గాఢమతినిఁజిక్కి
నలుగురుతమ్ములుఁ జెలులఁగూడి
సౌఖ్యానుభోక్తలై సరసలీలలఁదేలి
యాడగ వరుసగ నందఱికిని
పుత్రద్వయంబు జగత్త్రయప్రఖ్యాతి
గనుబుట్టి రప్పుడు ఘనతనొప్పి
వారిలోఁ గుశలవవరపుత్రులిద్దఱు
వాసిఁగాంచిరి వారిబహుళకావ్య

తే॥ గీ॥ ములకు నంతటఁగౌతుకుల ముద్దుముచ్చ
టలనునారసి తోషించి కులవరుండు
రాజ్యభారంబునంతను లవకుశులకు
నిచ్చి యాధ్యాత్మికాసక్తి నిచ్చగించి

సీ॥ పట్టాభిషేకంబు భాసురంబుగఁజేసి
రాజ్యమంతయుఁబెట్టి రమణతోడ
నుండిననొకనాడు దండధరుండును
రాముతోభాషింప లలినివచ్చి
యేకాంతవాసంబు నిచ్చగింపగ లక్ష్మ
ణుండప్పు డన్నకుద్యోగియయ్యె
సంభాషణామధ్య సమయంబునందున
డ్డంకులేర్పడ నప్పు డంబుగ రము

తే॥ గీ॥ రామదేవుడుఁ దమ్ముని ధీమహితునిఁ
జంపఁజాలక విడిచిపుచ్చగను సరయు
నదినిఁగ్రుంకియు శేషునిపదముఁజెందె
నంత రఘువీరుడందఱి వంతఁదీర్చి

సీ॥ సీతయుఁదనదైన చిరతపస్థానంబుఁ
దొల్లిఁజేరెను రామదూతపావ
నియును దక్కటివారునేగిరి తమతమ
నెలవులకప్పుడు నియమముగను
తమ్ములుముగ్గురుఁ దనకంటెముందుగ
వైకుంఠవాసులై వఱలిరనుచు
బ్రహ్మాదిసురల సంప్రార్థితుండై తన
జన్మకర్మంబులఁ జక్కఁదెలిసి

తే॥ గీ॥ యుగసమాప్తినిగుర్తించి యుక్తకార్య
ములను నన్నిటిఁజేసి సంపూర్ణమైన
పరమపావనశుభదంబు భద్రకరము
నైన "వైకుంఠము"నకుఁబో నపుడుఁదలచి

సీ॥ సకలబంధువులను సత్కారములఁజేసి
వారిచే మన్ననఁబడసి పుణ్య
కార్యములొనరించి ఘనసరయూతట
మందుఁజేరగ నద్భుమంగళముగ
సురగరుడోరగ సిద్ధాదిదేవతా
రాశులు లంతట రహినిమెప్పె
గౌతమాత్రివసిష్ఠ కౌండిన్య శాద్గల
భరిత విశ్వామిత్ర పరమమునులు

తే॥ గీ॥ వచ్చిరప్పుడు రఘువంశవనధిసోము
మోముఁగనుగొన ఢమరుకముఖ్యనాద
ములను విలసిల్లె నంబరమునను సర్వ
దిశలువెలుఁగొందె నంతట దశముఖారి

సీ॥ ధర్మమణిప్రదీప్తంబయి చెలువొందు
దివిజవిమానంబుఁ దేజరిల్ల
నారోహణముఁజేసి యమరాదిబృందంబు
లన్నియుఁబొగడగ రాఘవుండుఁ
బ్రజలసందటికిని పావనమౌముక్తి
నొసగియు రంభాదిసూత్నఖచిత
రత్ననిబద్ధమై రాజిల్లు మంటప
సముదయయుక్తమై గములుఁగలిగి

తే॥ గీ॥ నిత్యలక్ష్మినివాసమై భృత్యగణముఁ
గలిగివిలసిల్లు వైకుంఠఘనపురంబుఁ
జేరె మానవాకారంబుఁదీఁటి తనదు
మొదలినెలవును రోకాళి మోదమంద

"యుద్ధకాండము - సంపూర్ణము"

ఫలశ్రుతి

సీ॥ జలధిరక్కసుని మత్స్యావతారంబున
గురుతరశైలంబుఁ గూర్మరూపు
నను హిరణ్యాక్షుని ఘనవరాహంబున
వంహేమకశిపుని నరమృగేంద్ర
ముగను బలీంద్రుని మూడడుగులడిగి
వామనరూపున భార్గవాంశ
లోనజన్మించియు రూక్షేక్షణంబుల
సకలరాజులనెల్ల సంహరించి

తే॥ గే॥ తండ్రియానతి వనముల ధర్మపత్ని
యుక్తముగఁబోయి కీర్తి మహోన్నతంబు
నందునార్జించి దుష్టులడిందువఱచి
రాముఁడొప్పారె రవికులసోముఁడగుచు

ఉ॥ నల్లనిదేహధారి రఘునాయకు డబ్జజతండ్రి జానకీ
వల్లభు డార్తరక్షణ నవశ్యముఁజేయు సుధీరుడుం బ్రియం
బుల్లసిలంగ భక్తులసుబుద్ధినిఁబట్టెడువాడు నిచ్చలున్
చల్లనిచూపులుంచి మిము సర్వవిధంబుల నోముగావుతన్

చ॥ పరమపవిత్రయుక్తమగు భాసురరామచరిత్ర నెవ్వరై
న రతిఁబఠింప విన్న నరనాయకు డాశ్రితపారిజాతుఁడున్
దురితలతాలవిత్రకుఁడుఁ దోషితభూజసుతున్ మనోహరం
దరిజనభీముడాతడు మహత్పదమిచ్చి ధరించువారికిన్

మ॥ ఒకమాఱెవ్వనిపేరు కష్టములలో నూహించి భాషించినన్
సకలాఘంబులు చిత్తమాత్రముననే సంహారముంజెందు న
త్యకలంకస్థితిఁ గొల్చు భక్తులకు నిత్యానందముంగూర్చు న
త్సుకరుండౌ రఘురాముడిచ్చు సతతమున్ తూర్ణంబ కల్యాణముల్

శా॥ శ్రీరాజిల్ల నయోధ్యపట్టణమరీచీజాలముల్ పర్వ సీ
తారామామణి నంకపీఠమున మిత్రానీకము ల్గొల్వగా
భారద్వాజ వసిష్ఠ గౌతమమునుల్ వాతాత్మజుం డుండగన్
ధీరప్యుండగు దేవుడిచ్చు విమలోద్దీప్తంబులౌ లౌకముల్

క॥ స్థిరముగ "రాముని చరితము"
నరయగఁ "గాశ్యపకులంబు" నందుద్భవమొం
ది రహినిరచియించిరి యా
పురుషులు "శ్రీకృష్ణశర్మ" ముఖ్యులు దండిన్

శ్లోకము

"మంగళమ్" కోసలేంద్రాయ మహనీయగుణాత్మనే
చక్రవర్తితనూజాయ సార్వభౌమాయ మంగళమ్
వేదవేదాంతవేద్యాయ మేఘశ్యామలమూర్తయే
పుంసాం మోహనరూపాయ పుణ్యశ్లోకాయ మంగళమ్

"ఓంతత్సత్"

"నిర్వచన సంగ్రహరామాయణము సంపూర్ణము"

ఈమని వేంకటకృష్ణయ్య

యల్లయపాళెము